

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

DR. BOROS ISTVÁN, DR. DUDICH ENDRE, DR. KOTLÁN SÁNDOR ÉS DR. SOÓS LAJOS
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

DR. SZÉKESY VILMOS

XV. KÖTET

DIPTERA II.

3. FÜZET

FÚRÓLEGYEK
TRYPETIDAE

(27 ábrával)

ÍRTA

DR. MIHÁLYI FERENC

Fauna Hung. 56.

1960

A XV. kötethez tartozó valamennyi
füzet borítólapjának beszolgáltatása ellené-
ben a kötet kemény kötéstábláját bármelyik
könyvesbolt kiadja.

Az ábrákat CSIBY MIHÁLY rajzolta

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
Szerkesztésért felelős: Jolsvay Alajos — Műszaki felelős: Szöllösy Károly
Kézirat beérkezett: 1960. V. 18. — Példányszám: 1.500 — Terjedelem: 7-2 (A/5) fv
60.51534 — Akadémiai Ny., Budapest — Felelős vezető: Bernát György

RÖVIDÍTETT RENDSZERTANI MUTATÓ

„Magyarország Állatvilága” XV. kötetének 3. füzetéhez

(Dr. Mihályi Ferenc: Fúrólegyek — Trypetidae, — Fauna Hung. 56.)

ALCSALÁDOK — NEMEK

- Acanthiophilus* BECK. 11, 74
Acidia ROB.-DESV. 8
Acinia ROB.-DESV. 10, 41
Aciura ROB.-DESV. 6, 32
Aciurinae 6
Actinoptera ROND. 10, 53
Anomoia WALK. 8
- Camarmomyia* HEND. 11, 57
Campiglossa ROND. 9, 44
Carpomyia A. COSTA 9, 28
Carpotricha LW. 9
Cerajocera ROND. 6, 33
Ceratitis MCLEAY 7, 21
Ceriocera ROND. 6
Chaetorellia HEND. 6, 34
Chaetostomella HEND. 6, 35
Cryptaciura HEND. 6, 33
- Dithryca* ROND. 9, 76
Ditricha ROND. 9
- Ensina* ROB.-DESV. 10, 56
Euaresta LW. 9, 57
Euphranta LW. 7, 22
Euribia LATR. 5, 12
Euribiinae 5
- Gonioglossum* ROND. 5, 20
- Hemilea* LW. 8, 31
Hypenidium LW. 5, 11
- Ictericica* LW. 10, 44
Ictericica LW. 10
Ictericodes HC. 10, 43
- Myiolia* ROND. 8, 32
Myopites BRÉB. 5, 18
- Noeëta* ROB.-DESV. 9, 75
- Oedaspinae* 5
Orellia ROB.-DESV. 7, 38
Oxyyna ROB.-DESV. 10, 54
Oxyyna ROB.-DESV. 11
Oxyphora ROB.-DESV. 10
- Paroxyna* HEND. 11
Phagocarpus ROND. 8, 29
Philophylla ROND. 8, 31
Platyparea LW. 7, 22
Platyparea LW. 7
Platyparella HEND. 7, 22
Prionimera ROND. 8, 30
- Rhacochlaena* LW. 7, 23
Rhagoletis LW. 8, 9, 24
- Sphenella* ROB.-DESV. 11, 56
Spilographa LW. 8
Stylia ROB.-DESV. 11, 46
- Tephritinae* 9
Tephritis LATR. 11, 58
Tephritis LATR. 11
Terellia ROB.-DESV. 7, 36
Terelliinae 6
Trupanea SCHRK. 11, 73
Trypanea SCHRK. 11
Trypeta MEIG. 8, 26
Trypeta MEIG. 6, 7
Trypetinae 7
- Urellia* LW. 11
Urophora ROB.-DESV. 5
- Vidalia* ROB.-DESV. 8, 23
- Xyphosia* ROB.-DESV. 10, 42

FAJOK ÉS FAJ ALATTI KATEGÓRIÁK

- Abrotani* MEIG. 24
absinthii FABR. (*Stylia*) 52
absinthii FABR. nec HEND. (*Stylia*) 47
acanthiophilopsis HG. 69
achyrophori LW. 50
acuticornis LW. 38
affinis FRFLD. 14
alternata FALL. 24
amoena FRFLD. 74
antica WIED. 29
approximata HG. 18
aprica FALL. 18
arctii LW. 36
argyrocephala LW. 52
arnicae L. 66
artemisiae FABR. 26
- Bardanae* SCHRK. 64
berberidis JERMY 26
bidentis ROB.-DESV. 47
biflexa LW. 42
Blotti BRÉB. 20
bullans WIED. 58
- caesio* HARRIS 32
capitata WIED. 21
cardui L. 13
centaurea FABR. 31
cerasi L. 25
ceratocera HEND. 34
circicola HG. 71
cognata WIED. 30
colon MEIG. 40
cometa LW. 71
confusa MEIG. 65
congrua LW. 15
conjuncta LW. 69
connexa FABR. 23
conura LW. 70
corniculata ZETT. 42
cornupuncta HEND. 72
cornuta FABR. (*Cerajocera*) 34
cornuta SCOP. (*Vidalia*) 24
corticina ROND. 55
coryli ROSSI 33
crepidis HEND. (*Tephritis*) 73
crepidis HG. (*Nocëta*) 76
cuspidata MEIG. 17
cylindrica ROB.-DESV. 36
- difficilis* HEND. 48, 49
dilacerata LW. 63
dimidiata O. COSTA 31
dioscurea LW. 62
discoidea FABR. (*Platyparella*) 22
discoidea FALL. (*Actinoptera*) 53
distans LW. 39
divisa ROND. 69
doronici LW. 50
Dudichi ACZÉL 61
Dzieduszyckii FRFLD. 14
- Eggeri* FRFLD. 66
elongatula LW. 47
eluta MEIG. 74
eriolepidis LW. 17
- falcata* SCOP. 39
fallax LW. 67
femoralis ROB.-DESV. 33
filaginis LW. 54
flavipennis LW. 54
formosa LW. 63
Frauenfeldi HEND. 72
- grandinata* ROND. 45
guttata FALL. 57
guttularis MEIG. 76
- hamifera* LW. 27
Heiseri FRFLD. 60
helianthi ROSSI 74
heliophila HEND. 71
heraclei L. 31
heraclei s. str. 31
hexachaeta LW. 35
hungarica HG. 61
hyosecyami L. 60
- immaculata* MACQ. 27
inulae v. RÖS. 20
irrorata FALL. 46
- jaceae* ROB.-DESV. 35
jaceana HG. 15
japonica WIED. 44
- lappae* CEDERH. 39
laticauda MEIG. 43
leontodontis DE GEER 72
Loewiana HEND. 50, 53
longicauda MEIG. 38
loricata ROND. 34
lucida FALL. 32
lychnidis FABR. 32
- mamulae* FRFLD. 53
Manni HEND. 17
marginata FALL. 56
matricariae LW. 70
maura FRFLD. 13
Meigeni LW. 24
miliaria SCHRK. 43
misella LW. 48, 51, 52
- nasuta* HG. 56
nebulosa WIED. 55
Nesii WIED. 68
nigricauda LW. 62
Novaki STROBL 12
- ochracea* HEND. 47
onothrophes LW. 36

pantherina FALL. 55
parietina L. 55
parvula LW. 51
permundus HARRIS 29
poeciloptera SCHRK. 22
postica LW. 59
praecox LW. 61
proboscidea LW. 55
producta LW. nec HEND. 47
pulchella FABR. 31
pulchra LW. 68
pulchrina HG. 68
punctata SCHRK. 38
punctella FALL. nec HEND. 52
pupillata FALL. 75

quadrifasciata MEIG. 15

rotundiventris FALL. 33
ruficauda FABR. 41
ruralis LW. 67

Schefferi FRFLD. 43
Schineri LW. 29
Schneideri LW. 44
separata ROND. 69
serratulae L. 38

setifera HEND. nec HG. 37
sirunaseva HG. 16
solstitialis L. 14, 17
sonchi L. 57
stellata FUESS. 74
stigma LW. 13
stylata FABR. (Euribia) 14
stylata FABR. (Myopites) 19
succinea O. COSTA 34

tenella FRFLD. 19
tesselata LW. 47
toxoneura LW. 23
truncata LW. 65
tussilaginis FABR. 40

valida LW. 64
vespertina LW. 65
virens LW. 37

Wenigeri MEIG. 40
Westermanni MEIG. 44
Wiedemanni MEIG. 21
Winthemi MEIG. 40

Zelleri LW. 44
Zernyi HEND. 64
zoë MEIG. 28

51. család: TRYPETIDAE — FÚRÓLEGYEK

Írta

Dr. MIHÁLYI FERENC

A fúrólegyek családjába tartozó legyekre jellemző, hogy: 1. szárnyuk mellékere derékszögben megtörik, és ér vagy ránc alakjában fut ki a szegélyérhez (2. ábra: A: *sc*), 2. alsó orbitalis sörtéik (2. ábra: B: *ori*) befelé hajlanak, 3. a nőstények tojócsövének 1. szelvénye (a potroh 7. szelvénye) erősen kitines, merev, nem húzható be (1. ábra). E tulajdonságok külön-külön más légycsaládokban is előfordulhatnak, együttesen azonban csak a Trypetidae családban.

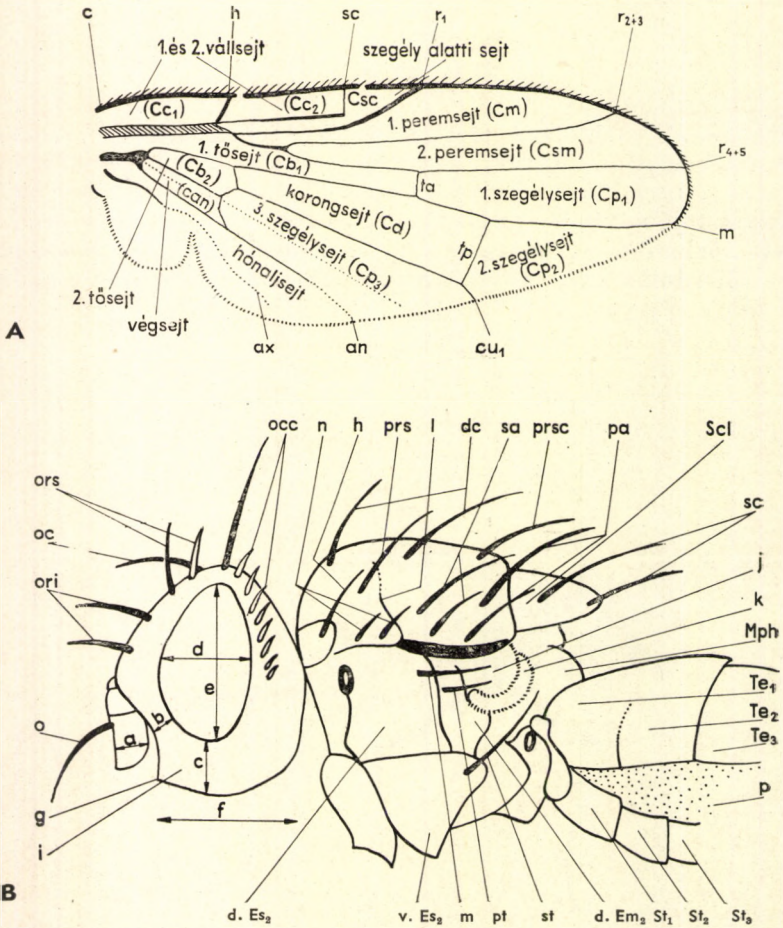
1. ábra. *Euribia quadrifasciata* MEIG. ♀ (Eredeti)

A fúrólegyek általában apró termetűek, 2–6 mm hosszúságúak, tojócsővel együtt azonban a 9 mm-t is elérhetik.

Fejük többnyire gömb alakú, ritkán lapított vagy hosszúkás. A hímek és nőstények homlokán egyformán széles homloksáv választja el a szemeket. Egy vagy több alsó orbitalis sörtéjük (2. ábra: B: *ori*) befelé hajlik, felső orbitalis sörtéik (*ors*) száma 1–2. Az occipitalis sörték (*occ*) sok nem fajain fehérek, vaskosak, botszerűek. Szívókájuk vagy szabályos szívópárnában végződik, vagy pedig a szívópárna megnyúlt, kihegyesedik, kampószerű (7. ábra: B).

Toruk rövid, zömök. Csak 1–2 pár dorsocentralis sörtéjük (*dc*) van. Ezek távolsága a harántvarrattól (*l*) és a supraalaris sörték (*sa*) vonalától fontos rendszertani bélyeg. A dorsocentralis sörték mögött 1 pár praescutellaris sörté (*prsc*) van. A válldudoron áll a humeralis sörté (*h*), mögötte, még a varrat előtt 2 notopleuralis (*n*) és 1 praesuturalis sörté (*prs*). A varrat mögött,

2. ábra. A: Trypetida-szárny erei és sejtjei, valamint ezeknek a Trypetida-szakirodalomban leggyakrabban használt rövidítései (*an* = végsőér, *ax* = hónaljér, *c* = szegélyér, *cu₁* = = könyökér, *h* = vállér, *m* = középer, *r₁*, *r₂₊₃*, *r₄₊₅* = sugárér ágai, *sc* = mellékér, *ta* = = elülső harántér, *tp* = hátsó harántér) — B: Trypetida feje, tora és potroha vázlatosan (*a* = csápszélesség, *b* = orcaszélesség, *c* = pofaszélesség, *d* = szemhosszúság, *dc* = dorsocentralis sörték, *d. Em₂* = dorsalis mesepimerit, *d. Es₂* = dorsalis mesepisternit, *e* = szemmagasság, *f* = fej alsó peremének hossza, *g* = szájpere, *h* = humeralis sörték, *i* = pofaszöglet, *j* = szárnypikkely, *k* = torpikkely, *l* = harántvarrat, *m* = mesopleuralis sörték, *Mph* = mesophragma, *n* = notopleuralis sörték, *o* = csápsörték, *oc* = ocellaris sörték, *occ* = = occipitalis sörték, *ori* = alsó orbitalis sörték, *ors* = felső orbitalis sörték, *p* = a potroh oldalhártyája, *pa* = postalaris sörték, *prs* = praesuturalis sörték, *prsc* = praescutellaris sörték, *pt* = pteropleuralis sörték, *sa* = supraalaris sörték, *sc* = scutellaris sörték, a pajzsocska tő- és csússörtéje, *Scl* = pajzsocska, *st* = sternopleuralis sörték, *St_{1,2,3}* = potroh haslemezei, *Te_{1,2,3}* = potroh hátlemezei, *v. Es₂* = ventralis mesepisternit) (Eredeti)

a szárnytő felett látjuk az 1—2 supraalaris sörtét (*sa*), a szárnytő mögött a 2 postalaris sörtét (*pa*). A pajzsocska (*Scl*) peremén 2—4 sörte ered. Toruk oldallemezein csak kevés sörte van. A dorsalis mesepisterniten (*d. Es₂*) a mesopleuralis sörték (*m*) állanak, a ventralis mesepisterniten (*v. Es₂*) pedig a sternopleuralis sörték (*st*). A dorsalis mesepimeriten (*d. Em₂*) találjuk a

3. ábra. Trypetida gubacsok és kártételek. A: *Oxya parietina* L. lárvájának járatai *Artemisia* szárában; B—C: *Euribia cardui* L. szárgubacs *Cirsium*-on; D: *Hypnidium Novaki* STROBL által fertőzött és megnagyobbodott *Lactuca viminea* virág; E: *Myopites inulae* v. Rös. virággubacs *Inula*-n; F: *Myopites tenella* FRFLD. virággubacs *Inula*-n (Eredeti)

pteropleuralis sörtéket (*pt*), az alsó fele csupasz. A tor- (*k*) és szárnypikkelyek (*j*) hiányától a teljes fejlettségig minden átmenet megvan.

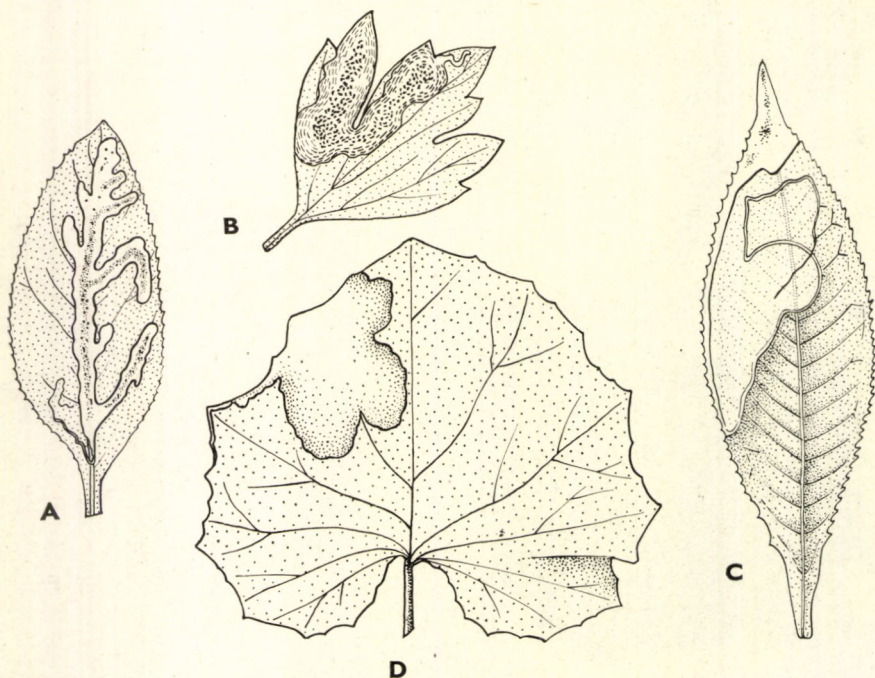
A hímek potroha 5, a nőstényeké 6 szelvényből áll. Az első 2 szelvény hátlemeze (Te_1 , Te_2) összeforrott, varratuk azonban még látható. A szabad, mozgatható hátlemezek száma így eggyel kevesebb. Tojócsövük 1. szelvénye kemény, be nem húzható. Alakja, hosszúsága és színe fontos rendszertani bélyeg. A tojócső 2. és 3. szelvénye behúzható, és többnyire az 1. szelvény belsőjében rejtőzik.

Szárnyerezetükre (2. ábra: A) jellemző a derékszögben felhajló mellékér (*sc*), és a fajok többségénél a végsejt hátul kihúzott csúcsa. Szárnyuk kevés kivétellel csíkos vagy pettyes rajzolatú. E mintázat nagyon fontos bélyegeket ad a fajok szétválasztásához. Leírásában a sejtek és erek alapján tájékozódhatunk (2. ábra: A). A sejtek nevének a Trypetida-irodalomban gyakrabban használt rövidítéseit a könnyebb tájékozódás céljából az ábrában zárójelben feltüntettük.

Lárvaiknak nincs fejük. Testük feltűnően gyűrűzött, 3 tor- és 8 potrohszelvényből áll. Elülső és hátulsó légzőnyílásaik vannak.

Valamennyi fűrólégy lárvája növényevő. Többségük fészkesek (Compositae) virágzatában fejlődik, de vannak szárban (*Oxyna parietina*, *Platyparea*), gyökérben (*Dithryca*, *Orellia falcata*, *Oxyna flavipennis*), gyümölcsben (*Carpomyia*, *Ceratitis*, *Rhagoletis*, *Gonioglossum*) fejlődő, sőt levelekben aknázó (*Trypeta*, *Vidalia*, *Philophylla*, *Prionimera*, *Cryptaciura*) fajok is (4. ábra). Néhány fajuk gubacsképződést okoz (3. ábra).

Gazdasági kártevők is vannak közöttük. A cseresznyelégység (*Rhagoletis cerasi* L.) okozza a cseresznye kukacosodását, a foltosszárnyú salátalégység (*Trupanea amoena* FRFLD.) a salátamag

4. ábra. Trypetida levélaknák. A: *Trypeta zöe* MEIG. *Senecio*-n; B: *Philophylla heraclei* L. *Levisticum*-on; C: *Vidalia cornuta* SCOP. *Senecio*-n; D: *Prionimera cognata* WIED. *Tussilago*-n (HERING nyomán)

termesztésben okoz kárt, a spárgalégy (*Platyparea poeciloptera* SCHRRK.) a spárga hajtásait teszi tönkre, több faj pedig a virágmag-termesztésben okoz súlyos veszteséget. Többségük azonban gyomnövények virágzatában fejlődik, s így gazdaságilag közömbös. A gazdanövény megválasztásában legtöbb fajuk oligophag, csak kevés a polyphag és monophag faj.

A fűrőlegyek a sarkvidékek kivételével az egész Földön megtalálhatók. A forró égövben a Dacinae, a palearktikumban a Tephritinae alcsalád tagjai bontakoztak ki nagyobb fajgazdagságban. A palearktikumban kb. 100 nemhez tartozó mintegy 600 Trypetida-faj él; közülük 40 nemhez tartozó 102 fajt találtak eddig Magyarországon, s 115 fajt a Kárpát-medencében. További 16 faj a körülöttünk fekvő országokban él, és minden bizonnyal nálunk is megtalálható. Munkánkba ezért 42 nemhez tartozó 131 fajt vettünk fel.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (8) Szárnyuk végsejtjét egyenes vagy domború harántér zárja le (pl. 5. ábra: D), csak ritkán törik meg és végződik apró hegyben (*Hypenidium*, — 5. ábra: A). Fejük hátulsó peremén a sörték sohasem fehérek, vaskosak.
- 2 (7) 1 felső orbitalis sörtéjük van, occipitalis sörtéik (2. ábra: B: *occ*) vékonyak, hegyesek, feketék (1. alcsalád: *Euribiinae*).
- 3 (4) Szívókája szabályos alakú 1. nem: **Hypenidium** LW.
- 4 (3) Szívókájuk meghosszabbodott, ajakpárnájuk keskeny, térszerűen visszahajlik (7. ábra: B).
- 5 (6) Az 1. szegélysejt a vége felé erősen elkeskenyedik, a szárny csúcsa előtt torkollik a szegélyérbe (8. ábra: A) 3. nem: **Myopites** BRÉB.
- 6 (5) Az 1. szegélysejt nem, vagy alig keskenyedik el, és a szárny csúcsába torkollik (= *Urophora* ROB.-DESV.) 2. nem: **Euribia** LATR.
- 7 (2) 2 felső orbitalis sörtéje van. Feje feltűnően lapított (13. ábra: B). Pajzsocskája felfújt, fényes. Szárnya harántcsíkos (2. család: *Oedaspinae*) 4. nem: **Gonioglossum** ROND.
- 8 (1) Szárnyuk végsejtjét lezáró ér megtörik, hátul rövidebb-hosszabb ékszerű csúcsot alkot (2. ábra: A). Ha kivételesen a csúcs egészen rövid, akkor a szem mögötti sörték mindig fehérek, vaskosak.
- 9 (52) A szem hátulsó peremét kísérő occipitalis sörték vékonyak, hegyesek, többnyire feketék. Ha kivételesen fehérek és vastagok, akkor a felső orbitalis sörték közül a hátulsó befelé hajlik. Szárnyuk többnyire csíkos, ritkán pettyes rajzolatú. A rajzolat ritkán teljesen hiányozhat. A dorsocentralis sörte mindig valamivel a varrat mögött áll. A nőstény potrohának utolsó hátlemeze rövidebb az előtte levőnél.
- 10 (13) Szárnyrajzolatuk „aciuroid” (14. ábra: E), azaz a szárny csúcsarmadát egyetlen sötét folt tölti ki. Egyebütt a barna alapszínbe elől és

hátral világos bemetszések hatolnak, és kevés belső világos petty van. Hátluk mindig fekete. Potrohuk fényes, vagy legalább a csúcsa ilyen. Dorsocentralis sörtéjük közel áll az 1. supraalarishoz (4. alcslád: *Aciurinae*).

- 11 (12) Fejének hátulsó felszíne felül homorú. Középere a végén kissé felhajlik, ezért a szegélysejt a csúcsa felé elszűkül. Szárnytöve üvegszerű. Praelabruma nem látható 19. nem: *Aciura* ROB.-DESV.
- 12 (11) Fejének hátulsó felszíne felül domború. Középere a végén kissé lehajlik, az 1. szegélysejt ezért a vége felé kiszélesedik. A fekete szín a szárny tövéig terjed. Praelabruma előlről látható 20. nem: *Cryptaciura* HEND.
- 13 (10) Szárnyuk csíkos vagy rajztalan, ritkán pettyes rajzolatú, sohasem „aciuroid” mintázatú. Hátluk többnyire sárga.
- 14 (23) Felső orbitalis sörtéik közül a hátulsó befelé hajlik, homloksávjuk csupasz, szárnyuk csíkos vagy rajztalan, sosem pettyes rajzolatú. Occipitalis sörtéik vékonyak, hegyesek, torpikkelyük többnyire erősen fejlett. A dorsocentralis sörte az 1. supraalaris sörte vonalában vagy annak közelében áll. 3 alsó orbitalis és 4 scutellaris sörtéjük van (5. alcslád: *Terelliinae*).
- 15 (16) Csápízületei egymástól eltávolodtak, köztük az arcél jól látható. A hím csápjának 2. íze megnyúlt, messze túler a 3.-on, tövisszerű sörték borítják (16. ábra: A) (= *Ceriocera* ROND., *Trypeta* MEIG. partim) 21. nem: *Cerajocera* ROND.
- 16 (15) A csápok egymás mellett ízesülnek, arcélük nincs, 2. csápízük nem nyúlt meg.
- 17 (18) Egyik dorsocentralis sörtepárja a harántvarrat előtt áll, a másik mögötte (2. ábra: B: dc). Szárnyát 4 harántcsík díszíti. Torpikkelye kicsiny (= *Trypeta* MEIG. partim) 22. nem: *Chaetorella* HEND.
- 18 (17) A varrat előtt nincsen dorsocentralis sörtéjük.
- 19 (20) Pofaszögletén és mögötte 3—6 erős, befelé és előreálló sörte ered (16. ábra: B). Szárnya és torpikkelye egyformán fejlett, mesophragmája fénylő. Szárnyán 4 harántcsík van (= *Trypeta* MEIG. partim) 23. nem: *Chaetostomella* HEND.
- 20 (19) Pofaszögletükön nincsenek erős sörték, mesophragmájuk hamvas, torpikkelyük többnyire erősebben fejlett.
- 21 (22) Szárnya rajztalan vagy csak gyenge árnyékfoltok tarkítják. A potroh szőrözete mindig sárga, a középső és a hátulsó lábpár combjának

belső felszínén nincsenek sörték. Középerének utolsó szakasza legalább kétszer olyan hosszú, mint a megelőző (= *Trypeta* MEIG. partim)
24. nem: **Terellia** ROB.-DESV.

- 22 (21) Szárnyát keresztcsíkok vagy ennek maradványfoltjai tarkítják. Ha rajzitalan, akkor a potroh szőrei feketék, és a középér utolsó szakasza rövidebb, mint az előzőnek a kétszerese. A középső és a hátulsó comb belső felszínén gyakran néhány sörte áll (= *Trypeta* MEIG. partim)
25. nem: **Orellia** ROB.-DESV.
- 23 (14) A felső orbitalis sörték közül a hátulsó sosem hajlik befelé. A nőstény potrohának utolsó hátlemeze mindig rövidebb az előzőnél. A végsejt hosszú, hegyes nyúlványban végződik (3. alcsalád: *Trypetinae*).
- 24 (25) Szárnyának tőfele sötétbarna vonalkákkal és pontokkal tarkázott, csúcspontját sárga színű, széles, barnán szegélyezett harántsávok díszítik (8. ábra: C)
5. nem: **Ceratitis** MCLEAY
- 25 (24) Szárnyuk színe és rajzolata más.
- 26 (49) Az r_{4+5} ér felül változó hosszúságban sörtézett, vagy legalább a tövén van néhány sörte.
- 27 (28) Csápsörtéje erősen pillás. 3 alsó és 1 felső orbitalis sörtéje van. Az ocellaris, dorsocentralis és praesuturalis sörtéi hiányzanak. Elülső combjának hátulsó-belső felszínén nincsenek sörték. Torpikkelye rövid, széle nem pillás
8. nem: **Euphranta** LW.
- 28 (27) Csápsörtéjük csak alig észrevehetően pelyhes.
- 29 (32) Oldalról nézve a homlokuk erősen kiszögellik, alatta az arc visszahajlik (7. ábra: A). Pofájuk fél szemmagasságú. Fejük hátul erősen domború.
- 30 (31) 3. csápíze elől lekerékített, a csápgödrök mélyek. 4—6 alsó orbitalis sörtéje van. Sternopleuralis sörtéje hiányzik. Az r_{2+3} ér egyenes (= *Platyparea* Lw. partim)
7. nem: **Platyparella** HEND.
- 31 (30) 3. csápíze elől-felül éles sarokban végződik, csápgödrei sekélyek. 3 alsó orbitalis és 1 sternopleuralis sörtéje van
6. nem: **Platyparea** LW.
- 32 (29) Homlokuk nem szögellik ki erősen.
- 33 (36) Ocellaris sörtéik csenevésznek vagy teljesen hiányzanak.
- 34 (35) Praesuturalis sörtéje (2. ábra: B: *prs*) hiányzik. Az egyetlen felső orbitalis sörte a 3. alsó orbitalis sörte mellett áll, éspedig a homlok hosszának a közepén [9. nem: **Rhacochlaena** LW.]

- 35 (34) Praesuturalis sörtéje megvan. Egy vagy több felső orbitalis sörtéje közül az 1. nem tolódott előre a homlok közepéig (= *Spilographa* Lw. partim) [10. nem: *Vidalia* ROB.-DESV.]
- 36 (33) Ocellaris sörtéik jól vagy gyengén fejlettek, 2 felső orbitalis sörtéjük van.
- 37 (38) Sternopleuralis sörtéje (2. ábra: B; *st*) hiányzik. Előtorán a válldudor alatt 3—4 felhajló sörte áll. Háta sokkal hosszabb, mint amilyen széles. Dorsocentralis sörtéje jóval az 1. supraalaris sörte mögött áll (= *Acidia* ROB.-DESV. partim) 15. nem: *Prionimera* ROND.
- 38 (37) Sternopleuralis sörtéik vannak, előtorukon nincsenek sörték.
- 39 (40) A hátulsó harántér feltűnően ferdén fut, a könyökérrel hegyes (45°-os) szöveget alkot (11. ábra: F). Az 1. sugárér hirtelen felkanyarodik és jóval a szárny közepe előtt torkollik a szegélyérbe (= *Anomoia* WALK.) 14. nem: *Phagocarpus* ROND.
- 40 (39) Hátulsó haránterük többnyire merőleges, vagy csak kissé ferde lefutású.
- 41 (42) Az arcpajzs alsó felében az arcél erősen előredomborodik (13. ábra: C), a dorsocentralis sörte előbbre áll, mint az 1. supraalaris sörte (= *Acidia* ROB.-DESV. partim) 16. nem: *Philophylla* ROND.
- 42 (41) Arcpajzsukon nincsen előredomborodó arcél.
- 43 (44) Az erősen megnyúlt szárny elülső kétharmada egyszínű sötét, hátulsó harmada világos (14. ábra: C) 17. nem: *Hemilea* Lw.
- 44 (43) Szárnyuk rajza és színe más.
- 45 (46) Az elülső harántér a korongsejt közepén túl torkollik a középérbe (14. ábra: D). A szárnyrajzolat valamennyi csíkja összefügg egymással (= *Acidia* ROB.-DESV. partim) 18. nem: *Myiolia* ROND.
- 46 (45) Elülső haránterük a korongsejt közepe táján vagy azon innen torkollik a középérbe (11. ábra: D).
- 47 (48) A 3. csápíznek elől fent éles sarka van. A hátulsó comb elülső-belső felszíne a csúcán néhány hosszú sörtét visel. Az r_{4+5} ér csak a tövén hord néhány ritkán álló sörtét (= *Spilographa* Lw. partim) 11. nem: *Rhagoletis* Lw.
- 48 (47) A 3. csápíz elől lekerekített. A hátulsó combon nincsenek sörték. Az r_{4+5} ér felül erősebben sörtézett 12. nem: *Trypeta* MEIG.

- 49 (26) Az r_{4+5} ér felül csupasz, csak a *Carpomyia* nem fajainak van 1—2: apró sörtéje.
- 50 (51) Háta egyszínű sárga vagy fekete. Homloksávja észrevehetően szőrös, homloka szémszélességű. Pajzsocskája tojásdad, felül lapos. Elülső harántere a korongsejt közepén torkollik (lásd a 47. sorszám alatt is)
11. nem: **Rhagoletis** Lw.
- 51 (50) Háta sárga alapon nagy fekete foltokkal tarkázott. Pajzsocskája erősen domború. Csápgödrei a száj pereméig leérnek
13. nem: **Carpomyia** A. COSTA
- 52 (9) Occipitalis sörtéik levágott végűek, vastagok, többnyire fehérek, ritkán feketék, hegyesek. Szárnyuk csaknem mindig pettyes rajzolatú (sötét alapon világos, átlátszó pettyek), ritkán rajztalan, csak kivételesen foltos vagy csíkos. A felső orbitalis sörték közül a hátulsó sohasem hajlik befelé. Végsejtjük csúcsa aránylag rövid, néha teljesen hiányzik. A nőstény potrohának 6. hátlemeze nem rövidebb az 5.-nél (6. alcslád: *Tephritinae*).
- 53 (58) Csápjuk töve egymástól eltávolodott.
- 54 (55) A szárny elülső szegélyére és csúcsára végig keskeny sugarak futnak ki (27. ábra: C). 4 alsó orbitalis sörtéje közül a 3. fehér és felfelé áll, a többi 3 fekete és befelé hajlik. A fejtetőlemezen a felső orbitalis sörték közül az elülső előbbre áll, mint a legfelső alsó orbitalis sörte (= *Carpotricha* Lw. partim)
41. nem: **Noeëta** ROB.-DESV.
- 55 (54) Szárnyszegélyük pettyes rajzolatú. Fejtetőlemezüik nem nyúlik annyira előre.
- 56 (57) Pajzsocskája fényes, 3 alsó orbitalis sörtéje van (= *Ditricha* ROND., *Carpotricha* Lw. partim)
42. nem: **Dithryca** ROND.
- 57 (56) Pajzsocskája hamvas. 2 alsó orbitalis sörtéje van
30. nem: **Campiglossa** ROND.
- 58 (53) Csápjuk töve egymás mellett áll.
- 59 (68) Az r_{4+5} ér felül rövidebb-hosszabb darabon sörtézett.
- 60 (61) Homloka csupasz, szárnya pettyes mintázatú, csúcsán sugárzó rajzolatot mutat (21. ábra: C). 2 alsó orbitalis sörtéje van
36. nem: **Euaresta** Lw.
- 61 (60) Homlokuk legalább részben szőrös. Általában 3 alsó orbitalis sörtéjük van.

- 62 (63) Dorsocentralis sörtéje vagy a harántvarraton (2. ábra: B: l), vagy közvetlenül mögötte áll. Mindkét felső orbitalis sörtéje hátrafelé hajlik (= *Oxyphora* ROB.-DESV. partim)
26. nem: **Acinia** ROB.-DESV.
- 63 (62) Dorsocentralis sörtéjük távolabb áll a varrat mögött, közel az 1. supraalaris sörtéhez.
- 64 (65) Felső orbitalis sörtéi közül a hátulsó befelé hajlik. Torpikkelye messze túlnyúlik a szárnypikkelyen (2. ábra: B: j, k) (= *Oxyphora* ROB.-DESV. partim)
27. nem: **Xyphosia** ROB.-DESV.
- 65 (64) Mindkét felső orbitalis sörtéjük hátrafelé hajlik. Torpikkelyük alig hosszabb a szárnypikkelynél.
- 66 (67) Homlokán legalább 3 alsó orbitalis sörtéje van, occipitalis sörtéi meglehetősen hegyesek, szárnya fokozatosan keskenyedik (= *Icterica* Lw. partim, *Oxyphora* ROB.-DESV. partim)
28. nem: **Ictericodes** Hg.
- 67 (66) 2 alsó orbitalis sörtéje van, occipitalis sörtéi részben hegyesek, részben vastagok, botszerűek. Szárnyának két szegélye csaknem párhuzamos, csúcsa levágott (18. ábra: A) [29. nem: *Icterica* Lw.]
- 68 (59) Az r_{4+5} ér csupasz, vagy legfeljebb a tövén van 1—3 sörtécske.
- 69 (78) Ajakpárnájuk meghosszabbodott és kampósan visszahajlik (20. ábra: A—C).
- 70 (73) Csak 1 felső orbitalis sörtéjük van.
- 71 (72) 4 scutellaris sörtéje van. Szárnyán nincs rajzolat, vagy csak annak halvány maradványa. Occipitalis sörtéi vékonyak és hegyesek
35. nem: **Ensina** ROB.-DESV.
- 72 (71) 2 scutellaris sörtéje van. Szárnya erőteljes rajzolatú. Occipitalis sörtéi fehérek, vaskosak
32. nem: **Actinoptera** ROND.
- 73 (70) 2 felső orbitalis sörtéjük van.
- 74 (75) Csak 1, kivételesen 2 alsó orbitalis sörtéje van. Homloka nagyon széles, felülnézetben 3—4-szer szélesebb a szemnél, szélesebb, mint amilyen hosszú, feldomborodó. Arca széles, pofája fél szemmagasságú (20. ábra: B). Szájszegélye előre áll. Szárnya pettyes, szárnycsúcsa barna, sugárzó rajzolat nélkül
33. nem: **Oxyna** ROB.-DESV.
- 75 (74) 2 alsó orbitalis sörtéjük van. Homlokuk keskenyebb.

- 76 (77) Homloksávja a középvonalban szőrös. Hátsó combjának elülső-belső felszínén néhány hosszabb sörte van. Szárnyának harántsávját apró fehér pontok szakítják meg (21. ábra: B)
34. nem: **Sphenella** ROB.-DESV.
- 77 (76) Homloksávja csupasza. Hátsó combján nincsenek sörték. Szájpereme többé-kevésbé előrehajló. Szárnyrajzolata pettyes, csúcsán nincsenek sötét sugarak, csak világos pettyek (= *Paroxyna* HEND., *Oxya* ROB.-DESV. partim)
31. nem: **Styilia** ROB.-DESV.
- 78 (69) Ajakpárnájuk kerekded, alig hosszabb, mint amilyen széles.
- 79 (80) 2 scutellaris sörtéje van. Szárnyának tőfele rajzaltalan, csúcsharmadában sötét, csillagszerű folt látható (27. ábra: A) (= *Trypanea* SCHRK., *Tephritis* LATR. partim)
39. nem: **Trupanea** SCHRK.
- 80 (79) 4 scutellaris sörtéjük van.
- 81 (82) 3 alsó orbitalis sörtéje van. Torpikkelye fűlszerűen meghosszabbodott (= *Urellia* Lw.)
40. nem: **Acanthiophilus** BECK.
- 82 (81) 2 alsó orbitalis sörtéjük van.
- 83 (84) Homloka kissé feldomborodik. A hím elülső combja megvastagodott, potroha a csúcs felé elvékonyodott. A 2. peremsejt csúcsában csak 1 nagy fehér petty van, amely az r_{2+3} ér torkolatától az r_{4+5} -ig terjed (= *Oxya* ROB.-DESV. partim)
37. nem: **Camaromyia** HEND.
- 84 (83) Homloka lapos. A 2. peremsejt csúcsában az r_{2+3} ér torkolatában levő pettyen kívül még 1 fehér petty van
38. nem: **Tephritis** LATR.

1. nem: **Hypenidium** Lw.

Feje olyan magas, mint amilyen hosszú, arcpajzsa erősen előreáll, de lapos, arcéle nincs. Homloka hosszabb, mint amilyen széles, 3—5 alsó, 1 felső orbitalis sörtéje van. Csáptövei erősen eltávolodtak egymástól. A nőstény potrohának 6. hátlemeze rövidebb az 5.-nél. Lábai erősek. Szárnya rövid, túlnyomóan barna színű, fehér bemetszésekkel.

A nem 4 palearktikus faja közül hazánkban csak 1 él.

- — Arca fehér, homloka sárgásbarna, felfelé sötétedik. Csápja sárga, elöl lekerekített. Tora és potroha fényes fekete, ugyanilyen színű sörtékkel és szőrökkel borítva. Pajzsoeskája és a tor oldalán a szárnytőhöz futó csík sárga. Lábai sárgák, a nőstény combjai feketék. Szárnya (5. ábra: A) barnásfekete, a 2. szegélysejt fehér rajzolata a középen végződik, a könyökeret hátul széles, sötét sáv kíséri. 5—6 mm.

Mediterrán faj, hazánkban ritka. Budapesten a *Lactuca viminea* fészkből nevelték (3. ábra: D) (VII., VIII.)

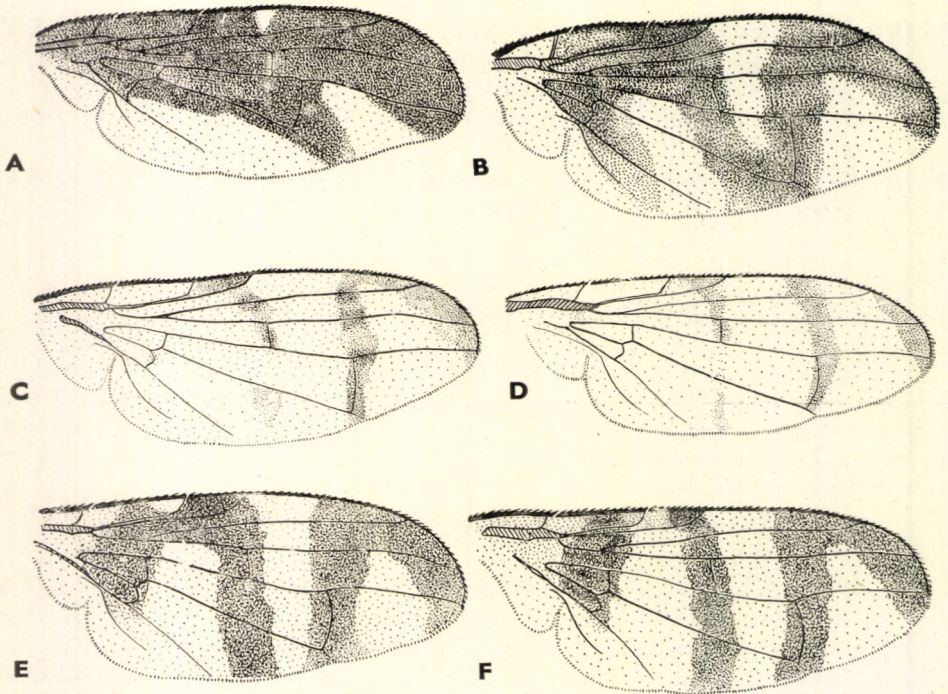
Novaki STROBL

2. nem **Euribia** LATR.

Teste fényes fekete, feje, válldudora és a hazai fajok pajzsocskája sárga. Homloka lapos, fejtetőlemeze feltűnően rövid, és egyetlen pár felső orbitalis sörtét visel. Valamennyi fejsörtéje fekete és hegyes. Pofája $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{2}$ szemmagasságú. Szeme közel olyan magas, mint amilyen hosszú. Szívókája többékevésbé meghosszabbodott, ajakpárnája megnyúlt és visszahajló. Fejének és torának szőrözete fekete. Tojócsöve $\frac{2}{3}$ –2-szerese a potroh hosszának. Szárnyának 4 harántsávja egyes fajokon redukálódott, vagy el is tűnt. Végsejtje sosem végződik csúcsban.

Lárvai fészkesvirágúak virágzatában fejlődnek, némelyikük gubacsot okoz. A főleg Európában elterjedt nem több mint 50 palearktikus faja közül Magyarországon eddig 14 került elő, 2 továbbinak a kimutatása pedig várható.

- 1 (4) Szárnyukon nincsenek sötét harántsávok.
- 2 (3) Szárnya víztiszta, rajzolat nélküli, szegély alatti sejtje sárga. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroha. Homloka hosszabb, mint felső széles-

5. ábra. A: *Hypenidium* Novaki STROBL, B: *Euribia cardui* L., C: *E. stylata* FABR., D: *E. affinis* FRFLD., E: *E. congrua* LW. és F: *E. jaceana* HG. szárnya (Eredeti)

sege, szemének hátulsó szegélye nagyobbrészt sárga. A szívóka vége csak fele olyan hosszú, mint a fej. Hátát az oldalperemig sűrű, sárgás hamvasság borítja. Lábai sárgák. Tojócsövének tőize háromszor olyan hosszú, mint vastagsága a tövén. Sörtéi és szőrzete feketék. ♂ : 2—2,5 mm, ♀: 6 mm.

Közép- és dél-európai faj. Magyarországon ritka (Budapest, Sátoraljaújhely). Lárviáját az *Inula ensifolia*, *hirta* és *oculus-Christi* fészkeből nevelték (V.)

maura FRFLD.

- 3 (2) Szárnyának szegély alatti sejtjében barna folt van, a szárny hegye gyengén füstös, egyébként rajztalan. Tojócsöve a potroh hosszának felét sem éri el. Homloka olyan hosszú, mint amilyen széles, szemének hátulsó szegélye fekete. Szívókájának visszahajló vége olyan hosszú, mint a fej. Háta gyengén hamvas, kutikulájának fénye átcillan. Potroha peremén a hátlemezek nem hajlanak le, hanem laposan végződnek. Lábai az utolsó 2 lábfejíz kivételével sárgák. ♂ : 2—2,5 mm, ♀: 3 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Magyarországon főleg alföldi tájakon található. Lárviája elsősorban az *Achillea millefolium* eltorzult virágaiban fejlődik; állítólag az *Anthemis arvensis* és *cotula*, valamint a *Chrysanthemum leucanthemum* is tápnövényei közé sorolható (V—VIII.)

stigma Lw.

- 4 (1) Szárnyukon 3—4 sötét harántsáv van.
- 5 (6) Szárnyának 1. harántsávja a hátulsó szegélyig ér, a 2. és a 3. hátrafelé közeledik egymáshoz, és a szárny hátulsó szegélyén szélesen összefolyik, az 1. és 2. valamint a 3. és 4. harántsáv viszont az elülső szegélyen folyik össze (5. ábra: B). Homloka olyan hosszú, mint felső szélessége. Pofája csaknem fél szemmagasságú. Ajakpárnája rövidebb a fej alsó pereménél. Hátának közepe sárgásszürkén hamvas. Tojócsöve olyan hosszú, mint a 3 utolsó potrohszelvény. Combjai feketék, a lábak többi része sárga. ♂ : 4—5 mm, ♀: 5—6 mm.

Európában és Szíriában találták. Magyarországon csak kevés helyről (Mátra hegység, Mecsek hegység, Dunaföldvár stb.) került elő. Lárviái nyárutón és ősszel diónagyságú szárgubacsokat okoznak a *Cirsium arvense*-n, ritkábban a *C. oleraceum*-on (3. ábra: B—C). A gubacsok később elfásodnak, 3—6 kamrájuk mindegyikében 1—1 lárva fejlődik. Csak a következő tavasszal kel ki a légy. Csontfém lárviája 5 mm hosszú, bábja 4—5 mm (VI.)

cardui L.

- 6 (5) Szárnyuk 1. harántsávja nem ér a hátulsó szegélyig, a 2. és 3. harántsáv hátul nem, vagy alig ér össze.
- 7 (12) Szárnyukon csak 3 erőteljes harántsáv van, az 1. sávnak legfeljebb a nyomai látszanak.
- 8 (9) A szegély alatti sejtben nagy, sötét folt látható, a 3. és 4. harántsáv elől többnyire szélesen összefügg egymással. Nagyon hasonlít a *solstitialis*-hoz, pofája azonban keskenyebb, mint a szemmagasság egyharmada.

Szárnyának 1. harántsávja teljesen hiányzik, a 2. erősen kidomborodó ívet alkot (5. ábra: C). Tojócsöve kevésel hosszabb a potrohánál. Lábai teljesen sárgák, sötét combrajzolat nélkül. ♂ : 4 mm, ♀ : 6 mm.

Európában és Közép-Ázsiában él. Hazánkban mindenfelé elterjedt. Lárvját a *Carduus hamulosus*, *Centaurea micranthos* és *sadleriana*, *Cirsium arvense*, *canum*, *eriphorum* és *lanceolatum* duzzadt és megkeményedett virágzatából nevelték (V—VIII.)

stylata FABR.

- 9 (8) Szegély alatti sejtjüknek legfeljebb a csúcsa sötét. A 3. és a 4. haránt-sáv egymástól elválasztott.
- 10 (11) Az r_1 ér a szárny közepén torkollik. Tojócsöve csak kevésel hosszabb a potrohánál. Az elülső combon nincsen sötét sáv. A középhát rövidebb, mint amilyen széles. Nagyon közel áll a *solstitialis*-hoz, a nőstények azonban a potrohnál csak kevésel hosszabb tojócsövük révén rögtön megkülönböztethetők. Mindkét nemre jellemző, hogy a 3. és 4. haránt-sáv a szárny elülső szegélyén egymástól szélesen elválasztott (5. ábra: D). ♂ : 2,5—3 mm, ♀ : 5 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon főleg hegy- és dombvidékeken találták. Lárvját a *Centaurea micranthos*, *rhenana* és *Picris hieracioides* fészkeiből nevelték (V—IX.)

affinis FRFLD.

- 11 (10) Az r_1 ér a szárny közepén túl torkollik. Tojócsöve másfélszerese a potroh hosszának. Az elülső comb hátulsó-külső felszínén fekete hosszszanti csík húzódik. A középhát hosszabb, mint amilyen széles. A 3. és a 4. haránt-sáv a szárnysegélyen csak kivételesen és csak keskenyen van egymástól elválasztva (lásd a 24. sorszám alatt is)

solstitialis L.

- 12 (7) Szárnyukon 4 haránt-sáv van.
- 13 (18) Az 1. és 2. haránt-sávjukat összekötő híd a szegély alatti sejt alatt eléri vagy majdnem eléri az r_{4+5} sugáreret.
- 14 (15) Az 1. haránt-sáv előtt a szárnytő egészen barnásfekete, a 2. és 3. haránt-sáv erősen ferdén fut hátra és kifelé. 2 alsó orbitalis sörtéje van. Homloka szélesebb, mint amilyen hosszú. Tapogatója a végén lapát-szerűen kiszélesedik, csúcsán széles fekete perem van. Fényes tora csak gyengén hamvas. A hím csípője és elülső combja feltűnően meghosszabbodott, megvastagodott, és túszerű sörtéket hord. A nőstény lába rendes alakú. Csípői és combjai feketék, utóbbiak csúcsa és a lábak többi része vörössárga. Tojócsöve rövidebb a potrohánál. Szárnyának harántcsíkjai olyan szélesek, mint a köztük levő tér. A középer vége felhajlik, és beszűkíti az 1. szegélysejtet. ♂ : 4,5 mm, ♀ : 5,5 mm.

Galíciában találták. Hazánkban még nem került elő. Lárvája valószínűleg az *Echinops ruthenicus* szárgubacsában fejlődik

[Dzieduszycki FRFLD.]

- 15 (14) Szárnytövük az 1. harántsáv előtt üvegszerű vagy sárgás.
- 16 (17) A 2. vállsejt és a szegélyér egészen barnásfekete (1. ábra). Kicsiny állat. Homloka jóval hosszabb, mint amilyen széles, pofája $\frac{1}{4}$ szemmagasságú. Ajakpárnája olyan hosszú, mint fejének alsó hossza. Tojócsöve észrevehetően hosszabb a potrohánál, tőfele kúpos. Az 1. és 2. harántsáv elöl szélesen összefügg egymással. A 2. és 3. harántsáv közötti tér keskenyebb, mint maguk a sávok. Az 1. sáv szélesebb a szárnytő átlátszó részénél. Lábai sárgák, csak combjai feketék és utolsó lábfejüköt sötét. ♂: 2,5—3 mm, ♀: 4,5—5 mm.

Hazája Európa és Észak-Afrika. Magyarországon mindenütt közönséges. Lárvai többkamrás kemény gubacsokat okoznak a *Centaurea cyanus*, *micranthos*, *pannonica*, *rhenana* és *scabiosa* fészékében (V—IX.)

quadrifasciata MEIG.

- 17 (16) A 2. vállsejt legalább a tövén átlátszó, a szegélyér sárga. Hátát közép-sűrű, fénytelen, sárgásszürke hamvasság borítja. Nagyobb állat. Homloka valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú, pofája fél szemmagasságú. Lábai vörhenyessárgák, az elülső comb hátul fekete, a középsőn és hátsón többé-kevésbé fejlett sötét vonal húzódik. A hím elülső combja kissé megvastagodott. Szárnyának 4 széles harántsávja közül az 1. olyan széles, mint a 2. tősejt hossza, és elöl szélesen összefügg a 2. sávval. A 2. vállsejt csak a közép-sötét. A 2. és 3. harántsáv közötti tér körülbelül olyan széles, mint a sávok (5. ábra: E). ♂: 4,5 mm, ♀: 6—7 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon még nem találták. A Kárpátokból Körösmezőről és Erdélyből ismeretes. A hegyvidéki faj lárvaát a *Cirsium erisithales* virágzatából nevelték (VI.)

[congrua LW.]

- 18 (13) 1. és 2. harántsávjuk a szárny elülső szegélyén nem függ össze egymással, vagy csak a szegély alatti sejtben érintkezik.
- 19 (26) Combjuk sárga, rajta csak elkülönült hosszanti barna sávok vannak.
- 20 (21) Szárnyának a harántsávjai olyan szélesek, mint a 2. és 3. sáv közötti tér. Homloka hosszabb, mint amilyen széles, pofája fél szemmagasságú. Háta rozsdásszürkén hamvas. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroha. Lábai sárgák. Szárnyán a sárgásbarna szegély alatti sejt az 1. és 2. sávot elválasztja egymástól (5. ábra: F). ♂ : 3—4 mm., ♀: 6 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon főleg hegyvidéken él. Lárvája a *Centaurea cetia*, *jacea*, *pannonica* és *solstitialis* virágzatában kemény gubacsokat okoz (VI—IX.)

jaceana HG.

- 21 (20) Szárnyuk harántsávjai jóval keskenyebbek, mint a 2. és 3. sáv közötti tér.

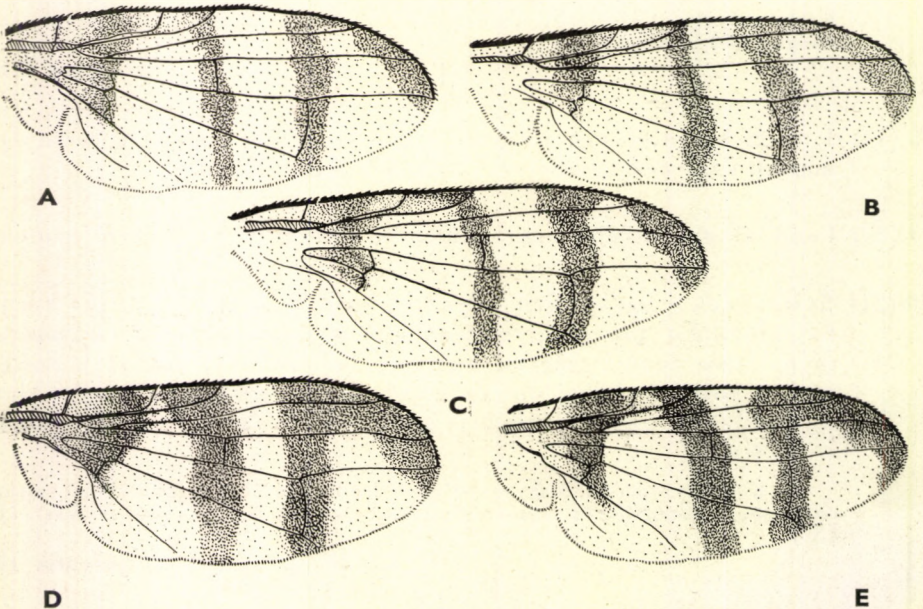
- 22 (23) Elülső combja hátul teljesen sárga, az utolsó lábfejek alig sötétebbek. Tojócsöve 1,25—1,5-szer hosszabb, mint a potroha. A szegély alatti sejt csúcsfele többnyire barna. Kisebb faj. Hasonlít a *jaceana*-hoz, de keskenyebb szárnycsíkjai és szürkébb hamvassága attól elválasztja. Feje sárgásfehér, homloka sárgásbarna. Hátát szürkésbarna hamvasság fedi. Lábai sárgák, hátulsó csípője fekete. A hím utolsó potrohszelvénye olyan hosszú, mint a 2 megelőző szelvény együtt. A 2. vállsejt nagy részét elfoglalja az 1. harántsáv eleje, utóbbi hátul túlér a végsőéren. A szegély alatti sejt csúcsfelének kisebb-nagyobb részét a 2. keresztcsáv sötét foltja takarja (6. ábra: A). ♂: 3 mm, ♀: 4—4,5 mm.

Bessarabiából írták le. Magyarországon csak Budapesten találták. Lárvája a *Centaurea solstitialis* fészében fejlődik (VI.)

sirunaseva Hc.

- 23 (22) Elülső combjukon hátul többnyire sötét hosszanti folt látható, az utolsó lábfejek erőteljesen megbarnultak. Tojócsövük 1,5—2-szer hosszabb a potrohnál. Szegély alatti sejtjük vagy sárga, vagy a szegély felé néző fele sötét.

- 24 (25) A szegély alatti sejt sárga, vagy csak a csúcsa barna, ezáltal az 1. és 2. harántsáv jól elkülönül egymástól. Homloka kevéssel hosszabb, mint felső szélessége. Pofája csaknem fél szemmagasságú. Tora felül barnásszürkén hamvas. Tojócsöve 1,5—2-szer hosszabb, mint a potroha. Szárnyát 4 keskeny barnás színű sáv díszíti (6. ábra: B); az 1.

6. ábra. A: *Euribia sirunaseva* Hc., B: *E. solstitialis* L., C: *E. cuspidata* MEIG., D: *E. aprica* FALL. és E: *E. approximata* Hc. szárnya (Eredeti)

elmosódott szélű és teljesen hiányozhat is, a 2. sáv egyenes és merőlegesen áll a hosszanti erekre, a 3. és 4. elöl többnyire érintkezik egymással, de nemritkán keskenyen elválík. A szárnyrajzolat nagyon változékony. A sávok mindig keskenyek, színük világosabb vagy sötétebb is lehet, néha hiányosan fejlődnek ki, és csak foltok maradnak belőlük. ♂: 3,5—4 mm, ♀: 7 mm.

Hazája Európa. Magyarországon országszerte elterjedt. Lárvája a *Carduus nutans*, *acanthoides*, *crispus*, *vulgare*, *Carlina vulgaris*, *Centaurea* sp. és *Cirsium* sp. duzzadt, megkeményedett virágzatában többbedmagával fejlődik (V—VIII.)

solstitialis L.

- 25 (24) Szegély alatti sejtjének töve sárgásbarna, a szegélyérrel határos fele barna, az 1. és 2. harántsáv ezért alig különül el egymástól. Szárnyrajzolata általában erőteljes (6. ábra: C). A 2. harántsáv gyakran 3 foltra bomlott. A hím 5. potrohszelvénye háromszor olyan hosszú, mint a 4. Egyébként a *solstitialis*-szal erősen egyezik. ♂: 4 mm, ♀: 7 mm.

Hazája Európa. Magyarországon főleg az Alföldön gyűjtötték. Lárviáját különböző *Centaurea*-fajok (*jacea*, *sadleriana* és *scabiosa*) virágzatából nevelték (V—VIII.)

cuspidata MEIG.

- 26 (19) Combjuk feketésbarna, csak térdük sárga.

- 27 (28) Alsó orbitalis sörtéinek a száma 3—4. Az *aprica*-hoz nagyon hasonló, faji önállósága kétes. Homloka olyan hosszú, mint amilyen széles. Tojócsöve legfeljebb 1,5-szer hosszabb mint a potroh. A hím potrohának 5. hátlemeze alig olyan hosszú, mint a 3. és 4. együttvéve. Szárny-sávjai szélesek. ♀: 5 mm.

Ausztriából közölték. Hazánkban csak Budapestről van 1, *Centaurea sadleriana*-ból nevelt példány (V.)

Manni HEND.

- 28 (27) 2 alsó orbitalis sörtéjük van.

- 29 (30) Tojócsöve kétszer olyan hosszú, mint a potroha. Utolsó lábfejzei sárgák. Pofája $\frac{1}{3}$ szemmagasságú. A hím potrohának 5 hátlemeze észrevehetően hosszabb, mint a 3. és 4. együttesen. Homloka valamivel hosszabb, mint amilyen széles. Combjai sötétek. Tojócsövének egyharmada kúposan megvastagodott, mögötte vékony, hengeres alakú. Szárny-sávjai szélesek. Az 1. és a 2. sávot a szegély alatti sejt sárgás háromszöge választja el egymástól, a 2. és 3. közötti távolság kisebb, mint a sávok szélessége, és néha kereszthidak kötik össze őket. A középér utolsó szakasza kétszer olyan hosszú, mint a megelőző. ♂: 4—5 mm, ♀: 8—9 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Magyarországon kevés helyen találták (Duna-földvár, Zamárdi). Lárvája főleg a *Cirsium eriophorum* megduzzadt és megkeményezett virágzatában fejlődik. Tápnövényei azonkívül a *Carduus nutans*, a *Centaurea cyanus* és *scabiosa* (VI., VII.)

eriolepidis LW.

- 30 (29) Tojócsövük 1—1,5-szer olyan hosszú, mint potrohuk. Utolsó lábfejeik többnyire sötétbarnák.
- 31 (32) Kisebb állat, szárnya 2,5—3 mm hosszú. Szeme mögött a fekete szín szélesen eléri a szemet. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh, feléig megvastagodott. Pofája majdnem fél szemmagasságú. A hím potrohának 5. hátlemeze alig hosszabb, mint a 3. és 4. együttesen. A középér utolsó szakasza legfeljebb másfélszerese az előzőnek. A 2. és a 3. szárnyász közötti tér közel olyan széles, mint maguk a sávok (6. ábra: D). Az elülső combnak többnyire csak a hátulso felszine fekete, a középső és hátulso comb a csucs kivételével fekete. ♂: 3 mm, ♀: 5 mm.

Észak- és Közép-Európában él. Hazánkban sokféle gyűjtötték. Lárvaít a *Centaurea sadleriana*-ból nevelték. Csak *Centaurea*-fajok fészkeiben él (V—VII.)

aprica FALL.

- 32 (31) Nagyobb állat, szárnya 4,5—5 mm hosszú (6. ábra: E). Szemét hátul sárga színű sáv keretezi. Tojócsöve 1,25-szer olyan hosszú, mint a potroha, csak hosszának egyharmadáig vastagodott meg. Egyebekben hasonló az *aprica*-hoz. ♂: 4 mm, ♀: 8 mm.

Németországból közölték először. Magyarországon ritka, csak Pomázon nevelték a *Cirsium lanceolatum*-ból. Tápnövénye még a *Cirsium eriophorum* is (V.)

approximata HG.

3. nem: **Myopites BRÉB.**

Feje előre erősen megnyúlt, majdnem olyan hosszú, mint amilyen magas, homloka sokkal hosszabb, mint amilyen széles. Szívókája rendkívül hosszú (7. ábra: B). Egyetlen felső orbitalis sörtéje felfelé és kifelé hajlik, 2 alsó orbitalis sörtéje befelé dől. Arcának hosszú szájpereme előreugrik. Csápja rövid, lekerekített. Szeme olyan magas, mint amilyen hosszú. Potrohának hátlemezei oldalt erősen megrövidültek, mellettük a potroh oldalhártyája (2. ábra: B: p) erősen kitérkedik. Szárnya sávokba átmenő sötét foltoktól tarka.

Lárvaí az *Inula*- és *Pulicaria*-fajok virágzatában gubacsokat okoznak; csak a következő tavasszal bábozódnak be és kelnek ki. Főleg a Földközi-tenger környékének a lakói. Mintegy 10 palearktikus faj közül Magyarországon 3 él, egy 4. előfordulása biztosra vehető. A fajok elválasztása nehéz és bizonytalan.

- 1 (2) Szárnya csúcán a 2 harántász közötti tér sokkal szélesebb, mint a belső sáv. Tapogatója széles, lapított. Torának oldallemezei többékevésbé világosak, háta sötét alapon sárgásbarnán hamvas. Szárnyának rajzolata keskeny, elmosódó sávokból áll (8. ábra: A). Potrohának foltjai kicsinyek és a középvnaltól távolabb állanak, vagy teljesen

hiányoznak. Tojócsöve fényes, fekete, csak $\frac{3}{5}$ -e a potroh hosszúságának. ♂: 2,5 mm, ♀: 3 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon eddig csak kevés helyen (Budapest, Dobogókő, Mátra hegység) találták. Lárvája az *Inula britannica*-n a megvastagodott vacok belsejében fejlődik (3. ábra: F) (VI—VIII.)

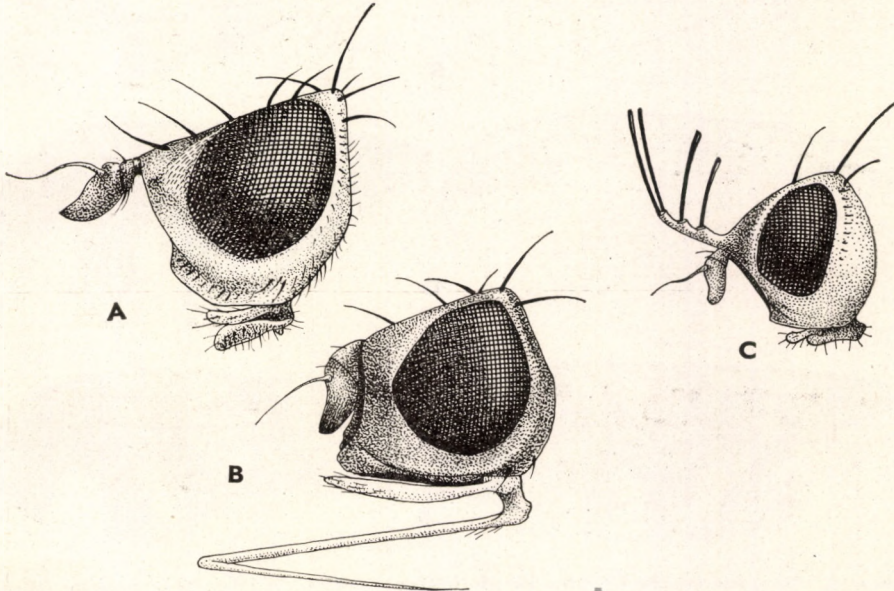
tenella FRFLD.

- 2 (1) Szárnyuk csúcán a 2 harántsáv közötti tér nem szélesebb, mint a határos belső sáv. Tapogatójuk keskeny.
- 3 (4) Torának színe túlnyomóan vörössárga, háta sötét alapon okkersárgán deres, csápja végig sárga. Tojócsöve rövidebb a potrohánál, közepén sárgászörös színű, töve és hegye fekete. Szárnyrajzolata hasonló az *inulae*-éhez, de töve sárgás, nem füstös. Szegély alatti sejtjének tőfele világos. Potroha sárga, sötét foltok nélkül, vagy csak kicsiny, fekete pontokkal. ♂: 1,5–2 mm, ♀: 3 mm.

Dél-európai faj. Magyarországon ritka (Balatonöszöd, Zamárdi). Lárvája Dél-Európában az *Inula viscosa* és *Pulicaria dysenterica* fészkekben gubacsokat okoz. Hazai tápnövényét nem ismerjük (VII—VIII.)

stylata FABR.

- 4 (3) Toruk feketés színű, hátuk barnásszürkén hamvas. Csápjuknak a vége többnyire feketén füstös.
- 5 (6) Lárvája *Inula*-fajok virágzatában él. Tojócsöve hosszabb, mint a potroh. Szárnyrajzolata erőteljes, a hátulsó harántér vonala a csúcs

7. ábra. A: *Platyparea poeciloptera* SCHRK., B: *Myopites tenella* FRFLD. és C: *Vidalia cornuta* SCOP. feje (Eredeti)

felé eső sávhoz van közelebb, a szegély alatti sejt egészen sötét (8. ábra: B). Potrohán rendszeren 2, nagy, fekete foltokból álló sor látható, amely sorok szélesen ráfekszenek a szelvények elülső szegélyére; a foltok azonban hiányozhatnak is. Tojósöve fényes fekete. ♂: 3 mm, ♀: 5 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Magyarországon csak kevés helyen (Budapest, Pécs?, Szár) találták. Lárviáját az *Inula ensifolia*, *hirta* és *salicina* virágzatából nevezték, amelyen kisebb-nagyobb gubacsokat okoz (3. ábra: E) (V—VII.)

inulae v. Rös.

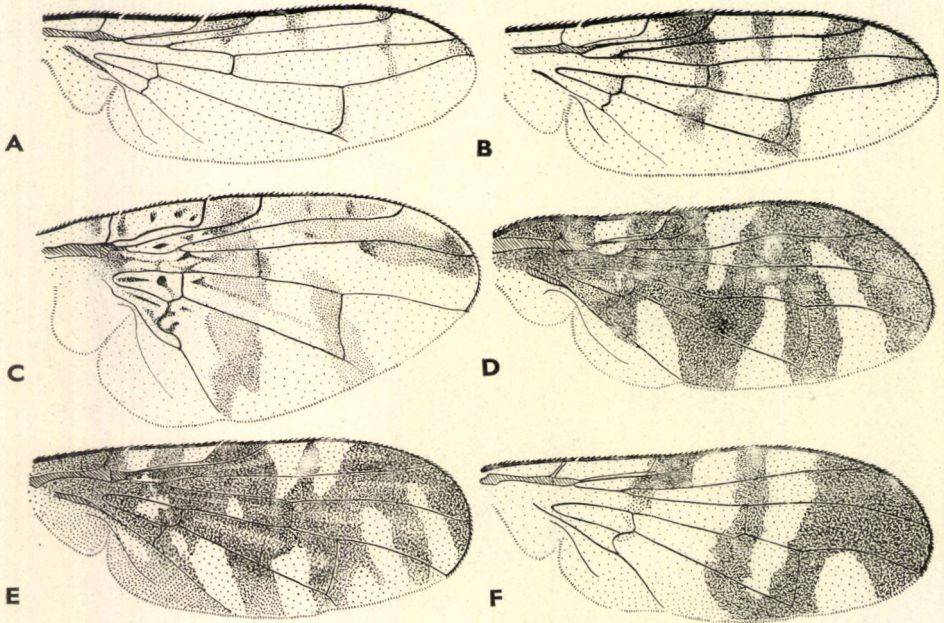
- 6 (5) Lárviája *Pulicaria*-fajok virágzatában él. Tojósöve rövidebb. Az *inulae*-tól biztosan nem választható el.

Biztos nevelt példánya Magyarországról egyelőre nincs

[Blotti BRÉB.]

4. nem: **Gonioglossum** ROND.

Az erősen lapított fej és a hegyesszögben előreugró pofaszöglet (13. ábra: B) rögtön felismerhetővé teszi a nemet. Homloka lapos, lecsapott, csaknem egy vonalat alkot az arcéllel, olyan széles, mint amilyen hosszú. 2 felső

8. ábra. A: *Myopites tenella* FRFLD., B: *M. inulae* v. Rös., C: *Ceratitis capitata* WIED., D: *Platyparea poeciloptera* SCHRK., E: *Platyparella discoidea* FABR. és F: *Euphranta connexa* FABR. szárnya (Eredeti)

és többnyire 3 alsó orbitalis sörtéje van. Arcéle erősen orrszerűen előredomborodik, és elválasztja egymástól a 2 csápot. A mély csápgödrök a szájpereimig érnek. Ajakpárnája fejhosszúságú, keskeny, visszahajló. Szeme kétszer olyan magas, mint amilyen hosszú. Szárnyán a végsejt csúcsa hiányzik, végét kissé domború ér zárja le. Az r_{2+3} érről ércsonk nyúlik az 1. peremsejt közepébe.

A nembe egyetlen faj tartozik; ez Magyarországon is található.

- — Az állat mézszárga színű, torának oldala és hátulsó fele, valamint pajzsocskája fénylő fekete foltoktól tarka. Torának közepe és potroha fehéresen hamvas. Szárnyán 4 széles, sárgásbarna, sötétén szegélyezett harántcsík van; közülük a 3. és a 4. elől szélesen összefügg. 4—5 mm.

Hazája Európa, Észak-Afrika és Nyugat-Ázsia. Hazánkban kevés helyen (Budapest, Makó, Fertő-tó, Kishalaton) találták. Lárvája a *Bryonia alba* és *dioica* bogójában egyesével él. Bábja a földben tel (VI.)

Wiedemanni MEIG.

5. nem: *Ceratitis* MC LEAY

Feje oldalnézetben magasabb, mint amilyen hosszú, homloka nem emelkedik ki, orcája keskeny, pofája $\frac{1}{3}$ szemmagasságú. 2 felső és 2 alsó orbitalis sörtéje van. Szárnyának r_{4+5} és m erei a végükön erősen széttartók. A hátulsó harántér erősen ferde, ezáltal a korongsejt hátul hegyesszögben végződik. A végsejtet lezáró harántér kigyóyszerűen kanyarog.

A nem legtöbb faja a trópusi Afrikában él, a palearktikumban csak 4 fajuk ismeretes. Legelterjedtebb közülük a narancstermestéssel és -kivitellel az egész Földön széthurcolt és nálunk is található narancslégy.

- — Feje sárgásfehér, csak homlokának elülső fele barna. A hím felső orbitalis sörtéi közül az 1. feltűnően meghosszabbodott, és a végén lapátszerűen kiszélesedik. A nőstény megfelelő sörtéje normálisan fejlődött. Háta fényes barnásfekete, felerészben díszes mintázatu világosszürke hamvasság borítja. Potroha sárga, a 2. és a 4. potroh-szelvény hátulsó fele világosszürkén hamvas. Tojócsöve rövid, világosbarna, csúcsán sötétebb, olyan hosszú, mint az utolsó potroh-szelvény. Lábai sárgák. Szárnya (8. ábra: C) tőharmadát apró barna foltok tarkítják, középen széles sárga harántcsík fut, hasonló csík húzódik a szárny elülső peremén a csúcsig, mindkettő barnán szegélyezett. Egy 3. kisebb barna csík az előbbieik szögfelezőjében fut. ♂: 4 mm, ♀: 5—6 mm.

Mindenütt él, ahol narancsot termesztenek. Hazánkban is több ízben nevelték importált narancsból. Elvadulva alkalmakként körtében és őszibarackban is jelentkezett. Kérdéses, hogy meg tud-e telepedni nálunk? Rajzása idején kéthetenként végzett és a szüretelés előtt 2 héttel befejezett édesített Malathion- vagy Ekatox 20-, esetleg DDT-oldattal való permetezés védelmet nyújt — N a r a n c s l é g y

capitata WIED.

6. nem: *Platyparea* Lw.

Feje erősen megnyúlt, hosszabb, mint amilyen magas, oldalról nézve a csáp tövén erősen kiszögellik (7. ábra: A). Szeme ferdén tojásdad, pofája széles, $\frac{1}{3}$ szemmagasságú. Homloka nagy, lapos, felülnézetben kétszer olyan széles, mint a szem, és hosszabb, mint amilyen széles. 2 hátrahajló felső orbitalis és 3 befelé dőlő alsó orbitalis sörtéje van. Csápjának 3. íze kihegyezett. Dorsocentralis sörtéje messze a harántvarrat mögött áll. Potroha hosszú, hengeres. Az r_{4+5} ér a töfelében felül sűrűn sörtézett. A végsejtet lezáró ér csúcsa rövid.

A nem 2 palearktikus fajt ismerjük, 1 közülük nálunk is él.

- — Feje, csápjja és tapogatója sárga, homloka barna. Tora oldalt rozsdabarna, háta feketésbarna, barnásszürkén hamvas. Potroha fényes barna, az egyes szelvények hátulsó peremén szürkén hamvas. Lábai sárgák. Szárnyát (8. ábra: D) csokoládébarna csíkok díszítik. ♂: 6 mm, ♀: 7 mm.

Közép- és Dél-Európában él. Magyarországon sokfelé előfordul. Lárvája májustól szeptemberig a spárga (*Asparagus officinalis*) szárának belsejében fűrt járatokban él. Több lárva is fejlődik 1—1 szárban. A megtámadott szár elrothad vagy elszárad. A szár tövében bábózódik, és a következő májusban kel ki a légy. Időszakonként fellépő kártevő. Védekezésül a fertőzött töveket mélyen le kell vágni, majd elégetni vagy trágyalébe fojtani (V.) — S p á r g a l é g y

poeciloptera SCHRK.

7. nem: *Platyparella* HEND.

Feje erősen megnyúlt, olyan hosszú, mint amilyen magas, csáptöve oldalról nézve erősen előreugrik, akárcsak a *Platyparea*-é. 4—6 alsó orbitalis sörtéje van. Csápjának 3. íze lekerekített. Dorsocentralis sörtéje egészen hátul, a praescutellaris sörtével csaknem egy vonalban áll. A végsejt végének a csúcsa egészen rövid.

A palearktikumban talál 2 faja közül az egyik Magyarországon is előkerült.

- — Feje a pontszemlemez kivételével sárga. Tora és potroha fényes barnásfekete. Hátán 4 hosszanti, szürkén hamvas csík húzódik. Szárnyán (8. ábra: E) több a világos folt, mint a *Platyparea poeciloptera* szárnyán. 5—6 mm.

Hazája Közép- és Észak-Európa. Magyarországon ritka (Máriabesnyő, Simon-tornya). Tápnövénye ismeretlen (IV., V.)

discoidea FABR.

8. nem: *Euphranta* Lw.

Feje oldalnézetben csaknem olyan hosszú, mint amilyen magas. Szeme függőleges tojásdad alakú. Homloka a csáp tövén erősen előreugrik. Orcája keskeny, pofája $\frac{1}{4}$ szemmagasságú. Csápjának 3. íze a végén lekerekí-

tett, csápsörtéje erősen pillás. 1 erős, felfelé álló felső orbitalis és 3 alsó orbitalis sörtéje van. Dorsocentralis és praescutellaris sörtéi hiányzanak. 1 sternopleuralis sörtéje van. Tora erősen hosszúkas. Potroha hosszú, megnyúlt.

A nem fajai főleg Indiában élnek. A palearktikumban talált 5 faja közül Európában csak 1 fordul elő; ezt nálunk is fogták.

- — Feje sárga, pontszemlemeze és a szem mögötti terület felső fele fekete. Szemén szívárványos csík fut keresztül. Tora sárga, csak hátának nagyobbik fele fényes fekete. Potroha erősen megnyúlt, színe szintén fénylő fekete. Sárga lábait sűrű, rövid, fekete szőrök borítják. Szárnya megnyúlt, csúcsfelét erőteljes fekete rajzolat díszíti (8. ábra: F). 7 mm.

Közép- és észak-európai faj, Magyarországon ritka (Budapest, Zamárdi). Lárvai a *Cynanchum vincetoxicum* termésében magokkal táplálkozva fejlődnek, és részben a tokban be is bábozódnak, részben pedig kibújnak onnan, és a földben alakulnak át (VI., VII.)

connexa FABR.

9. nem: *Rhacochlaena* Lw.

Feje magasabb, mint amilyen hosszú, szeme tojásdad, homloka a csáp tövén kissé előreugrik. Orcája nagyon keskeny, pofája $\frac{1}{5}$ szemmagasságú. Egyetlen, felfelé álló felső orbitalis sörtéje egy vonalban áll a 3. alsó orbitalis sörtével. Ocellaris sörtéje csökevényes. Fejsörtéi feketék. Csápsörtéje jól észrevehetően pillás. Szívókája és ajakpárnája kicsiny. Potroha karesú, tojásdad. Tojócsöve alig olyan hosszú, mint amilyen széles a tövén. A végsejt csúcsa hosszan kihúzott.

A nem fajai főként az etiópiai régió lakói, csak 1 faja él Európában.

- — Feje és a fej függelékei sárgák. Torának a hátoldala közepén sötétbarna, világosszürkén hamvas, oldalt sárga. Mesophragmája fényes fekete. A tor oldallemezei és a lábak sárgák. Potroha fénylő barnásfekete színű, az egyes szelvények hátulsó szegélye vörössárga. Szárnyát 5 sötétbarna folt tarkítja. A legnagyobb folt a szárnycsúcson van, míg 1 kicsiny a szegély alatti sejt töfelében lefelé átterjed az r_{2+3} éren túl. 1 folt van a szárny elülső szegélyén, az említett 2 folt között, 1 a korongsejtben az elülső harántér alatt, és 1 szegélyezi a hátulsó haránteret. 4,5—5 mm.

Németországban és Ausztriában találtak. Faunaterületünkéről eddig még nem került elő, de kimutatása várható. Életmódja ismeretlen

[toxoneura Lw.]

10. nem: *Vidalia* ROB.-DESV.

A nem jellemző bélyegei a hím járomlemezén vagy fejtetőlemezén kiálló és erős sörtékkal ellátott nyúlványok (7. ábra: C). Ezek között a homlok árokszerűen bemélyed. A nőstény homloka rendes, vagy csak nyomát mutatja

i lyen elváltozásoknak. 4—5 alsó orbitalis sörtéje van. Postverticalis sörtéi párhuzamosak, kicsinyek és némileg előrehajlók.

A legtöbb faj életmódja ismeretlen. A nemet a palearktikumban 7 faja képviseli. A Kárpát-medencében eddig csak 1 fajt találtak.

- — A hím fején és járomlemezen példányonként igen különböző fejlettségű nyúlvány ered, rajta 3—4 hosszú, megvastagodott végű vagy kihegyezett tüskével (7. ábra: C). A nőtény feje rendes alakú. Mindkét nem színe teljesen sárga, csak a pontszemlemez, a mesophragma és a test nagy sörtéi feketék. Szárnyán a 4 harántcsík kisebb foltokra bomlott (11. ábra: A). 5,5—7 mm.

Közép-európai faj, a hegyvidékek lakója. Szlovákiában (Körmöcbánya) és Erdélyben (Csíkszentdomokos, Radnai havasok) fogták. Határainkon belül eddig még nem találtak. Lárvája az *Eupatorium cannabinum*, *Senecio fuchsii*, *nemorensis*, *Petasites* és *Tussilago* levelében hólyagaknat készít (4. ábra: C) (VII.) (= *Abrotani* MEIG.)

[cornuta SCOP.]

11. nem: *Rhagoletis* Lw.

Csápja elől többé-kevésbé kihegyezett. A hátsó comb elülső-belső felszínén néhány hosszú sörte áll. Az r_{4+5} érnek csak a tövén van egy vagy több sörtécske, vagy teljesen csupasz. Lárvai húsos gyümölcsökben fejlődnek.

A nem fajai Európában, valamint Észak- és Dél-Amerikában élnek. A palearktikumból közölt 7 faj közül 4-et hazánkban is találtak.

- 1 (4) Toruk sárga, a csúcsfolt nem érinti az előző harántcsíkot.
- 2 (3) A hátsó harántéren áthúzódó sáv elől a szegélyérig ér. A csúcsfolt nem ér túl az r_{2+3} éren. A végsejt csúcsán sötét folt van (11. ábra: B). Az egész állat sárga, a tojócsöve is, csak pontszemlemeze és mesophragmája sötét színű. ♂: 4—5 mm, ♀: 6—7 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa. Magyarországon ritka (Bakony, Bükk hegység, Jászberény). Szlovákiában (Rózsahegy) és Erdélyben (Nagyszében, Tihuca) is fogták. Lárvaját *Rosa*-fajok gyümölcsében találták. Állítólag a *Lonicera xylosteum*-on is fejlődik. Egy nemzedéke van. Repülési idejét nem ismerjük; tenyészetekben márciusban és augusztusban kelt

alternata FALL.

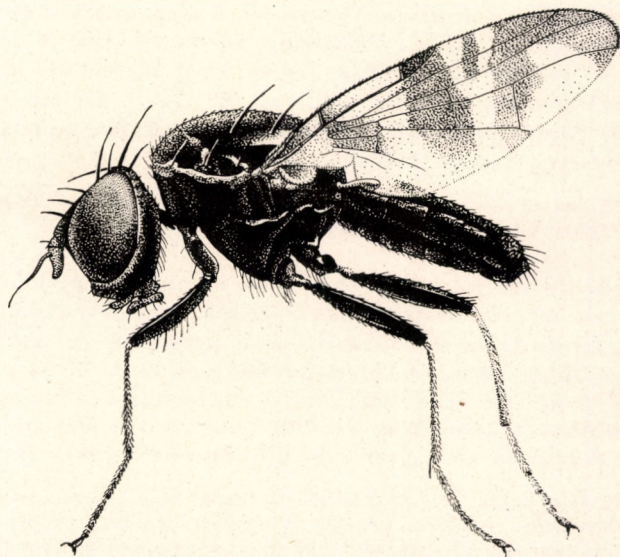
- 3 (2) A hátsó harántér sávja elől az r_{4+5} éren végződik. A csúcsfolt az r_{2+3} éren túl az 1. peremsejtbe ér. A végsejt csúcsán nincs sötét folt (11. ábra: C). Az állat sárga színű, tojócsöve fénylő fekete. Sörtéi feketék. Csápjának vége tompa. ♂: 4—5 mm, ♀: 5—6 mm.

Hazája Közép- és Észak-Európa. Magyarországon eddig csak kevés helyen (Budapest, Órszentmiklós, Magyaróvár) találták. Lárvája a *Berberis vulgaris* termésében fejlődik (VI., VIII., IX.)

Meigeni Lw.

- 4 (1) Toruk fekete. Szárnyuk csúcsfoltja elől szélesen összefolyik az előző harántcsíkkal.
- 5 (6) Tora gyengén szürkén hamvas, 3 hosszanti fekete csíkkal; a válldudor sárga. Szárnycsúcsának fekete foltja túlér a középerén. Feje sárga, hátul fekete. Homloka közel szemszélességű. Szeme oldalnézetben másfélszer magasabb, mint amilyen hosszú. Tora fekete, csak a válldudortól a pajzsocskáig húzó perem és a pajzsocska sárga. Potroha

9. ábra. *Rhaagoletis cerasi* L. (Eredeti)

fekete, az egyes szelvények hátulsó pereme gyakran világosabb. Tojócsöve rövidebb, mint a tőszélessége. Combjai feketék, lábszárjai és lábfejzei világosak. Szárnyán 3 erőteljes, széles, fekete harántcsík van, a 2. és a 3. sáv között az elülső szegélyen kis fekete foltocska látszik (9. ábra). ♂: 3–3,5 mm, ♀: 4 mm.

Közép- és Észak-Európában él. Magyarországon mindenütt közönséges. Kifejlett lárvája 5 mm hosszú, 2 mm vastag, fénylő fehérsárga, háta csupasz, hasán erősebb nagyítással több sor fekete sörtécske látható (10. ábra: A). Szalmasárga bábja (10. ábra: B) a földben telel. Lárvája a cseresznye kukacosságát okozza. Erősebb fertőzés esetén a cseresznye exportra alkalmatlanná válik. Eredményesen védekezhetünk ellene, ha a cseresznyét „piruláskor” 2⁰/₀-os DDT-szuszpenzióval permetezzük. A *Lonicera* bogyóiban is fejlődik (V–VI.) — C s e r e s z n y e l é g y

cerasi L.

- 6 (5) Tora fénylő fekete, hamvasság és rajzolat nélkül, válldudora fekete. Szárnycsúcsán a folt nem terjed túl a középerén. Egyébként teljesen hasonló a *cerasi*-hoz. Bábja barna. ♂, ♀: 3 mm.

Elterjedését nem ismerjük. Eddig csak Magyarországon (Akali, Budapest, Órszentmiklós) mutatták ki. Lárvját a *Berberis vulgaris* bogyójából nevelték. Gesztenyebarna bábja a földben telel (VI.)

berberidis JERMY

12. nem: **Trypeta MEIG.**

Feje oldalról nézve magasabb, mint amilyen hosszú, szeme is hosszúkás, tojásdad. Orcája keskeny, pofája $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$ szemmagasságú. Homloka párhuzamos szélű, 1—2 szemszélességű. Fejtetőlemeze $\frac{1}{3}$ homlokhosszúságú, elől összetartó, rajta 2 felhajló felső orbitalis sörte áll. 3 alsó orbitalis sörtéje van. Az ocellaris sörte általában rövid. Occipitalis sörtéi feketék és hegyesek. Arca lapos, határozott csápgödrökkel, függőleges, vagy kissé visszahúzódo. Csápja rövid, fél archosszúságú, vége lekerekített. Szívókája rendes alakú. Potroha széles tojásdad. Tojócsöve lapos, trapéz alakú, rövidebb, mint amilyen széles. Szárnyának végsejtje hosszú csúcsban végződik.

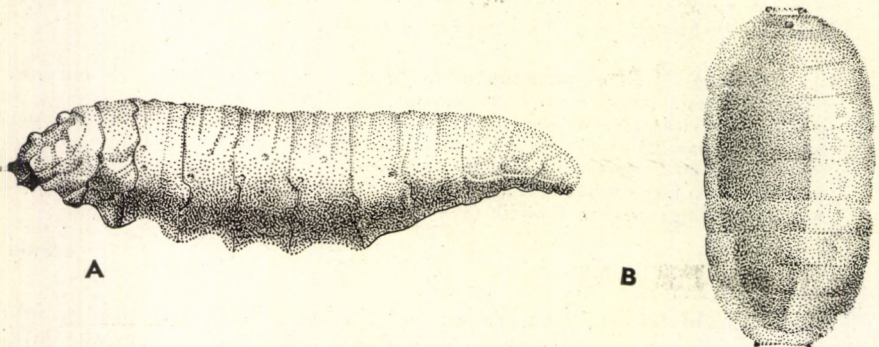
Az ismert életmódú fajok lárvai levelekben aknáznak. Körülbelül 20 palearktikus fajt ismerjük, közülük hazánkban eddig 2 került elő.

- 1 (2) Ocellaris sörtéje jól fejlett és hosszú, olyan erős, mint a felső orbitalis sörték. A szegély alatti sejtnek csak a csúcsfele barna. Feje előlről erősen lapított, szeme oldalnézetben majdnem kétszer olyan magas, mint amilyen hosszú. Homloka felülnézetben kétszer olyan széles, mint a szeme. Az állat színe fénylő vörössárga, háta gyengén fehéresen hamvas. A szárnynak az elülső harántéren áthúzódo csikja kifelé erősen domború, az r_{4+5} ér a hátulsó harántérig sörtézett. 5 mm.

Hazája Észak-, Közép-Európa és Japán. Magyarországon csak Budapesten és Jászberényben találták. Lárvája levelekben aknázik; közepén a főér mentén barna foltokat, és ezekből kiindulva kifelé sugáregyenes járatokat rág. Tápnövényei: *Achillea*, *Artemisia vulgaris*, *dracunculus*, *absinthium*, *Chrysanthemum leucanthemum*, *indicum*, *parthenium*, *vulgare*, *Senecio* stb. 2 nemzedéke van (VI., VIII—IX.)

artemisiae FABR.

- 2 (1) Ocellaris sörtéjük rövid és csenevész, a szegély alatti sejtnek legalább $\frac{2}{3}$ -a barna.

10. ábra. *Rhagoletis cerasi* L. A: lárvája és B: bábja (Eredeti)

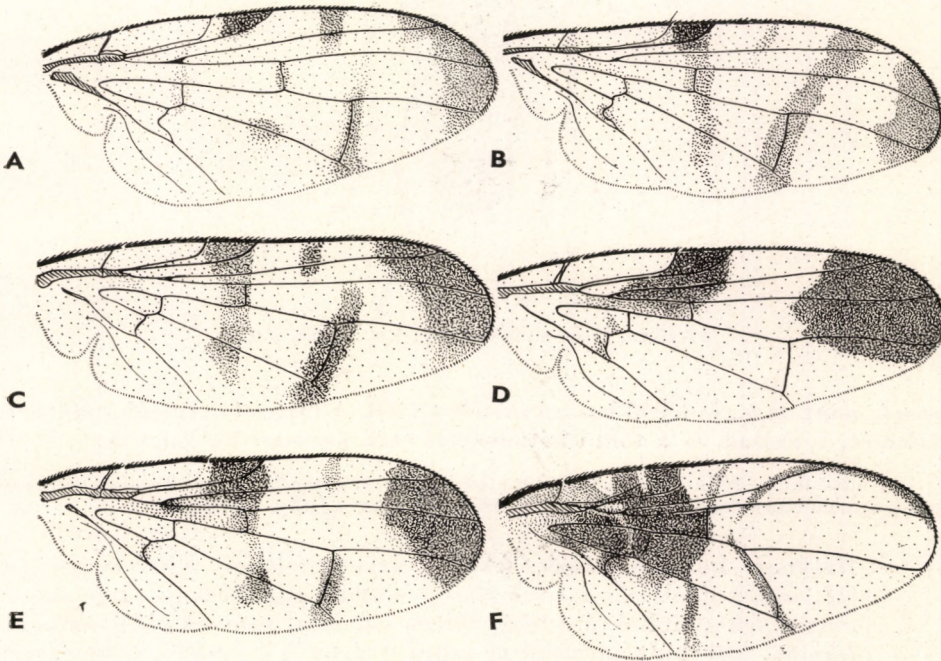

- 3 (4) A sugárér elágazása mellett nincs sötét folt. Az elülső harántér az r_1 ér betorkollása alatt vagy annál távolabb húzódik. Feje gömbölyded, szájszereme erősebb szőrökkel szegélyezett. Az elülső harántéren áthúzódó csík egyenesen fut a szárny hátulsó pereméig, ahol a következő csíkkal összefügg. A hím szárnyának 1. harántcsíkja foltokra oszlott, és nem függ össze a szomszédos csíkkal. 4,5–5 mm.

Közép- és Észak-Európában él. A Kárpát-medencében eddig csak Szlovákiából (Árvaváralja, Bártfa, Táttra) és Erdélyből (Nagyszeben, Tusnád fürdő) ismeretes. Lárvája a zöe lárvaíhoz hasonló aknákat rág a *Crepis*, *Hieracium*, *Hypochoeris*, *Lapsana*, *Leontodon*, *Mycelis*, *Prenanthes*, *Sonchus* és *Taraxacum*-fajok levelében (VI–VII.) (= *hamifera* Lw.)

[*immaculata* MACQ.]

- 4 (3) Sugárérének elágazásában sötét folt van. Az elülső harántér az r_1 ér betorkollása előtt fekszik. A fej oldalnézetében a homlok és az arc vonala egymásra merőleges. Homloka másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Az r_{4+5} éren csak kevés, elszórt sörte áll. A hím és a nőstény szárnyrajzolata erősen eltér. A hím szárnyának (11. ábra: D) 2 erős feketés foltja van; az 1. a szegély alatti sejtből indul ki, és a középérig terjed, a 2. a szárny csúcsán helyezkedik el, és nagyon változó nagyságú. A nőstény szárnya (11. ábra: E) harántcsíkos. Az elülső harántéren áthúzódó csík a szegély alatti sejtet elől teljesen kitölti, hátul nem éri el a hátulsó szárnyszegélyt, és nem érintkezik a szomszédos csíkkal. ♂: 4 mm, ♀: 4,5–5 mm.

11. ábra. A: *Vidalia cornuta* SCOP., B: *Rhagoletis alternata* FALL., C: *R. Meigeni* LW., D: *Trypeta zoë* MEIG. ♂, E: ♀ és F: *Phagocarpus permundus* HARRIS szárnya (Eredeti)

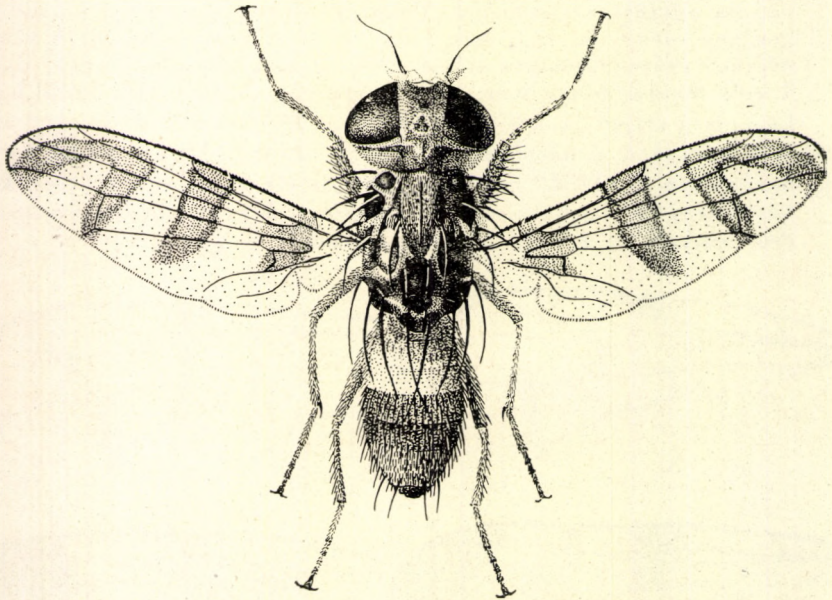

Észak- és Közép-Európában él. Magyarországon nyugati felében is találták. Lárvája sokféle növény levelében aknázik (4. ábra: A). A *Senecio*-fajok levelében az akna fő ága a főér mentén halad, és belőle jobbra-balra ívesen hajló mellékágak indulnak ki. Az *Artemisia* levelében a főér menti ág 2 mm széles, az oldalsó vakon végződő és itt egyenes lefutású oldalágak 3 mm szélesek, de végükön 5 mm-re kiszélesednek. Tápnövényei: *Achillea*, *Artemisia*, *Chrysanthemum*, *Doronicum*, *Eupatorium*, *Helianthus*, *Ligularia*, *Matricaria*, *Petasites*, *Senecio*, *Tussilago* (VI—VII.)

zoë MEIG.

13. nem: *Carpomyia* A. COSTA

Feje gömbölyű, nem felfújt, orcája és pofája keskeny. 3. csápíze kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, vége felhajló hegyes tüskében végződik. Ocellaris sörtéje kicsiny. A nőstény potrohának 6. hátlemeze legalább olyan

12. ábra. *Carpomyia Schineri* Lw. ♀ (Eredeti)

hosszú, mint az 5., és hátul hosszú sörtéket visel. A tojócső rövidebb, mint a 6. hátlemez, tojásdad, és a többi hátlemeztől csak kevéssel különbözik.

A nem fajai a palearktikus, indiai és etiopiai régiókat lakják. Lárva *Rosa*- és *Ziziphus*-fajok gyümölseiben élnek. Hazánkban a 4 palearktikus faj közül 1 került elő.

— — Hátának középső részét fekete alapon fehéres hamvasság fedi (12. ábra), oldalsó és hátulsó része, valamint pajzsocskája sárga alapon fényes, fekete foltoktól tarka. Sörtéi, valamint torának oldalmezei is feketék. Egyebütt barnássárga színű. Szárnyán 4 vastos, világosbarna harántcsík van, a 3. és 4. csík elől szélesen összeér. ♂: 4 mm, ♀: 5 mm.

Közép-Európa lakója. Magyarországon eddig csak kevés helyen (Budapest, Székesfehérvár, Balaton) találták. Lárvája különböző rózsafajok, így *Rosa canina*, *gallica*, *rugosa* stb. termésében fejlődik. A csipkebogyó kukacosságának okozója. Kártékony (III—IV.)

Schineri Lw.

14. nem: *Phagocarpus* ROND.

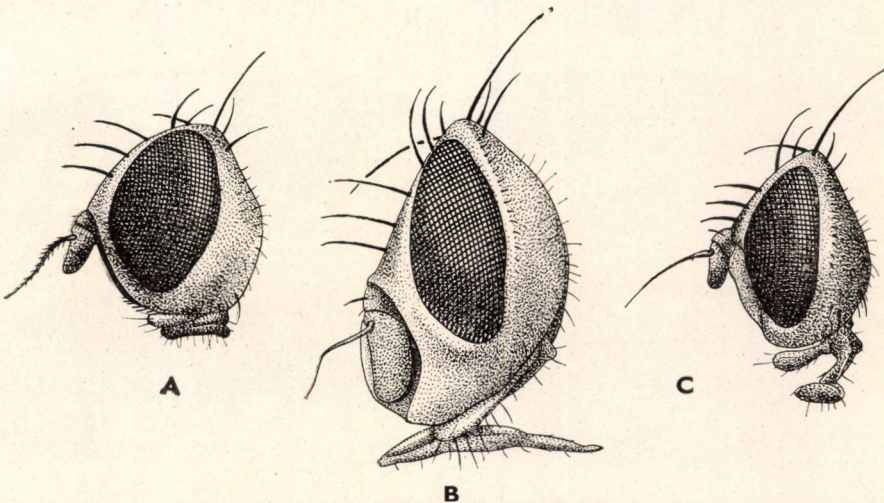
A nemet elsősorban a szárny hátulsó haránterének rendkívül ferde lefutása jellemzi (11. ábra: F). Feje magasabb, mint amilyen hosszú, hátul csak gyengén domború. Szeme másfélszer magasabb a hosszúságánál, orcája vonalszerűen keskeny, a pofa csak $\frac{1}{8}$ szemmagasságú, homloka szemszélességű. 2 felső és 3 alsó orbitalis sörtéje van. Ocellaris sörtéje rövid. Arca lapos, 3. csápíze 2,5—3-szor olyan hosszú, mint amilyen széles. Potroha széles tojásdad, tojósöve szélesebb, mint amilyen hosszú, lapos, alig hosszabb a 6. hátlemeznél. Szárnya a tövén erősen kiszélesedik. Az r_1 ér még a szárny közepe előtt hirtelen felkanyarodik, és merőlegesen fut ki a szegélyerre. A végejt hosszú csúcsban végződik.

A nem számos faja Indiában él; a palearktikumban eddig 4 fajt mutatták ki, közülük 1-et nálunk is.

- — Feje agyagsárga. Torának oldallemezei és pajzsocskája sárgák, háta szürkésbarnán hamvas. Potroha fénylő barnásfekete, szegélye kétoldalt sárga. Lábai sárgák. Szárnyának töfele barna, onnan keskeny csíkok futnak ki minden irányba (11. ábra: F). ♂: 3—4 mm, ♀: 5 mm.

Közép- és Észak-Európától Kínáig találták. Magyarországon ritka (Budapest, Gyón). Jugoszláviából Zimonyból ismeretes. Lárvája a *Crataegus oxyacantha*, *Cotoneaster tomentosa* és *multiflora* gyümölcseiben fejlődik (VII.) (= *antica* WIED.)

permundus HARRIS

13. ábra. A: *Prionimera cognata* WIED., B: *Gonioglossum Wiedemanni* MEIG. és C: *Philophylla heraclei* L. feje (Eredeti)

15. nem: **Prionimera** ROND.

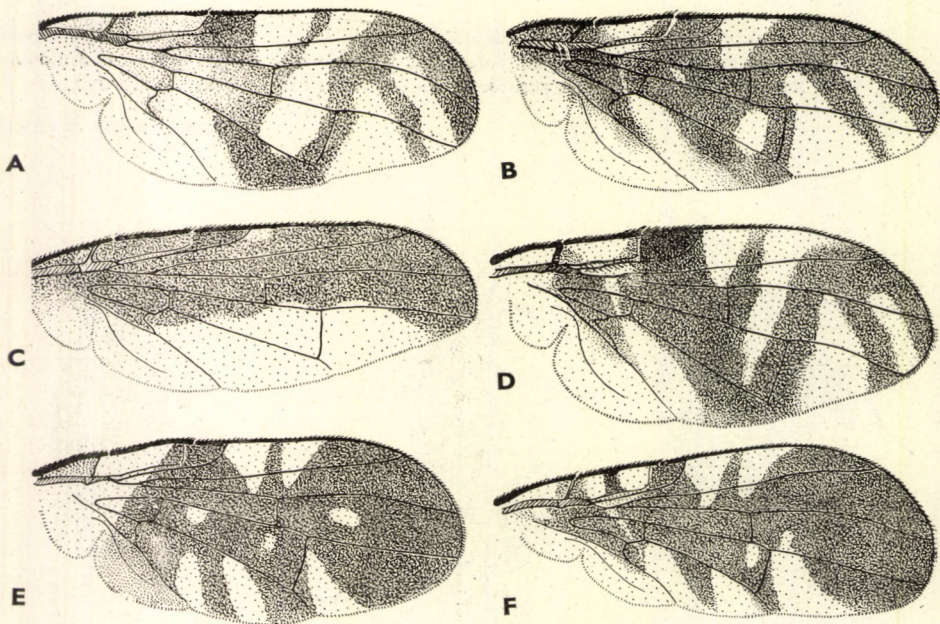
Feje (13. ábra: A) oldalról nézve alig magasabb, mint amilyen hosszú, hátul erősen kidomborodik, homloka kissé domború, arca egyenes. A pofa $\frac{1}{5}$ szemmagasságú, homloka alig szélesebb a szeménél, másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. 2 felső és 3–4 alsó orbitalis sörtéje van. Arcpajzsa lapos. 3. csápíze hosszúkás, háromszor hosszabb, mint amilyen széles, csápsörtéje észrevehetően pillás. Torán a dorsocentralis sörték egészen hátul vannak, kétszer olyan távol a varrattól, mint a pajzsockától. Sternopleuralis sörtéje hiányzik. Tojócsöve lapos, trapéz alakú, alig hosszabb, mint amilyen széles.

A nem egyetlen faja nálunk is él.

- — Az állat túlnyomóan vörhenyessárga színű, csak mesophragmája barna. Feje fehéresen hamvas, tora és potroha fényes. Szárnyán 5 barna, egymással összefüggő harántcsík látható (14. ábra: A). ♂: 5–6 mm, ♀: 6–7 mm.

Közép- és Észak-Európában él. Magyarországon ritka, inkább a hegyvidékeken (Budapest, Pomáz, Dobogókő, Mecsek hegység) találták. Lárvai levelekben aknáznak. Az akna (4. ábra: D) először vastagbelsőreű darabbal kezdődik, majd egyre szélesedve nagy, szabálytalan hólyagban végződik. Az elsődleges és a másodlagos rágásnyomok jól észrevehetőek. Tápnövényei: *Homogyne alpina*, *Petasites hybridus*, *Senecio* és *Tussilago farfara* (VI–VII.)

cognata WIED.

14. ábra. A: *Prionimera cognata* WIED., B: *Philophylla heraclei* L., C: *Hemilea pulchella* FABR., D: *Myiolia caesio* HARRIS, E: *Aciura coryli* ROSSI ♀ és F: *Cryptaciura rotundiventris* FALL. szárnya (Eredeti)

16. nem: **Philophylla** ROND.

Feje (13. ábra: C) előlről lapított, homloka a csáptónél nem ugrik előre. Arcpajzsa középen erősen előredomborodik, kétoldalt mély csápgödör húzódik. Dorsocentralis sörtéje a varrat-pajzsocska távolság felezőjében áll. 4 scutellaris sörtéje közül a csúcson levő pár keresztben áll. 1 sternopleuralis sörtéje van. Szárnyának elülső harántere egészen a hátulsó harántér közelébe tolódott.

A világszerte elterjedt nemnek 3 palearktikus faja van, közülük 1 hazánkban is előfordul.

- — 2, egymástól erősen eltérő színezetű nemzedéke ismeretes: 1. nemzedék: f. *centaurea* FABR. Feje sárga, a fejtetőn barnára sötétedik. Tora, pajzsocskája és potroha fénylő fekete, csak a tor oldalán fut egy sárga perem. A tor és a potroh szőrzete is fekete. Szárnyrajzolata (14. ábra: B) barnásfekete. 2. nemzedék: *heraclei* s. str. Feje fehér vagy sárga, tora és potroha fényes, vörhenyessárga, pajzsocskája kénsárga, a válludoroktól a szárnytőig fehérés csík fut. Mesophragmája és tojócsöve fekete. Lábai sárgák. A tor szőrzete sárgás, a potrohé sárgásbarna. Szárnyrajzolata világosabb-sötétebb barna. ♂: 4—5 mm, ♀: 5—6 mm.

Hazája Európa, a Kaukázus és Kisázsia. Magyarországon főleg a síkságon gyakori. Lárvája ernyősök leveleiben aknázik (4. ábra: B). Rövid kiindulójárat után foltokat okoz, szétszórt fekete ürülékszemszékkel, jól látható elsődleges és másodlagos rágásnyomokkal. Lárvaít az ernyősök családjának több mint 20 neméből tenyészítették ki (1. nemzedék IV—V., 2. nemzedék VI—X.)

heraclei L.

17. nem: **Hemilea** LW.

Homloka másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles, valamivel szélesebb a szemnél. Csápja csak az arc közepéig ér, vége lekerekített. Dorsocentralis sörtéje a varrathoz közelebb áll, mint a pajzsocskához. Szárnya nagyon erősen megnyúlt, háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles, elülső fele sötétbarna, hátulsó fele színtelen, harántcsíkjai nincsenek. Végsejtje hosszú hegyben végződik.

A nembe palearktikus, etiópai és orientális fajok tartoznak. A palearktikumban talált 3 faja közül 1 hazánkban is előfordul.

- — Az állat alul világos, felül sötétebb barnássárga, csak mesophragmája és potroha fényes fekete. Tojócsöve rövidebb, mint tőszélessége, színe fekete. Szárnya (14. ábra: C) jóval hosszabb a testénél. ♀: 3,5 mm.

Dél-európai faj. Magyarországon eddig csak Jászberényben fogták. Lárvája valószínűleg fészkesvirágúak levelében aknázik. Repülési idejét nem ismerjük (= *dimidiata* O. COSTA)

pulchella FABR.

18. nem: *Myiolia* ROND.

Homloka másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles, homloksávja szőrös. Feje oldalról nézve jóval magasabb, mint amilyen hosszú, arcéle nem emelkedik ki. Csápsörtéje erősen pillás. Dorsocentralis sörtéje kevéssel az 1 supraalaris sörte mögött áll. Sternopleuralis sörtéje van. Potroha rövid, tojásdad. Szárnyán az elülső harántér jóval a korongsejt közepén túl torkollik.

A palearktikus és orientalis régió lakói. A palearktikumból leírt közel 20 faj közül hazánkban eddig 2-t találtak.

- 1 (2) Az r_1 ér betorkollása az elülső harántér vonalába esik. A mögötte eredő fehér harántcsík a középéig terjed. A szegély alatti sejt sárga, tövén sötét folt látható. Potroha sárga. Az egész állat vörössárga, háta fénytelen, csak mesophragmája és sörtéi sötétek. A szárny rajzolata világos sárgásbarna. A 2 harántér között húzódnó világos csík a könyökéren túl terjed. 4—5 mm.

Hazája Európa és Ázsia. Magyarországon csak kevés helyen, főleg hegyvidéken találták. Lárvája a *Lonicera xylosteum* termésében fejlődik (V—VI., VIII.)

lucida FALL.

- 2 (1) Az r_1 ér betorkollása az elülső harántér előtt van. A mögötte eredő fehér harántcsík hátul csak az r_{4+5} érig terjed. Szegély alatti sejtje egyszínű barna. Potroha sötétbarna vagy fekete. Az állat barnás-sárga, háta barna, erősen hamvas. Szárnyrajzolata (14. ábra: D) sötétbarna. A 2 harántcsík között húzódnó világos csík nem terjed túl a könyökéren. Tojócsove rövidebb a szélességénél, fekete. 4—4,5 mm.

Európából ismeretes. Nálunk országszerte található. Lárvája állítólag a *Lychnis diurna* levelében aknázik (V—IX.) (= *lychnidis* FABR.)

caesio HARRIS

19. nem: *Aciura* ROB.-DESV.

Oldalról nézve homloka és pofája belesimul a szem vonalába. A pofa csak $\frac{1}{10}$ szemmagasságú. A fej hátulso része alul domború, felül homorú. Teste fényes fekete. Dorsocentralis sörtéje a varrathoz közel ered. Pajzsockáján csak 2 scutellaris sörtéje van, a csúcson levő sörték hiányzanak. Tojócsove olyan hosszú, mint a 4 utolsó potrohszelvény együttesen, egyenletesen vékonyodik. Az 1. sugárér a szárny közepe előtt merőlegesen fut a peremébe. Az r_{4+5} éren felül nincsenek sörték. A 2 harántér közel fut egymáshoz. Végsejtje rövid. Szárnya fekete, a peremén ék alakú világos bemetszések és belső fehér pettyek láthatók; töve fehér.

A nembe 2 palearktikus faj tartozik, közülük 1 nálunk is él.

- — Feje vörössárga, hátul feketés. Tora és potroha fényes fekete. Lábai sárgák, combjai füstösek. Szárnyuk fekete, töve világos, elülső szegélyén 2, a hátulsón 3 világos bemetszés látható (14. ábra: E). A hím szárnyán ezenkívül 2, a nőstényén 3 világos petty van. ♂ : 3,5—4 mm, ♀ : 5—6 mm.

Mediterrán faj, keleten Közép-Ázsiáig terjed. Magyarországon főleg a síkságokon országszerte megtalálható. Lárvai valószínűleg a *Phlonis tuberosa* magjából és virágjából táplálkoznak (IV—IX.) (= *femoralis* ROB.-DESV.)

coryli ROSSI

20. nem: *Cryptaciura* HEND.

A nemet fejének és szárnyának alakjáról könnyen felismerhetjük. A fej hátul a nyak feletti részén is domború. Az arc vonala teljesen egyenes, a száj pereme sem áll ki belőle. Homloka olyan széles, mint a szeme, másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Dorsocentralis sörtéje kevéssel a varrat mögött áll. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh 6. hátlemeze. Szárnyának alakja valamennyi egyéb hazai Trypetidáétól eltér abban, hogy csúca felé erősen kiszélesedik és a végén tompán levágott. Az r_1 ér jóval a szárny középe előtt merőlegesen fut ki a szegélyérbe.

A nemnek csak 1, nálunk is honos faja ismeretes.

- — A hím arca és csápja sárgásfehér, a nőtényé barna. Teste túlnyomóan fekete, torának oldalai, pajzsockája és potrohának töve — különösen a hímeken — vörhenyessárga. A szárny fekete rajzolata a szárny tövéig terjed (14. ábra: F). 3,5 mm.

Hazája Közép- és Észak-Európa. Magyarországon ritka (Dunaföldvár, Kalocsa). Lárvája különböző Umbelliferák (*Aegopodium*, *Angelica*, *Laserpitium*, *Pimpinella*) levelében aknákat készít, amelyek a *Philophylla heraclei* aknáitól (4. ábra: B) nem különböztethetők meg. Repülési idejét nem ismerjük.

rotundiventris FALL.

21. nem: *Cerajocera* ROND.

Az *Orellia*-hoz nagyon közel álló nemet fejének szerkezete különíti el. A 2 csáp egymástól távol ízesül, köztük az arcél éles gerincet alkot. Az arcléc a csáptő alatt lebenszerűen kiszélesedik. A hím 2. csápízén belül hosszú nyúlvány ered, amely messze túlnyúlik az egész csápon, és vaskos, tüskeszerű sörtéket visel (16. ábra: A). A nőtény csápján ez a nyúlvány rövid, és csak a csápsörte tövéig terjed. A 3. csápíz rövid, másfélszer hosszabb tőszélességénél. Arca oldalról nézve hátrahúzott, orcája és pofája keskeny. Arcpajzsa erősen bemélyedt.

Egyetlen faj tartozik ebbe a nembe.

- — Életben halványzöld színű; kiszáradt példányokon a fej vörhenyessárga, a tor, a lábak és a potroh vörössárga. Tora a hátoldalán fekete, szürkén hamvas, potroha hátlemezein 2—2 fekete foltocskára látható. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroha, színe világosbarna, szőrözete fekete. Szárnyát 4, sárga színű, barnán szegélyezett harántcsík díszíti, hasonlóan az *Orellia tussilaginis*-éhez (15. ábra: E). 5—6 mm.

Hazája Európa és Kisázsia. Magyarországon ritka (Órszentmiklós, Pécs). Lárvája a *Centaurea scabiosa* fészkeiben fejlődik. Bábja sárgásfehér (VI.) (= *cornuta* FABR.)

ceratocera HEND.

22. nem: *Chaetorellia* HEND.

A nemet 2 pár dorsocentralis sörte jellemzi; közülük az 1. a varrat előtt áll. Homloka másfél széleségű. Arca meglehetősen lapos, orcája és pofája keskeny. Hátán a sörték tövén fekete pontok, a pajzsocska csúcsán fekete folt látható. Szárnyát 4, sárga színű, barnán szegélyezett harántcsík díszíti.

Lárvaik a fészkesvirágúak virágzatában fejlődnek. A nemnek 14 fajtát közölték a palearktikumból, 4-et közülük hazánkban is megtaláltak.

- 1 (2) Szárnyának mind a 4 harántcsíkja elöl szélesen összefügg egymással. Homloka szélesebb, mint a *Ch. jaceae*-é, majdnem olyan széles, mint amilyen hosszú. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh utolsó 4 hátlemeze, és alig kétszer olyan hosszú, mint a tőszélessége. 3–4 mm.

Mediterrán faj. Magyarországon eddig csak Kalocsán fogták. Lárvája a *Centaurea calcitrapa* virágzatában fejlődik. Repülési idejét nem ismerjük

succinea O. COSTA

- 2 (1) A 2. és 3. harántcsík egymástól el van választva, vagy éppen csak érintkezik.

- 3 (4) Torán 10 fekete pont van, egyik közülük az elülső supraalaris sörte talppontjában. Háta fekete színű, rajta széles, hosszanti sávok húzódnak, amelyeket középen hamvasság takar. Homloka nem, vagy alig hosszabb, mint tőszélessége fent. A ventralis mesepisternit nagyrészt fekete. Tojócsöve kb. másfélszer olyan hosszú, mint tőszélessége, és csak az utolsó potrohszelvény hosszúságát éri el. ♂: 4 mm, ♀: 6–7 mm.

Közép-európai faj. Magyarországon több helyen megtalálták. Lárvját a *Centaurea scabiosa* virágzatából nevelték (IV–V., VII–VIII.)

loricata ROND.

- 4 (3) Torukon 8 fekete folt van, a supraalaris sörte talppontjában nincs folt.

- 5 (6) Mesophragmája sárga, ritkán fekete. Középerének utolsó szakasza alig hosszabb a megelőzőnél. Tojócsövének tőize hosszabb a potrohnál, több mint kétszer hosszabb a tőszélességénél. Hátának csíkjai rozdsasárgák, sárga hamvassággal takarva. Homloka jóval hosszabb, mint amilyen széles. A ventralis mesepisternit foltja rozdsasárga. Az állat egészében kissé vörössesárga színű, potrohgyűrűinek közepén 2, szélen 1–1 fekete petty látható. A potroh szőrei a hátlemezek tőfelén világosak, csúcsfelén feketék. Szárnyát 4, sárga színű, barnán szegélye-

zett harántcsík díszíti, közülük az 1. és 2., valamint a 3. és 4. egymással összefügg (15. ábra: A). ♂: 3–4 mm, ♀: 6–7 mm.

Hazája Európa és Nyugat-Ázsia. Magyarországon mindenütt gyakori. Lárva különböző *Centaurea*-fajok (*C. scabiosa*, *annonica*, *cetia*, *jacea*, *indurata*) és a *Cirsium vulgare* fészekvirágaiban fejlődik (VI–IX.)

jaceae ROB.-DESV.

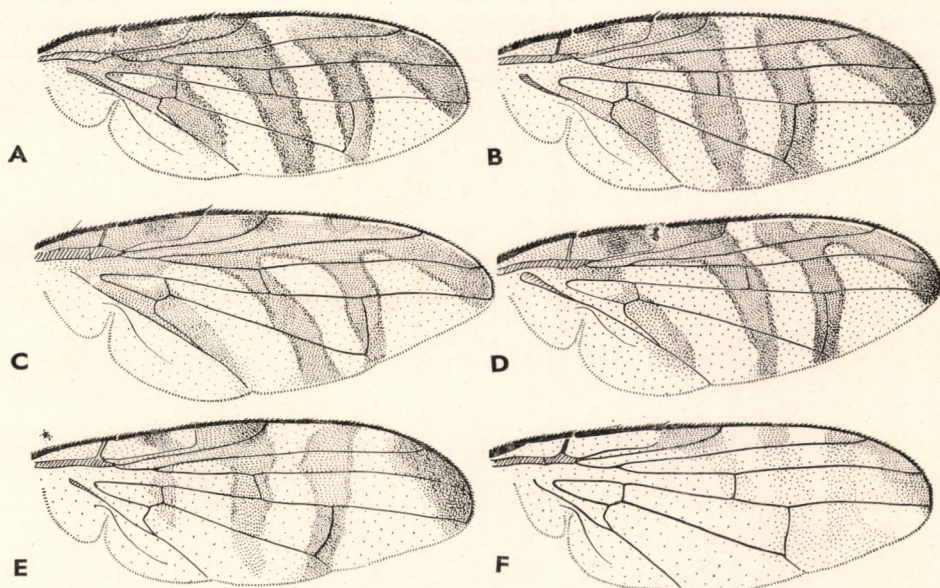
- 6 (5) Mesophragmája csaknem mindig fekete. Középerének utolsó szakasza jó másfélszerese az előzőnek. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh utolsó 4 hátlemeze, másfélszer olyan hosszú, mint a tőszélessége. Hátán a csíkok nagyjából feketék, gyenge szürke hamvassággal. A varrat előtti dorsocentralis sörte fekete talppontja alig kisebb a többi sörténél. 3–4 mm.

Hazája Közép-Európa és a Földközi-tenger vidéke. Magyarországon kevés helyen találták (Agárd, Budapest, Csenger, Mecsek hegység). Lárviát a *Centaurea cyanus*, *micranthos* és *solstitialis* fészkből nevelték (V–VIII.)

hexachaeta Lw.

23. nem: *Chaetostomella* HEND.

A nemet a pofalécen látható 3–6, csáp-hosszúságú sörte jól jellemzi (16. ábra: B). Feje oldalnézetben majdnem olyan magas, mint amilyen hosszú. 3. csápízének a hosszúsága nem éri el tőszélességének kétszeresét. Homloka

15. ábra. A: *Chaetorellia jaceae* ROB.-DESV., B: *Chaetostomella cylindrica* ROB.-DESV., C: *Orellia punctata* SCHRK., D: *O. falcata* SCOP., E: *O. tussilaginis* FABR. és F: *O. Winthemi* MEIG. szárnya (Eredeti)

olyan széles, mint amilyen hosszú. Potrohán 4 sor fekete folt látható. Szárnyán 4 sárgás színű, barnán szegélyezett harántcsík van, végsejtje rövid hegyben végződik.

A nemnek 6 faja él a palearktikumban, közülük 1-et hazánkban is találtak.

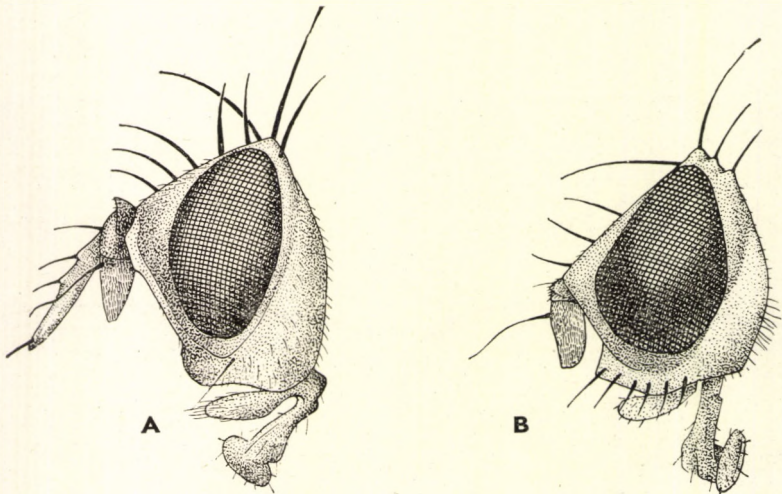
- — Feje vörössárga. Tora sárga, a hátán levő hosszanti csíkok feketék, barnásszürke hamvassággal borítva; ugyancsak fekete a ventralis mesepisternit alsó fele is. Potroha sárga vagy sötétszürke, rajta 4 sor fekete folt látható, amelyek egymással össze is olvadhatnak. A test sörtéi és a potroh szőrei feketék. Tojócsöve rövid, 3 potrohgyűrű hosszúságú, másfélszer hosszabb a tőszélességénél. Szárnyrajzolata hasonló a *Chaetorellia jaceae*-éhez, de 2. csíkja meredekebb lefutású (15. ábra: B). ♂ : 3—5 mm, ♀ : 5—6 mm.

Európában, Nyugat-Ázsiában és Észak-Afrikában él. Magyarországon főleg a hegyvidékeken elterjedt faj. Lárvai különböző fészkesvirágúak virágzatában a magokból táplálkoznak, anélkül, hogy elváltozást okoznának a növényen. Tápnövényei: *Arctium lappa*, *tomentosum*, *Carduus acanthoides*, *crispus*, *Centaurea cyanus*, *jacea*, *melanocalathia*, *scabiosa*, *Cirsium canum*, *eriphorum*, *oleraceum*, *palustre*, *vulgare*, *Jurinea mollis* stb. (IV—IX.) (= *onothrophes* LW., *arctii* LW.)

cylindrica ROB.-DESV.

24. nem: *Terellia* ROB.-DESV.

Színe életben világoszöld, a száraz példányok színe sárga. Feje csaknem olyan hosszú, mint amilyen magas. Arca rövid, erősen homorú, homloka lapos, másfél szémszélességű. A felső orbitalis sörték közül az elülső hátrafelé, a hátulsó befelé hajlik. Orcája vonalszerű, pófája keskeny, nem szélesebb a 3. csápíznél. Szájpereme felkunkorodik. Szeme alig magasabb, mint

16. ábra. A: *Cerajocera ceratocera* HEND. ♂ és B: *Chaetostomella cylindrica* ROB.-DESV. feje (Eredeti)

amilyen hosszú, 3. csápíze rövid, másfélszer hosszabb, mint amilyen széles. Tapogatója a végén kiszélesedik. Tora hosszúkás, dorsocentralis sörtéje a harántvarrattól távolabb, a supraalaris sörték vonalában áll. Az egész test szőrözete világos, csak a sörték sötétebbek. Szárnya rajztalan. Végsejtjének a csúcsa rövid.

A nemnek 7 faja a palearktikumban él, 3-at közülük Magyarországon is találtak, egy 4. előfordulása pedig valószerűnek látszik.

- 1 (2) Orcájának a szélessége akkora, mint a 3. csápíz szélességének $\frac{2}{3}$ -a. Az r_{4+5} eret egész hosszában elszórt sörték borítják. Arca oldalról nézve egyenesebb és hosszabb, mint a *T. serratulae*-é. Hátának a rajzolata a *T. virens*-éhez hasonlít. A középér utolsó szakasza nincs kétszer olyan hosszú, mint az előtte levő szakasz. 6 mm.

Ausztriában találták. Magyarországon még nem fogták. Életmódja ismeretlen.

[setifera HEND. nec HG.]

- 2 (1) Orcájuk vonalszerűen keskeny. Az r_{4+5} érnek csak a tövén áll néhány apró sörte.
- 3 (4) A végsejtet lezáró harántér csak kevésbé törlik meg, nem alkot kihúzott csúcsot. A tor oldallemezein nincs rozsdaszínű hosszanti sáv. Kicsiny, 3—4 mm hosszú állat. Homloka közel olyan hosszú, mint amilyen széles. Feje sárga, csápja narancs- vagy barnássárga, 2. ízén többnyire kis sötét folt látható. Hátán világos hamvassággal takart széles, fekete sáv húzódik, amelyet kétoldalt keskenyebb, de hosszabb sávok kísérnek. A pajzocska előtti sörték 2 talpfoltja fényes fekete. A sárga potrohon 4 sor fekete folt látható, félig elrejtve a hátlemezek alatt. A tojócső alig hosszabb a potroh utolsó 3—4 hátlemezenél. A szegély alatti sejt sárgás, a szárny egyébként rajztalan. ♂: 3 mm, ♀: 4—4,5 mm.

Hazája Közép-Európa és a Földközi-tenger vidéke. Hazánkban országszerte található. Lárvája a *Centaurea rhenana* virágfejében fejlődik (VI—IX.)

virens Lw

- 4 (3) A végsejtet lezáró harántér erősen megtörik, és hegyben végződik. Toruk oldallemezein rozsdaszínű hosszanti sáv fut.
- 5 (6) Kisebb állat, 4—6 mm hosszú. Tojócsöve rövidebb, mint az utolsó 3 potrohszelvény. Feje halványsárga, csak a 3. csápíz és a tapogatók vörössárgák. Homloka olyan széles, mint amilyen hosszú, arca rövid, homorú. Teste életben sárgászöld, a száraz példányoké okkersárga. Hátának közepe fekete, amely szín hátrafelé 2 csíkban folytatódik. Potroha sárga, 4 fekete foltja az elülső peremhez támaszkodik. A hím 5. hátlemeze hosszabb az előző kettőnél, hátulsó végén 2 fekete folt van. Lábai sárgák. Szárnya átlátszó, csak az 1. peremsejt sárgás, az erek világosak. ♂: 4—5 mm, ♀: 5—6 mm.

Hazája Európa, Észak-Afrika és Nyugat-Ázsia. Magyarországon általánosan elterjedt faj. Lárvai a *Carduus acanthoides*, *nutans*, *Cirsium vulgare* stb. fészkesvirágzatában fejlődnek (IV—IX.)

serratulae L.

- 6 (5) Nagyobb állat, 6—8 mm hosszú. Tojócsöve hosszabb, mint a potroh utolsó 3 hátlemeze együtt. Egyéb bélyegeiben teljesen a *T. serratulae*-hoz hasonló. ♂: 6 mm, ♀: 8 mm.

Hazája Közép-Európa, a mediterraneum és Szibéria. Magyarországon csak Budapest környékén találták. Lárvája a *Cirsium eriophorum* és *Carduus glaucus* virágzatában fejlődik (VII—IX.) (= *acuticornis* Lw.)

longicauda MEIG.

25. nem: **Orellia** ROB.-DESV.

Lapos vagy kevésbé domború homloka 1,5—2,5 szémszélességű. Orcájának és pofájának a szélessége fajok szerint különböző. Színe sárga vagy vörhenyes, több faj hátán a sörték tövén fekete foltok láthatók. Egyes fajok szárnyrajzolatában 4 harántcsík foltokká redukálódott, vagy teljesen hiányzik. Potrohát rendszeren 4 fekete pontsor díszíti, szőrözete lehet világos, sötét vagy kevert.

Lárvai a fészkesvirágúak virágzatában fejlődnek. A nem több mint 20 faja él a palearktikumban, néhány faja Észak-Amerikában honos. Hazánkból eddig 8 fajt sikerült kimutatni.

- 1 (4) Pajzsocskájukon a sörték alapja mellett 4 fekete pont van. Végsejtjük nyúlványa feltűnően hosszú, a végsőér közepéig terjed.
- 2 (3) Szárnyának 2. és 3. harántcsíkja elől szélesen összefügg egymással (15. ábra: C). Testének színezete erősen változó. A tipikus példányok fej- és torsiói barnássárgák, hátuk rozsdássárga alapon sárgán hamvas, a mesepisternit alsó fele és a mesophragma szintén vörhenyessárga. A példányok több mint felén a mesophragma és a mesepisternit alsó fele fekete, és így ezek a *falcata*-hoz válnak hasonlóvá. Átlagban kisebb, 4—5 mm hosszú legyek. Fejük és toruk sárga, utóbbin 12 fekete pont van, közülük a 2 legnagyobb a harántvarraton, a többi a sörték tövében áll. Potrohuk sárga, 4 sor fekete pettyel és sárga szőrökkel. Csak a potrohszelvények hátulsó szegélyén húzódik sötét színű sörtesor. Lábai sárgák. ♂: 3—4 mm, ♀: 4—6 mm.

Hazája Közép- és Kelet-Európa, az Uráltól a Kaukázusig. Magyarországon mindenfelé elterjedt, főleg az Alföldön és az alacsonyabb dombvidékeken. Lárvája a *Tragopogon*-fajok virágzatában fejlődik anélkül, hogy észrevehető elváltozásokat okozna (V—IX.)

punctata SCHRK.

- 3 (2) Szárnyának 2. és 3. harántcsíkja elől nem függ össze (15. ábra: D). Fejének és torának sörtéi feketék. Torán 4, sötét hamvassággal borított fekete hosszanti csík húzódik. A mesepisternit alsó fele és a mesophragma fekete. Nagyobb, átlagban 5—6 mm hosszú legyek.

Testük — a tor fekete foltjait kivéve — sárga. Potroha hasonló az előbbi fajéhoz. ♂: 3–6 mm, ♀: 5–7 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Hazánkban országszerte gyűjthető. Lárvai a *Tragopogon*- és *Scorzonera*-fajok gyökértörzsében élnek, abban telelnek át, és áprilisban—májusban bebábozódnak (V–VIII.)

falcata SCOP.

- 4 (1) Pajzocsokájukon nincsenek fekete pontok.
- 5 (10) Szárnyukat legalább 3, sárgás színű, barnán szegélyezett csík keresztezi.
- 6 (7) A szárny végsejtjének csúcsa erősen kihegyezett, fele olyan hosszú, mint a végsőér túlnyúló része. Az 1. harántsáv erőteljes, teljesen körülvési a 2. tősejtet, amelynek közepe ablakszerűen átlátszó; a 2. vállsejt sárga. A 2. és 3. harántsáv elől egymástól szélesen elválasztott; mindkettő eléri a szárny hátulsó szegélyét. A 3. és 4. sáv sem találkozik elől. A hát harántvarratán 2 fekete pont van. Homloka szélesebb, mint amilyen hosszú. Testének színezete mindenben hasonló a *falcata*-éhoz, feje, potroha és szárnya azonban sokkal kerekesebb, zömökebb. 4–5 mm.

Ausztriából és Franciaországból közölték. Magyarországon csak a Velencei-tó mellett fogták. Életmódja ismeretlen (V., VII.)

distans LW.

- 7 (6) Szárnyuk végsejtjének a csúcsa rövid, tompa, csak töredéke a végsőér hosszának. Az 1. harántsáv rövid, halvány, alig látható, a 2. a tősejten kívül fut. A 2. vállsejt üvegszerű, csak középen van sötétebb folt. A 2. harántsáv nem éri el a szárny hátulsó szegélyét. A harántvarraton nincsenek pontok vagy azok csak alig láthatók.
- 8 (9) Hátán hamvassággal borított fekete hosszanti rajzolat van. A ventralis mesepisternit alsó fele fekete. Fejének és testének sörtéi világosak vagy sötétek. Csápja a szem közepének magasságában ered. Lapos homloka másfélszer olyan széles, mint a szeme. 3. csápíze másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Teste életben halványzöld, száraz példányokon sárga. Mesophragmája fekete, szürkén hamvas, közepe fényes. A potroh 4 pontsora halvány, sőt sokszor teljesen hiányzik. A potroh szőrei sárgák vagy barnák. Tojócsöve kétszer olyan hosszú, mint a tőszélessége, és eléri az utolsó 3 potrohszelvény hosszát. A 3. és 4. harántcsík elől egymással hol összefügg, hol nem. A középér utolsó szakasza legalább kétszer olyan hosszú, mint az előző. ♀: 5–6 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Magyarországon ritka, eddig csak Budapesten és Órszentmiklóson találták. Lárvai a *Carduus acanthoides* és *Onopordum acanthium* virágzatában fejlődnek (VI–VII.)

lappae CEDERH.

- 9 (8) Hátának a színe világos rozsdabarna, legfeljebb a sávok hátulsó csúcsai feketék. A ventralis mesepisternit alsó fele rozsdássárga. A fej és a test sörtéi feketék. Csápja a szem közepén felül ered. A 2. és 3.

harántcsík közepén elhalványodik (15. ábra: E). Egyéb bélyegeken teljesen a *lappae*-hoz hasonlít. ♂: 4—5 mm, ♀: 6—7 mm.

Hazája Európa. Hazánkban országszerte gyakori. Lárvája az *Arctium lappae*, *tomentosum*, *Centaurea jacea*, *Cirsium canum*, *eriphorum* és *Jurinea mollis* virágfejében fejlődik (V—IX.)

tussilaginis FABR.

10 (5) Szárnyukon a harántcsíkok foltokká bomlottak, vagy a szárnyak rajztalanok.

11 (14) Középerük utolsó szakasza nem hosszabb, mint az előző szakasz kétszerese. Tapogatójuk nem ér túl a száj elülső peremén.

12 (13) Színe, főleg a hímeké a sötétedésnek kisebb-nagyobb fokát mutatja. A sötét példányok feje, potroha és lába is fekete. Szárnya többnyire rajztalan, de sok példány szárnyán az elülső szegély mentén több különálló vagy egymással összefolyó folt látható. Tonnabábja erősen gyűrűzött, hátulsó végén nincs tüske. ♂: 4 mm, ♀: 6 mm.

Európában és a mediterráneumban otthonos. Hazánkban országszerte elterjedt. Lárvai a *Centaurea cyanus*, *sadleriana* és *sativa* virágfészkekben fejlődnek (V—X.)

colon MEIG.

13 (12) Színe sárga, csak a hátán, a mesepisternitén és a mesophragmáján van fekete folt. Szárnya rajztalan, kivételesen foltos rajzolat halvány nyomai láthatók. Tonnabábja sima, hátulsó légzőnyílásainak a peremén 1—1 erős, horgas tövis található. Bár a legyet színbeli átmenetek egész sora köti össze a *colon*-nal — ha további megfigyelések igazolják eltérő bábját és fejlődését — önálló fajnak kell tekintenünk. ♂: 6 mm, ♀: 7 mm.

Magyarországon igen ritka (Pécs). Lárvját a *Jurinea mollis* áttelelt szárából nevelték (V.)

colon MEIG. var. Wenigeri MEIG.

14 (11) Középerük utolsó szakasza jó 2,5-szerese a megelőzőnek. Tapogatójuk túlér a szájperemen.

15 (16) A szegélyéren az r_{2+3} ér betorkollása környékén barna folt van (15. ábra: F). Szegély alatti sejtje fehér vagy sárga. A belőle kiinduló harántcsík az elülső haránteret is körülveszi. A hátulsó harántérnek alig észrevehető füstös szegélye van. Színe sárgás, még ventralis mesepisternite és mesophragmája is. Hátán fekete rajzolat van. Potrohán a nemre jellemző fekete foltok többé-kevésbé megvannak, kevert színű világos és sötét szőrök borítják. ♂: 4—5 mm.

Közép- és Észak-Európában találták. Magyarországon ritka (Bükk hegység, Csenger). Erdélyben a Retyezátról és Középlokról ismeretes. Lárvját a *Carduus acanthoides* és a *Cirsium palustre* fészkből nevelték (VII—VIII.)

Winthemi MEIG.

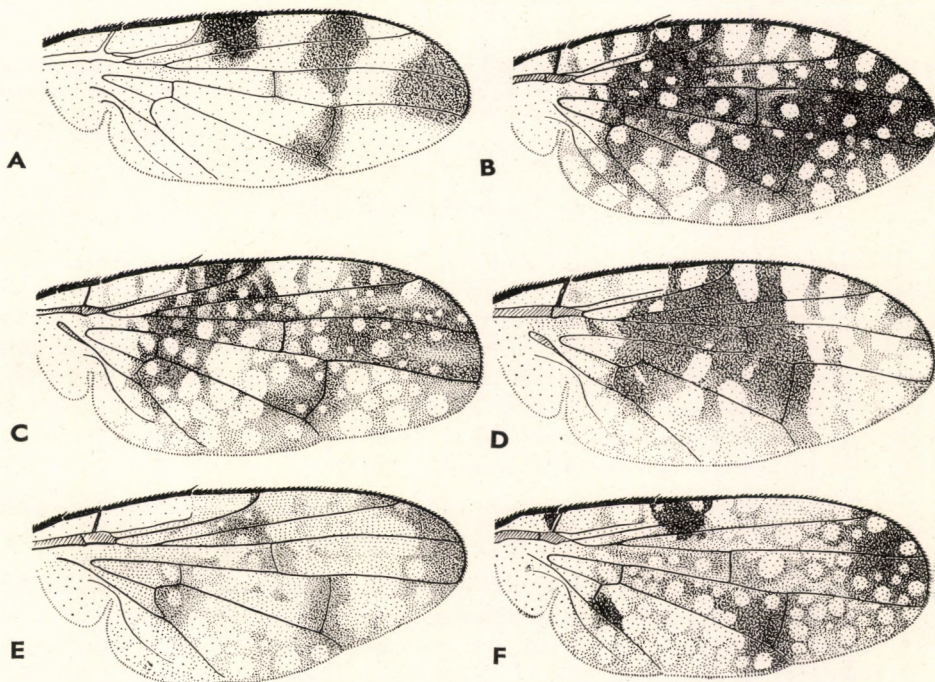
16 (15) Az r_{2+3} ér betorkollásánál nincs sötét folt, legfeljebb szürke pont. Szegély alatti sejte sötétbarna, az innen induló folt nem érinti az elülső haránteret. Hátsó haránteret hátrafelé szélesedő folt takarja. Csápja és tapogatója vörössárga. Hátán fekete, torának oldallemezein rozsdaszínű hosszanti csík fut, episternite alul fekete. 4 sor fekete ponttal díszített potrohát elöl túlnyomóan világos, hátul inkább sötét szőrök borítják, bár előfordulnak teljesen világos és teljesen sötét szőrökkel fedett példányok is. Szárnyán az elülső szegélyen 3, a hátsó harántéren 1 folt van (17. ábra: A). A nagy foltokat tejszínű halvány szegély keretezi. ♂: 4–5 mm, ♀: 5,5–6,5 mm.

Hazája Közép- és Észak-Európa, valamint Közép-Ázsia. Magyarországon főleg a síkságokon elterjedt faj. Lárváit a *Cirsium arvense*, *canum*, *oleraceum* és *palustre* fészekvirágzatában fejlődnek (V–X.)

ruficauda FABR.

26. nem: *Acinia* ROB.-DESV.

Homloka lapos, olyan széles, mint amilyen hosszú, felül kétszeres szélességű, középen világos szőrök borítják. Mindkét felső orbitalis sörtéje hátrafelé dől, 3 befelé hajló alsó orbitalis sörtéje van. Orcája keskeny, szájszéle felkunkorodik. 2. csápizén csak rövid, gyenge sörtécskék vannak, a 3. íz

17. ábra. A: *Orellia ruficauda* FABR., B: *Acinia biflexa* LW., C: *A. corniculata* ZETT., D: *Xyphosia laticauda* MEIG. ♂, E: *X. miliaria* SCHRK. ♂ és F: *Ictericodes japonica* WIED. ♂ szárnya (Eredeti)

kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A tor sörtézete teljes, a dorsocentralis sörte a varraton vagy közvetlenül mögötte áll. Háta erősen, pajzsockája és potroha gyengén hamvas. Potrohát 2—4 sötét folt sor díszíti. Szárnyát barna alapon apró sárga és nagyobb, üvegszerű fehér, kerek pettyek ékesítik.

Lárvái fészkesvirágúak virágzatában fejlődnek. 4 palearktikus faj tartozik a nembe, 2 Magyarországon is él.

- 1 (2) 1. peremsejtjében 3 nagy, átlátszó folt van (17. ábra: B). Torának és potrohának alapszíne fekete, szürke hamvassággal borítva. Pajzsockája sárga, csak tövén szürke. Mesophragmája fekete alapon szürkén hamvas. Tojócsöve rövid, alig hosszabb tőszélességénél, színe a tövén és csúcán sötét, közepén sárga. ♂ : 3—4 mm, ♀ : 4—5 mm.

Franciaországtól Magyarorszáig elterjedt faj. Nálunk főleg a síkságokon országszerte elterjedt. Lárvája az *Inula britannica* virágzatában fejlődik (V—VIII.)

biflexa Lw.

- 2 (1) 1. peremsejtjében 2 nagy és 1 kicsiny, világos folt van. Az egész állat alapszíne világos okkerszínű, ugyanilyen színű hamvasság borítja. Sörtéi sárgák vagy barnák. A potroh foltjai halványak, kicsinyek, a hímeken alig láthatók. Tojócsöve alig hosszabb, mint tőszélessége, okkerszínű, csak a csúcán valamivel sötétebb. Szárnyán szabad szemmel fordított W-alakú rajzolat látható (17. ábra: C). ♂ : 5 mm, ♀ : 6—7 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa. Magyarországon sokfelé megtalálták. Tápnövénye ismeretlen, a legyet a *Centaurea jacea* és *Chrysanthemum vulgare* virágzatán gyűjtötték (VII—VIII.)

corniculata ZETT.

27. nem: *Xyphosia* ROB.-DESV.

Feje jóval magasabb, mint amilyen hosszú. Homloka lapos, közel olyan széles, mint amilyen hosszú. A felső orbitalis sörték közül a hátsó befelé hajlik, ugyanígy a 3—4 alsó orbitalis sörte is. Orcája keskeny, pofája keskenyebb, mint a 3. csápíz szélessége. Szeme tojásdad, oldalnézetben majdnem kétszer olyan magas, mint amilyen hosszú. 1. dorsocentralis sörtéje jóval a harántvarrat mögött ered. Hátának hátsó fele és potroha fényes. Torpikelye fül alakú, és lényegesen hosszabb a szárnypikkelynél. A hím és a nőtény pettyes szárnyrajzolata egymástól erősen eltérő.

Lárvája fészkesvirágúak virágzatában fejlődik. 5 palearktikus faja közül hazánkban 2-t találtak meg.

- 1 (2) Torának és potrohának alapszíne fekete. A mesonotum nem hosszabb, mint amilyen széles. Combjai erősen megvastagodottak. Homloka szélesebb, mint amilyen hosszú. Az arc vonala oldalról nézve kissé visszahúzott. A 3. csápíz közel kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, csápsörtéje a tövén hirtelen megvastagodott. A fej sörtéi feltűnően nagyok, fakóbarna színűek. Homloksávja erősen szőrös. Hátának elülső fele sárgásan hamvas, tora egyébként fényes, csak válldudora

és pajzsoeskája sárga. A hím potroha fekete, a nőtény potrohszelvényeinek hátulsó szegélye sárgás. Tojócsöve fekete, hosszabb, mint a potroh utolsó 4 szelvénye; sűrű fekete szőrök fedik. Combjai aránylag vastagok, feketék, térdei, lábszárai és lábfejei sárgák. Szárnyrajzolatára jellemző a sötétbarna, patkó alakú folt (17. ábra: D). A hím szárnycsúcsa világos, a nőtényé rendszeren sötét. ♂ : 5 mm, ♀ : 6 mm.

Franciaországból és Ausztriából közölték. Hazánkban ritka (Budapest, Sátoraljaújhely, Velencei-hegység). Lárvai *Centaurea*-fajok virágzatában fejlődnek; Magyarországon a *Centaurea axillaris*-ből nevelték (V.) (= *Schefferi* FRFLD.)

laticauda MEIG.

- 2 (1) Torának és potrohának alapszíne okkersárga. Mesonotuma hosszabb, mint amilyen széles. Feje, csápja és tapogatója okkersárga. Sörtéi hasonló színűek, hátát arany-sárgán csillogó világos szőrök borítják. Dorsocentralis sörtéje az 1. supraalaris sörte vonalába esik. Mesophragmája többé-kevésbé megsötétedett. Potrohát sárga szőrök és sötétbarna sörték borítják. Tojócsöve világosbarna, szőrei sötétbarnák, alakja hosszúkás, hátul kihegyezett, majdnem kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles. Szárnya sárgás alapszínű, rajta 4 barna folt látható. A világos területeket a hímek szárnyán fehér pettyek díszítik (17. ábra: E), a nőtényén ezek elmosódtak. ♂ : 4–5,5 mm, ♀ : 7–8 mm.

Európa nagy részében elterjedt. Hazánkban mindenfelé közönséges. Lárviát a *Carduus nutans*, *Cirsium arvense*, *eriphorum* és *palustre* virágzatából nevelték (V–IX.)

miliaria SCHRK.

28. nem: **Ictericoles** Hc.

Homlokán legalább 3 alsó orbitalis sörte áll. Az occipitalis sörték valamennyien egyformák, meglehetősen hegyesek és sárgák. A dorsocentralis sörte a supraalaris vonalában áll, vagy alig valamivel előtte. A hátulsó harántér elülső része nem hajlik kifelé, hanem a könyökérrel derékszöget vagy hegyesszöget zár be. Szárnya a csúcs felé elkeskenyedik.

Lárvai fészkesvirágúak virágzatában fejlődnek. 5 palearktikus fajból eddig hazánkban 2 fajt találtak meg.

- 1 (2) Hátának alapszíne vörhenyessárga, arany-színű hamvassággal borítva. A 3. csápíz végig sárga. Az r_{4+5} ert az elülső tősejt közepéig sörték borítják. Az állat teste, lábai, sörtéi és szőrei barnássárgák, csak a potrohon van 6 kerek, sötét folt, és a mesophragma fekete. Tojócsöve rövid, alig valamivel hosszabb, mint amilyen széles; töve és csúcsa feketés, közepe világosbarna. A hím szárnyán 4, szabad szemmel látható barna folt van, a köztük levő tér sárga alapszínű; fehér cseppfoltjait sötétbarna gyűrűk keretezik (17. ábra: F). A nőtény szárnya sötétebb alapszínű, a fehér pettyek élesen elkülönülnek. Szegély alatti sejtjük sötétbarna, benne 2 világos petty van. ♂ : 4 mm, ♀ : 5–6 mm.

Közép-Európából és Japánból ismeretes. Magyarországon kevés helyen, főleg az Alföldön találták. Erdélyben és Szlovákiában is gyűjtötték. Lárvája az *Inula britannica* virágzatában él, a virág törmelékéből kemény tokot készít magának. Ez a tok feltűnően kiáll a virágból, később kihull, és benne alakul át a lárva (V—VIII.) (= *Schneideri* Lw.)

japonica WIED.

- 2 (1) Sötétbarna hátát sárgásszürke hamvasság borítja. A 3. csápíz csúcsa füstös. Potroha csaknem fekete. A potroh elülső szelvényein a középén és a hátulsó peremen sárga rajzolat maradványai láthatók. Az r_{4+5} erének csak a tövén van 1—2 sörte. Homloka hosszabb, mint amilyen széles. Hátán a sörték tövén fekete foltok vannak. Pajzsocskája sárga, fényes. A potroh elülső szelvényei néha kiterjedtebben sárgásak, és 4 foltost viselnek. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint amilyen széles, fényes fekete. Szárnyrajzolata hasonló az előző fajéhoz, de a hím szárnya is barna alapszínű, és a fehér pettyeket nem veszi körül sötét gyűrű. ♀ : 5 mm.

Eddig csak Közép-Európából ismert faj. Magyarországon ritka (Bükk hegység). Az *Inula conyza*-n fogták, amely növény valószínűleg a lárva tápnövénye (VI—VII.)

Zelleri Lw.

29. nem: *Icterica* Lw.

Homlokán csak 2 alsó orbitalis sörte áll. Occipitalis sörtéi részben sárgák, vastagok és botszerűek, részben hegyesek, rövidek és feketék. Dorsocentralis sörtéje közelebb áll a harántvarrathoz, mint az elülső supraalaris sörte. A hátulsó harántér elülső felével kifelé hajlik, és a könyökérrrel többnyire tompaszöglet zár be. Szárnyának 2 szegélye csaknem párhuzamos, csúcsa levágott.

Lárvája fészkesvirágúak virágzatában fejlődik. A nem egyetlen fájának előfordulása Magyarországon is várható.

- — Potroha egyszínű világosbarna, foltok nélkül. Feltűnően nagy, 6—7 mm hosszú légy. Sárgásbarna állat, sötétebb sörtékkal borítva. Szárnya barna, középén és a hátulsó szegélyén feltűnően nagy ablakfoltok vannak, egyebütt szétszórt sötét gyűrűk (18. ábra: A). Tojócsöve rövid, kihegyesedő, barna színű, csak a csúcsa fekete. 6—7 mm.

Franciaországtól a Kaukázusig megtalálták. Hazánkban még nem került elő. Lárvája a *Senecio jacobaeae* virágzatában fejlődik

[**Westermanni** MEIG.]

30. nem: *Campiglossa* ROND.

Homloka lapos, felül háromszor olyan széles, mint a szeme, szélesebb, mint amilyen hosszú. 2 alsó orbitalis sörtéje van. Felső orbitalis sörtéi hátra-hajlók, a hátulsó fehér. Belső verticalis sörtéi feketék, a külső verticalis és occipitalis sörték fehérek, vaskosak. Arca homorú, szájpereme erősen előre-

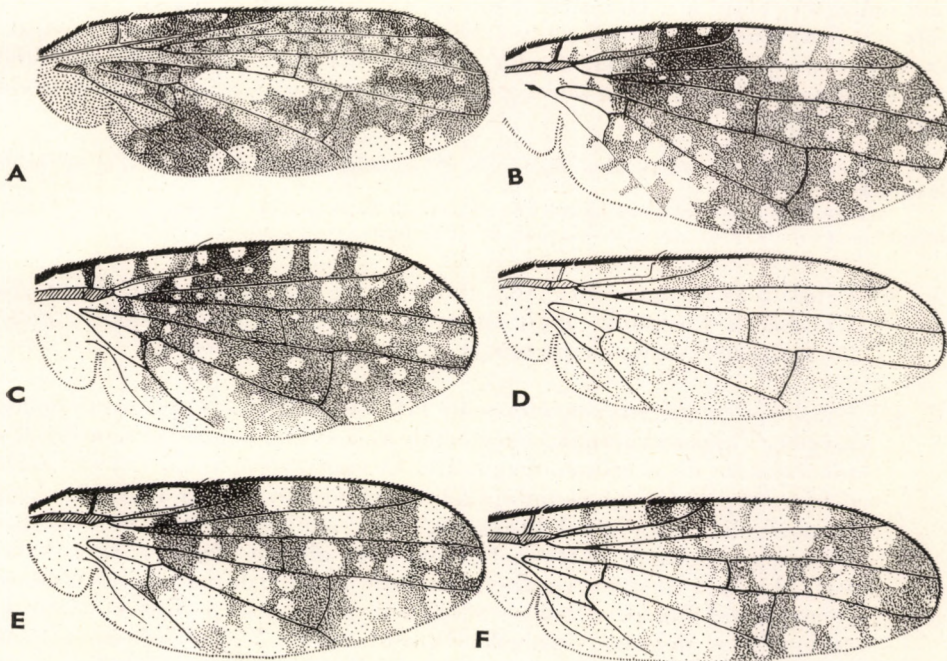
ugrik. Orcája és pofája széles, ajakpárnája meghosszabbodott, hátracsapott. Tora rövid és széles, szürkén hamvas, sárgásfehér szőrök borítják, sörtéinek talppontjában sötét foltok láthatók. Potrohát 4 sorban álló foltok díszítik. Szárnya csokoládébarna, fehéren pettyezett. A szárnysegélyen fehér foltos fut körül. Szárnytüskéje erősen fejlett.

A nembe palearktikus, orientális és etiópiai fajok tartoznak. A több mint 10 palearktikus faj közül Magyarországon 2-t találtak meg.

- 1 (2) Alsó orbitalis sörtéi feketék. A 2. peremsejt és az 1. szegélysejt peremén levő foltok kerekerek, alig érintik a szárny szegélyét, jóval kisebbek, mint az őket elválasztó barna térköz (18. ábra: B). Feje okkersárga, fehéren hamvas. Háta barna alapon kékesszürkén hamvas, elülső felében 2 barnás, hosszanti sáv nyomaival. Potrohán a 4 foltos foltjai erőteljesebbek, nagyobbak, mint az elválasztó térköz. Tojócsöve valamivel rövidebb az utolsó 2 potrohszelvényénél, olyan hosszú, mint amilyen széles, fekete vagy vörösarna. Lábai barnássárgák, csak a combok $\frac{2}{3}$ -a sötét alapon szürkén hamvas. ♂ : 3,5—4 mm.

Európában Dél-Finnországtól Olaszországig, valamint Mongóliában találták. Magyarországon eddig csak Kőszeg környékéről került elő. Lárvája a *Solidago virga-aurea* szárán gubacsot okoz. A gubacs felett a szár elcsökevényesedik, csak a gubacs alatti oldalágak fejlődnek tovább (VI., VIII.)

grandinata ROND.

18. ábra. A: *Icteric Westermanni* MEIG., B: *Campiglossa grandinata* ROND., C: *C. irrorata* FALL., D: *Styliia bidentis* ROB.-DESV., E: *S. tessellata* LW. és F: *S. ochracea* HEND. szárnya (Eredeti)

- 2 (1) Alsó orbitalis sörtéi fehérek. A 2. peremsejt és az 1. szegélysejt 3 foltja teljes szélességben ráfekszik a szegélyérre, akkorák vagy nagyobbak, mint az őket elválasztó térköz (18. ábra: C). Színezetében egyébként teljesen hasonló az előbbi fajhoz. ♂ : 2,5–3 mm, ♀ : 3,5–4 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa egészen Olaszországig. Magyarországon kevés helyen, csak az Alföldön gyűjtötték. Életmódja ismeretlen (V–IX.)

irrorata FALL.

31. nem: *Stylia* ROB.-DESV.

Homloka lapos, felülnézetben hosszúkás vagy négyzet alakú, csupasz (a *S. Loewiana* homloka gyengén szőrös). 2 hátrahajló felső és 2 befelé hajló alsó orbitalis sörtéje van. A felsők közül a 2. fehér. A belső verticalis sörte fekete, a külső és az occipitalis sörték vaskosak, fehérek. A szájrerem többé-kevésbé előreugrik. Szívókája hosszú, feltűnően megnyúlt, ajakpárnája hátracsapott. Arca keskeny, pofája többnyire csápszélességű. Tapogatója a végén kiszélesedik. Csápja rövidebb, mint az arc, 3. csápíze másfélszer hosszabb a szélességénél, felül egyenes és csúcsban végződik. Háta négyzet alakú, szőrözete mindig sárgásfehér, pajzsockájának csúcstörteje különböző fejlettségű. A hímnak 5, a nősténynek 6 potrohszelvénye látható az ivarszerv előtt. A hím 5. hátlemeze meghosszabbodott. A hazai fajok potrohát 2 sorban elhelyezkedő sötét foltok díszítik. Szárnyrajzolata pettyes, hasonlít a *Tephritis* LATR. nem szárnyrajzolatához. Hiányzik azonban a szárnycsúcs „sugárzó” rajzolata, azaz a szárnycsúcsban levő 3 nagy fehér folt és a közbezárt barna sugarak. Az 1. peremsejtben csaknem mindig 3 fehér folt van. Az r_{2+3} ér alul-felül csupasz. Az elülső harántér a korongsejt közepén túl van, a végsejt csak rövid végben végződik.

Lárvai fészkesek virágzatában fejlődnek, abban néha elváltozást okoznak, és ugyanott alakulnak át.

A nem fajai a palearktikumban és Amerikában élnek. A mintegy 70 palearktikus faj közül hazánkban 4 fajt találtak, további 7 fajnak az előfordulása valószínűnek látszik.

- 1 (4) Fejük alsó pereme hosszabb, mint a fej magassága (20. ábra: A). Homlokuk hosszabb, mint amilyen széles, pofájuk keskeny, közel fél csápszélességű, szájreremük csőryszerűen előreugrik.
- 2 (3) Szárnyrajzolata világos, elmosódó (18. ábra: D). Combjai túlnyomóan sárgák. Pajzsockájának csúcstörteje csenevész, negyedét sem éri el a tőstörtének. Feje erősen megnyúlt. Ormányszerűen előrenyúló szája eléri a csápot. Örcája és pofája fele olyan széles, mint a 3. csápíz. Arca homorú, homloka jóval hosszabb, mint amilyen széles, feje vörhenyessárga. Tora és potroha barnásfekete alapon sárgásszürkén hamvas. Hátán 5 hosszanti csík elmosódott nyomai láthatók. Válludora és pajzsockájának a csúcsa sárgás. A pajzsocska csúcstörteje aprók, csenevészek, nehezen észrevehetőek. Potrohán a 2 sötét folt sor szélesen rátámaszkodik a szelvény szélére. Tojócsöve fényes, fekete, olyan hosszú, mint a potroh 2 utolsó hátlemeze együtt. Lábai sárgák, a combokon alul hosszanti sáv is előfordulhat. Szárnya erősen megnyúlt,

háromszor olyan hosszú, mint amilyen széles. Csak a szegély alatti sejtje sötétebb barna, benne nagy, kerek pettyel, és az 1. peremsejt csúcsánál kezdődő folt sötétebb. A 2. peremsejt csúcsán, az r_{2+3} ér torkolata alatt levő folt ritkán kettéosztott. Jellemző a fajra az 1. szegélysejt végében levő szokatlanul nagy és a középérnek támaszkodó fehér petty. Az 1. peremsejt 3 nagy foltjára támaszkodó foltháromszög hátul a 2 harántér között végződik. ♂ : 2,5–3 mm, ♀ : 3–4 mm.

Hazája Európa, a mediterráneum és Közép-Ázsia. Magyarországon főleg az Alföldön és alacsonyabb dombvidékeinken közönséges. Lárvai a *Bidens cernua*, *tripartita*, *Centaurea rhenana*, *Chrysanthemum vulgare* és a kerti *Tagetes erecta* virágzatában fejlődnek (V—XI.) (= *absinthii* FABR. nec HEND., *elongatula* LW.)

bidentis ROB.-DESV.

- 3 (2) A szárny rajzolata éles (18. ábra: E). Combjai sötétek, csak térdei sárgák. Pajzsocskájának csúcstörte közel fele olyan hosszú, mint a mellette levő tősrte. Feje kevésbé megnyúlt. Színezete egyébként hasonló a *bidentis*-éhez. Potroholtjai 2 széles hosszanti sávva olvadtak össze, köztük félakkora szélességű világos középsáv húzódik. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a potroh 3 hátlemeze, színe fényes fekete. Csípői és combjai feketék, lábainak többi része sárga. Szárnyának alapszíne sötétebb barna, az 1. szegélysejt csúcsán levő petty csak fele olyan nagy, mint a sejt szélessége, és egyforma távolságban van az r_{4+5} és m erektől. A 2. peremsejt tőharmada barna, csak apró fehér pontokkal, ami rögtön megkülönbözteti a hasonló *absinthii* és *bidentis*-től. ♂ : 2,5–3 mm, ♀ : 3–4 mm.

Észak-Afrikától Európán át Közép-Ázsiáig elterjedt faj. Hazánkban ország-szerte gyakori. Lárvai a *Crepis capillaris*, *paludosa*, *Hypochoeris radicata*, *Leontodon autumnalis*, *danubialis*, *hispidus*, *Sonchus arvensis* és a *Taraxacum officinale* virágzatában fejlődnek (VI—IX.) (= *producta* LW. nec HEND.)

tesselata LW.

- 4 (1) Fejük alsó pereme rövidebb, mint a fej magassága. Pofájuk szélesebb, csápszélességű, szájrermük gyengén előrehajló.
- 5 (6) Teljesen okkersárga alapszínű, sárgásfehéren hamvas és szőrözött állat. Csak a homlok és a tor sörtéi feketék. Némely példányon a tor oldallemezein, a mesophragmán és a potroh hátlemezein kisebb-nagyobb sötét folt látható. Tojócsöve csak olyan hosszú, mint a potroh másfél hátlemeze, világos vörösbarna színű, csúcsa feketés. Szárnyrajzolata nagyon változatos. Tőfelében a világos foltok egymással nagyrészt összeolvadnak, a rajzolat csak foszlányokban marad meg. Az elülső haránteret 4 világos petty veszi körül (18. ábra: F). ♂ : 4–4,5 mm, ♀ : 5 mm.

Az irodalmi adatok csak Asztrahánból (Szovjetunió) említik. Magyarországon csak kis területen (Velencei-tó, Székesfehérvár, Balatonföldvár) fordul elő. Tápnövénye ismeretlen (VII—IX.)

ochracea HEND.

- 6 (5) Toruk és potrohuk alapszíne sötét.

- 7 (24) 2. peremsejtjükben az r_{2+3} ér torkolata alatt fekvő petty a mögötte levővel körte vagy tojás alakú folttá olvadt össze. (Kétes esetekben a meghatározás mind a 7., mind a 24. sorszám alatt megkísérlendő.)
- 8 (11) Hímek. 2. peremsejtjükben az elülső harántér előtt nincsen fehér cseppfolt, legfeljebb jóval beljebb levő pontocska. 1. szegélysejtüknek a hátulsó harántér feletti fehér cseppfoltja nem ér hozzá a középérhez.
- 9 (10) Az 1. peremsejt 1. fehér foltja hátul az r_{2+3} érig ér. Az 1. tősejtben 4 pettyből álló sor látható. A 2. peremsejt 1. foltja a harántér mögött részben az 1. peremsejt első foltja alá esik. Homloka szélesebb, mint amilyen hosszú, vörhenyessárga. Csápja sárga, orcája és pofája fehéren csillog. Teste barnásszürkén hamvas, hátán 5 jól látható barna hosszanti csík fut. Potrohán a 2. foltort keskeny szürke sáv választja el egymástól. Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint a 3 megelőző szelvény, hosszabb, mint tőszélessége, fényes fekete színű. Sörtéi feketék. Combjuk fekete, térdük és lábuk többi része sárga. A hím és a nőtény szárnyrajzolata erősen eltér. Az 1. szegélysejt tövén levő folt a hímeken csak a hosszanti redőig ér, a nőtényeken elvékonyodva azon túl is. A hímnek hiányzik a 2. peremsejtben az elülső harántér előtti pettye, a nőtény ezen a helyen látható kisebb pettye a tő felé jobban eltolódott, mint a *tesselata*-n. Az 1. tősejtben 3–4 petty van. 3 mm.

Ausztriában és a Lappföldön találták. Magyarországon eddig még nem került elő. Életmódja ismeretlen

[*difficilis* HEND.]

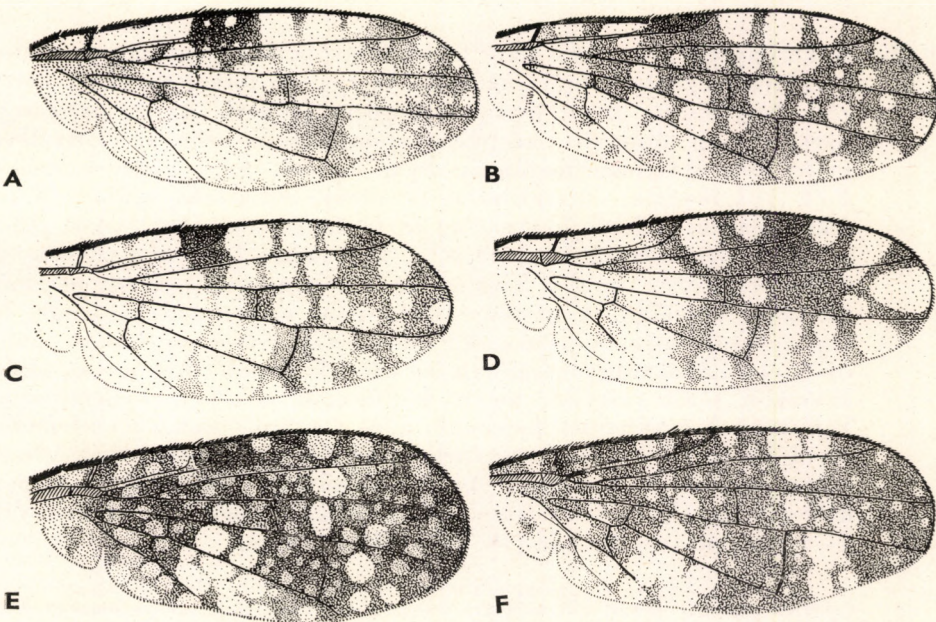
- 10 (9) 1. peremsejtjének 1. foltja nem éri el az r_{2+3} eret. Az 1. tősejtben csak 2 nagyobb fehér folt van. A 2. peremsejtnek a harántér mögötti 1. foltja az 1. peremsejt 2. foltja alá esik. Fejének alsó szegélye észrevehetően rövidebb, mint a fejmagasság. Homloka rövidebb vagy olyan hosszú, mint amilyen széles. Arca homorú. Feje világos okkersárga. Arca és járomlemeze fehéres. Fekete alapszínű testét sűrű, sárgás vagy barnásszürke hamvasság és fehéressárga szőrözet fedi. Hátán 3–5 jól látható barna hosszanti sáv fut. Potrohát 2 foltort díszíti. Combjai a térdék kivételével sötétek, lábainak többi része barnássárga. Tojócsöve fényes fekete, és hosszabb, mint a potroh 2 utolsó hátlemeze. Szárnya erős ivari kétalakúságot mutat. A hímen az elülső harántér meghosszabbítása elől az 1. peremsejt 1. és 2. foltja közti teret átmetszi. A harántereken áthúzódnó barna sáv szélesebb az alig pettyezett. A nőtény 1 peremsejtjének 1. foltja eléri az r_{2+3} eret, az elülső harántér meghosszabbítása ezt a foltot metszi. A 2. peremsejt első 2 foltja nem tolódott annyira befelé, hogy az 1. peremsejt 1. foltja alá essék. Az r_{4+5} ér torkolata alatt levő foltok kevésbé olvadtak össze, néha különállók. Az 1. tősejtben csak 2 nagy fehér petty van. 2,5–3 mm.

Ausztriában, Dél-Európában és Kínában találták. Magyarországon még nem került elő. Lárvaját a *Lactuca serriola*-ból nevelték

[*misella* Lw.]

- 11 (8) Hímek és nőtények. A 2. peremsejtjükben az elülső harántér előtt fehér cseppfolt van.
- 12 (17) Az 1. peremsejtjük 3 foltjára támaszkodó foltháromszög hátul csak az 1. szegélysejt hosszanti redőjéig ér.
- 13 (14) A korongsejtben az elülső harántér előtt csak 2 petty van, ezek a sejt egész szélességét elfoglalják. Az 1. tősejtben egy sorban álló 3—4 kisebb fehér petty látható. A 2. peremsejtben az elülső harántér előtt csak 3—4 fehér pont van (Lásd még a 9. sorszám alatt)
- [difficilis HEND.]
- 14 (13) Az 1. tősejtjükben és korongsejtjükben az elülső harántér előtt 2 sorban elhelyezkedő legalább 3—4 petty van. Ezek közül az egymás mögött fekvők többé-kevésbé összeolvadhatnak. A harántéren túl 2 petty van a korongsejtben. A 3 peremfolton kívül a 2. szegélysejtben 4, a 3.-ban tízig terjedő számú petty látható.
- 15 (16) Tojócsöve majdnem olyan hosszú, mint az előtte levő 3 potrohszelvény hátlemeze. Combjai a térd előtt szélesen vörhenyesek. Szárnyrajzolata világosbarna alapon foszladozó, elmosódott pettyeket mutat. A hát 3—5 hosszanti csíkja világosbarna, keskeny, és nem mindig látható. Feje, csápja és tapogatója sárgásbarna, tora és potroha fekete

19. ábra. A: *Stylia doronici* LW. ♀, B: *S. Loewiana* HEND., C: *S. parvula* LW., D: *Actinoptera discoidea* FALL., E: *Oxyna flavipennis* LW. és F: *O. nebulosa* WIED. szárnya (Eredeti)

alapon barnásszürkén vagy vasszürkén hamvas. Tojócsöve fényes fekete, erősen elvékonyodik. Combjainak fele-kétharmada fekete alapon szürkén hamvas, lábainak többi része sárgásbarna. Szárnyának alapszíne a halvány fehéresbarnától az erőteljes barnáig változhat. A hím szárnyának az r_{2+3} értorkolat alatti 2 foltja rendszeren összeolvadt, a nőtényé szélesen elválasztott (19. ábra: A). ♂: 3 mm, ♀: 4 mm.

Hazája Közép-Európa. Határainkon belül még nem került elő, de fogták Szlovákiában a Magas Tátrában és Kárpát-Ukrajnában Kőrösmezőn. Lárváit a *Doronium austriacum* virágzatában torzulást okozva fejlődnek (VI.)

[doronici Lw.]

- 16 (15) Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh előtte levő 2 hátlemeze. Combjai a csúcsig feketésbarnák. Szárnyrajzolata sötétbarna, összefüggőbb és élesebb, mint az előző fajon. Hátán 5 széles, sötétbarna csík fut. Minden egyéb tulajdonságban a *doronici*-hez hasonló, faji önállósága kétes. 3—4 mm.

Közép-európai faj. Hazánkban még nem találták. Tápnövényei a *Hieracium silvaticum*, *villosum* és a *Hypochoeris uniflora*

[achyrophori Lw.]

- 17 (12) A foltháromszög csúcsfoltja a középéig ér.
- 18 (21) 2. peremsejtjük tőharmada barna, így a tő-haránterekig érő összefüggő barna folt keletkezik.
- 19 (20) A korongsejt 2 egymás alatt fekvő fehér pettye pontosan az elülső harántér meghosszabbításába esik. Az r_{2+3} ér torkolata alatti petty csak kivételesen olvad össze a mögötte levővel. Az 1. peremsejt barna csúcsa többnyire másfélszer olyan hosszú, mint az előtte levő fehér folt. Homloka majdnem olyan hosszú, mint amilyen széles. Feje világossárga, járomlemeze és orcája ezüstösen csillog. Teste feketésbarna, szürkés hamvasság és feltűnően nagy és vaskos fehér szőrök borítják. Hátán nincs rajzolat. Potrohán a 2 foltosor a szelvények elülső pereméhez simul, a hátulsó végük többnyire a szelvény peremétől távol végződik. A nőtény foltjai néha erősen redukálódnak, és alig vehető észre. A pajzsoeska csúcscsörtéje fele olyan hosszú, mint tőscsörtéje. Lábai túlnyomóan világos színűek, csak a combon van többkevesebb sötét rajzolat, amely kétharmad részét is beboríthatja. Tojócsöve észrevehetően hosszabb, mint a potroh utolsó 2 hátlemeze, jóval hosszabb a tőszélességénél, színe fényes fekete. Szárnyának csúcsa erősen lekerekített. Az 1. szegélysejt csúcsfoltja közepén helyezkedik el, és fél sejt szélességű. A korongsejt csúcsában csak 2—4 apró pettyecske van (19. ábra: B). 3—4 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa, valamint Japán. Magyarországon csak egyetlen példány került elő a Mátra hegységben. Lárvája az *Aster amellus* és a *Solidago virga-aurea* virágzatában fejlődik, de elváltozást nem okoz (VI.)

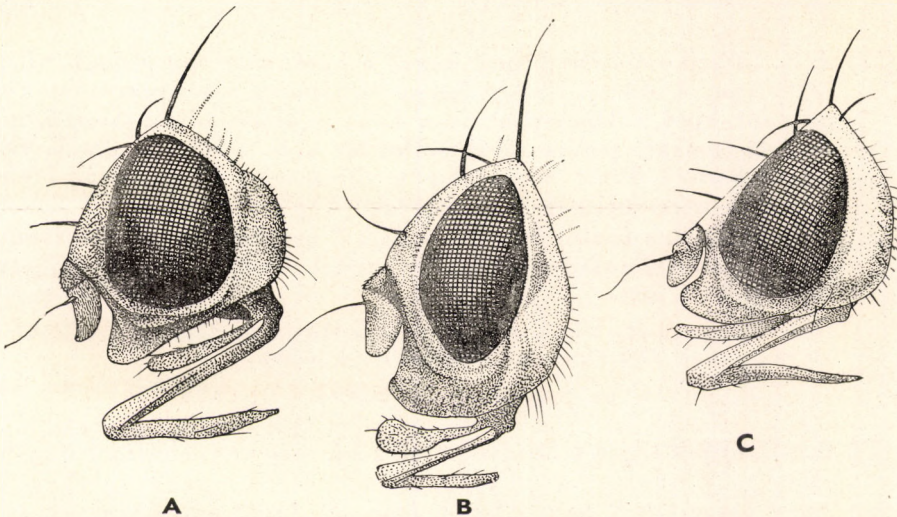
Loewiana HEND.

- 20 (19) A korongsejt 2 egymás alatti pettye az elülső harántér meghosszabbításán túl esik. Az 1. peremsejt barna csúcsa közel 2–3-szor olyan hosszú, mint az előtte levő fehér peremfolt. Az r_{2+3} ér torkolata alatt levő petty szélesen a szegélyérre támaszkodik, és az alatta levő pettyel többé-kevésbé körte alakú folttá olvadt össze (lásd még a 10. sorszám alatt) [misella Lw. ♀]
- 21 (18) 2. peremsejtjük töve átlátszó. A szegély alatti sejt barna rajza ezáltal elszigetelődött.
- 22 (23) A korongsejt csúcsharmadában levő 2 fehér petty összeolvadt, és az elülső harántéren túl fekszik (19. ábra: C). A 2. peremsejtben a fehér petty a harántér előtt van, nem pedig felette. Az 1. peremsejt középső foltja alatt a 2. peremsejtben 2 különálló petty van. A pofa valamivel szélesebb a 3. csápíznél. Homloka felül olyan széles, mint amilyen hosszú, elől elkeskenyedik. Csápja és homloksávja vörössárga, fejének többi része fehéressárga. Sörtéi feketék. Háta egyszínű, rajz-talan. Potrohán kis, elmosódott foltokból álló 2 sor van. A köztük levő hosszanti sáv olyan széles, mint maguk a foltok. Pajzsocskájának csúcssörtéi csenevészek, rövidebbek a tőssörték felénél. Tojócsove rövid, vastag, fekete, nem hosszabb, mint a potroh előtte levő 2 hátlemeze. Combjai sárgák, vagy tőfelük részben vagy egészben elsötétetett. Szárnya 2. peremsejtjében 4 petty van, közülük 2 nagy a harántér előtt fekszik. A szegély alatti sejtben hol van, hol nincs fehér petty. 2,25–2,5 mm.

Észak- és Közép-Európa hegyvidékein és Szibériában él. Hazánkban még nem került elő, de megtalálták Szlovákiában (Pelsőc, Pöstyén). Életmódja ismeretlen (VI.)

[parvula Lw.]

20. ábra. A: *Stylia bidentis* ROB.-DESV., B: *Oxyna parietina* L. és C: *Ensina sonchi* L. feje (Eredeti)

- 23 (22) A korongsejt 2 különálló vagy összeolvadt pettye pontosan a harántér meghosszabbításának a vonalába esik. A 2. peremsejtben a fehér petty a harántér felett van. Az 1. peremsejt középső foltja alatt rendszeresen csak 1 folt van, amely 2 folt összeolvadásából jött létre. Az 1. peremsejtben többnyire 3, néha azonban csak 2 peremfolt van. A nem legkisebb faja. Nagyon hasonlít a *parvula*-hoz. Tojósöve olyan hosszú, mint a potroh 2 hátlemeze, tőszélessége egyenlő a hosszúságával. Combjai $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ hosszúságban sötétek. Szárnytöve a mellékér torkolatától a végsőérig üvegszerű. Benne a 2. vállsejt közepén kiinduló barna sáv fut, amely a sugárér villáját keresztezi és a 2. tősejt, valamint a végsejt haránterein fut tovább. Mellette üvegszerű csík keresztezi a szárnyat. Az 1. peremsejtben 2—3 fehér folt van, alatta a 2. peremsejtben 1—2 folt. A szegély alatti sejtben többnyire nincs világos petty. A korongsejt 2 egymás alatti pettyét az elülső harántér meghosszabbítása közepén metszi. 2,5 mm.

Hazája Európa, a Kanári-szigetek és Szibéria. Magyarországról még nem került elő. Lárvája a *Scorzonera cana* virágzatában fejlődik (= *punctella* FALL. nec HEND.)

[*absinthii* FABR.]

- 24 (7) A 2. peremsejtben az r_{2+3} ér torkolata alatt fekvő petty nem olvadt össze a mögötte levővel, azt legfeljebb érinti.
- 25 (26) 2. peremsejtjében a harántér előtt nincs petty. Az 1. szegélysejtben a hátsó harántér felett levő folt az r_{4+5} érre és nem a középérre támaszkodik (lásd még a 10. és 20. sorszám alatt) [*misella* Lw.]
- 26 (25) 2. peremsejtükben a harántér előtt is van fehér petty. Az 1. szegélysejtben a harántérre 1 folt támaszkodik. Ez olyan nagy lehet, hogy az egész sejtszélességet kitölti.
- 27 (28) A 2. vállsejt csúcsfele barna, benne a harántérre támaszkodó világos petty van. A szárny 3 nagy, barna foltjában a fehér pettyeken kívül még sok apró, világos pont van. Feje majdnem olyan hosszú, mint amilyen magas, pofája jóval szélesebb a 3. csápíznél. Az 1. és 2. csápíz barnás. Torát barna alapon világosszürke hamvasság borítja. A barna hosszanti sávok halványak. A potroh közepén 2 erőteljes csokoládébarna folt sor húzódik, másik 2 halvány folt sor a szelvények szélén. Combjai a térd végét kivéve sötétek. Testének szőrzete finom és ritka. 3,5—4 mm.

Hazája Észak-, Közép- és Kelet-Európa. Magyarországon még nem került elő. Lárvája valószínűleg a *Solidago* virágzatában fejlődik.

[*argyrocephala* Lw.]

- 28 (27) 2. vállsejtjük teljesen átlátszó, csak a közepén van 1 barna harántfolt.
- 29 (30) Az 1. peremsejt 3 fehér foltjára támaszkodó folt háromszög csúcsa az 1. szegélysejtben csak a hosszanti redőig ér. Az 1. szegélysejtben a

középéren a harántsejt előtt különálló fehér petty van. (A határozás ebben az esetben a 13. sorszám alatt folytatandó.)

30 (29) A foltháromszög a középérig ér (lásd még a 19. sorszám alatt)

Loewiana HEND.

32. nem: **Actinoptera ROND.**

Feje és szeme kerekded, majdnem olyan hosszú, mint amilyen magas. Csak 1 felső és többnyire 2 alsó orbitalis sörtéje van. Szájpereme erősen felhajlik, orcája keskeny, pofája jó csápszélességű. Tora felülnézetben négyzet alakú. Pajzsocskájának csúcstörte hiányzik. Potroha egyszínűen hamvas. Szárnyának tőharmada üvegszerű, nagyobbik fele fehér pettyekkel áttört csillagszerű rajzolatot mutat. Szegély alatti sejtje feltűnően megrövidült, mert az r_1 ér már jóval a szárny közepe előtt betorkollik a szegélyérbe. A haránterek közel vannak egymáshoz. A végsejt záróere alig törik meg.

Lárvái a fészkesvirágúak virágzatában élnek, és ott csúcsgubacsokat vagy levélrózsákat okozhatnak.

A nembe 6 európai és 1 kínai faj tartozik. Magyarországon eddig 1 faj került elő, 2 továbbinak az előfordulása pedig valószínűnek látszik.

- 1 (2) A korongsejtben a 2 harántér között egyetlen nagy fehér folt van (19. ábra: D). Az 1. sugárér jóval az elülső harántér előtt torkollik. A szegély alatti sejtől az elülső harántérhez húzódó sáv nagyon ferde. A 2. peremsejt külső foltja szélesen rajta fekszik az r_{2+3} éren. Feje és tapogatója sárgásfehér, csápja sötétebb sárga. Tora és potroha fekete alapon szürkén hamvas, rajztalan. Tojócsöve hosszabb az utolsó 4 potrohszelvénynél. Lábai sárgák, combjai tőfelükön kivételesen sötétedést mutatnak. ♂: 2 mm, ♀: 3 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa. Magyarországon ritka (Ágasegyháza, Gyón, Őrszentmiklós). Homokos területek lakója. Lárviáját a *Helichrysum arenarium* és *Antennaria* sp. virágzatából nevezték (V—VI.)

discoidea FALL.

- 2 (1) Korongsejtjükben a 2 harántér között csak 1—2 kis fehér petty van. 1. sugárerük csak kevéssel az elülső harántér előtt torkollik. A szegélyerüktől az elülső harántér felé futó barna sáv kevésbé ferde és szélesebb. 2. peremsejtjük külső foltja nem ér hozzá az r_{2+3} érhez.
- 3 (4) A 2. vállsejtben nincs barna középfolt. A 3. szegélysejtbe a könyökértől csak egy barna fog nyúlik be, ez a szárny hátulsó szegélyét eléri. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh 3. hátlemeze. 2,5—4 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Magyarországon eddig még nem találták. Lárviája *Helichrysum*-fajok hajtásainak a csúcán rózsaszerű levéltömörüléseket okoz. Sziklás, száraz területeket kedvel

[**mamulae FRFLD.**]

- 4 (3) A 2. vállsejtben barna középfoltt van. A 3. szegélysejtbe a könyökér felől 2 barna, fog alakú rajzolat nyúlik be. Tojócsöve rövid, csak olyan hosszú, mint a potroh 2 hátlemeze. A korongsejt csúcsának kétharmadában vagy nincs világos petty, vagy csak 2 apró, a könyökérnek támaszkodó petty van. A haránterek távolsága egymástól akkora, mint a harántér hossza. 2—3 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Nálunk még nem került elő. Tápnövénye ismeretlen. Az imágót a *Filago arvensis*-en fogták, talán ezen is fejlődik. Homokos területeket kedvel

[*filaginis* Lw.]

33. nem: *Oxyna* ROB.-DESV.

Feje nagy, felfújt (20. ábra: B), homloka szokatlanul széles, felülnézetben 3—4-szer szélesebb a szemnél, homloksávja kopasz. 2 felső és 1 alsó orbitalis sörtéje van. A fejének hátulsó peremén levő sörték a belső verticalis sörték kivételével fehérek, botszerűek; fehér az 1. felső orbitalis sörté is. Szívókája meghosszabbodott, ajakpárnája megnyúlt, kihegyesedett, kampószerűen hátrahajlik. Orcája és pofája széles. Tora zömök. Szárnypikkelye fejlett, torpikkelye csökevényes. Szárnyát sötétbarna alapon nagy fehér petytyek és kis sárga pontok tarkítják.

Lárvai fészkesvirágúak szárában élnek, és a gyökér tövén gyakran gubacszerű kiemelkedést okoznak. Átalakulásuk a gubacsban történik. A palearktikumban élő mintegy 16 faj közül hazánkban 3-at találtak, egy 4.-nek az előfordulása valószínű.

- 1 (2) Hátának harántvarrata előtt is van 1 pár dorsocentralis sörté. Feje, csápja és lábai sárgák, torát és potrohát sűrű aranyokker színű hamvaság borítja. Szárnya feltűnően tompa végű (19. ábra: E), a csúcsa felé kiszélesedik. Szárnytöve barna. A sárga pontok a hím szárnyán nagyobbak, a nőstényén kisebbek, ezért az sötétebb rajzolatú. Tojócsöve közel olyan hosszú, mint a potroh 2 megelőző szelvénye, töfele fekete, csúcsfele többnyire vörösbarna, csúcsa fekete. ♂ : 3,5—4 mm, ♀ : 4—5 mm.

Észak-Európától Albániáig és a Kaukázusig elterjedt. Magyarországon mindenütt közönséges. Lárvai az *Achillea millefolium* gyökértövén borsónyi gubacsokat okoznak. Évente 1 nemzedéke van (V—IX.)

flavipennis Lw.

- 2 (1) Harántvarratuk előtt nem áll dorsocentralis sörté.
- 3 (4) Pajzsockája csúcsán nincs sörté. Nagyon hasonlít a *flavipennis*-hez, de sötétebb színű. Szeme és csáptöve között sötét folt van. Lábai világosak, csak a hátulsó combja gyakran sötét. Tojócsöve többnyire feketésbarna, fényes, szélesebb az előző fajénál. Szárnya szélesebb (19. ábra: F). ♂ : 3—4 mm, ♀ : 4—5 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Hegyvidéki állat. Magyarországon ritka, a nyugati határszélen és a Mátra hegységben találták. Lárvája a *Chrysanthemum leu-*

canthemum és *corymbosum* gyökértövének oldalán borsó alakú, többkamrás gubacsokat okoz (VI—VII.) (= *corticina* ROND., *proboscidea* Lw.)

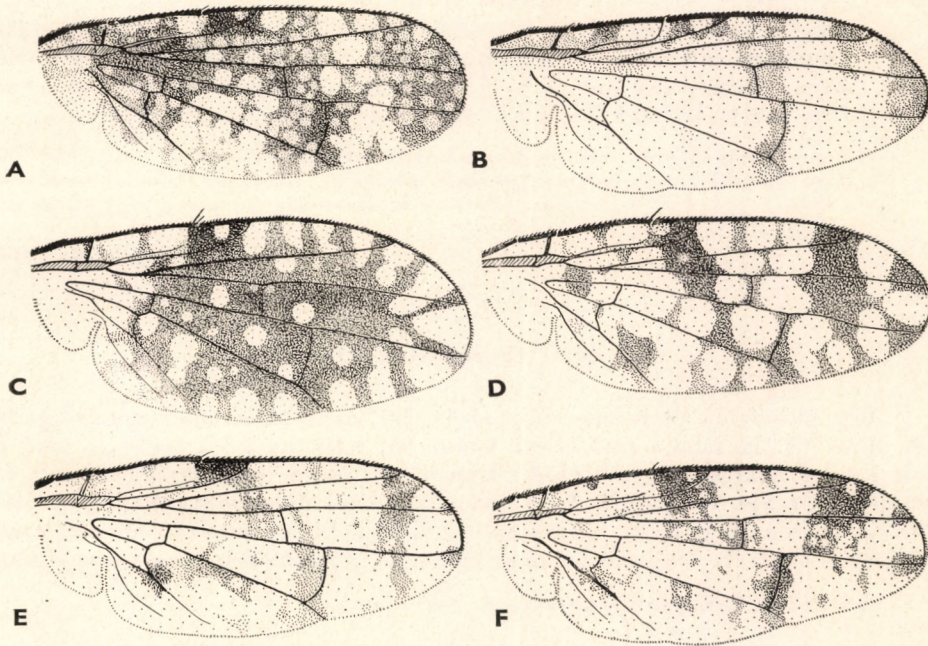
nebulosa WIED.

- 4 (3) Pajzsocskájuk csúcsán 1 pár sörte van. Szárnytövük fehér.
- 5 (6) Hátát egyszínű rozsdaszürke hamvasság borítja. Kisebb állat, szárnyhosszúsága 4 mm. Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh 2 utolsó hátlemeze. Feje mézsárga, fehéres hamvassággal, homloksávja vörhenyesebb. Potroha szürkésbarna, közepén világos hamuszürke hosszanti sáv fut. Lábai sárgák. Szárnya (21. ábra: A) sötétbarna alapon nagy fehér és kis sárga foltokkal tarkázott. A 2. vállsejt közepén levő sötét foltban általában csak 2—4 világos petty van, az 1. peremsejt 2 nagy foltja közt az elülső szegélyen többnyire nincsenek apró pettyek. ♂ : 3,5—4 mm, ♀ : 4—5 mm.

Hazája Európa. Magyarországon nem gyakori, úgy látszik, az alacsonyabb hegyvidékeket kedveli. Lárvája az *Artemisia vulgaris* szárában él anélkül, hogy rajta külső elváltozást okozna (3. ábra:A). Lárvája fehér, bábja fénylő fekete színű. A lárva előre kirágja a jövő imágó röplyukát (V—VIII.) (= *pantherina* FALL.)

parietina L.

- 6 (5) Háta és pajzsocskája sötétszürke színű, hátán okkersárga, hosszanti vonalak húzódnak. Nagyobb állat, szárnyhosszúsága 5 mm. Nagyon hasonlít a *parietina*-hoz. Homloka és orcája oldalnézetben azonban

21. ábra. A: *Oxya parietina* L., B: *Sphenella marginata* FALL., C: *Euaresta guttata* FALL., D: *Camaromyia bullans* WIED., E: *Tephritis postica* Lw. és F: *T. hyoscyami* L. szárnya (Eredeti)

még domborúbb, és nem fehéres. Tojócsövének tőize rövidebb a potroh 2 utolsó hátlemeznél. Szárnyának foltjai kisebbek és számosabbak. A 2. vállsejt sötét foltjában 6—8 világos petty van, az 1. peremsejt 2 nagy foltja között az elülső szegélyen még egy kis folt is látható. 5 mm.

Lengyelországban találták. Hazánkban még nem fogták. Életmódja ismeretlen

[nasuta Hg.]

34. nem: *Sphenella* ROB.-DESV.

Homloka lapos, felülnézetben mintegy másfélszer olyan széles, mint a szeme, előrefelé elkeskenyedik, hosszabb, mint amilyen széles. 2 alsó orbitalis sörtéje van. A felső orbitalis sörték közül a hátulsó, valamint a szem mögötti sörtesor fehér. Arca erősen homorú, orcája nagyon keskeny, pofája közel csápszélességű. Torán a varrat előtt nincs dorsocentralis söрте. Torpikkelye fülszerű, olyan hosszú, mint a szárnypikkely.

Lárvája fészkesvirágúak virágzatában él. Bábja kissé meggömbült, hurkaszerű, barnás-sárga színű, homorú oldala fénytelen, domború oldala fényes.

A nemnek 3 palearktikus faja közül egyet találtak meg hazánkban is.

- — Feje és lábai vörössárgák. Torának és potrohának alapszíne fekete, csak a válldudor, a pajzsocska és a potroh hátlemezeinek hátulsó pereme sárga. Testét szürkéssárga hamvasság és sűrű fehér szőrök borítják. Tojócsöve rövidebb az utolsó 2 potrohszelvényénél, fényes fekete, és kétharmadáig sűrű fehér szőrök borítják. Szárnyának elülső szegélyén és csúcán barna szegély fut, a külső harántereken át pedig barna keresztcsáv húzódik. Utóbbiban többnyire néhány elhintett fehér petty látható (21. ábra: B). ♂ : 3—4 mm, ♀ : 4—5 mm.

Európában és a mediterráneumban él. Hazánkban mindenütt elterjedt. Lárvája különböző *Senecio*-fajok (*jacobaeae*, *paludosus*, *silvaticus*, *vernalis*, *viscosus* és *vulgaris*), valamint a *Centaurea rhenana* virágzatában kúpszerű megvastagodást okozva él (VI—X.)

marginata FALL.

35. nem: *Ensina* ROB.-DESV.

Feje előrefelé erősen megnyúlt, alsó szegélye hosszabb a fej magasságánál (20. ábra: C). Homloka másfélszer hosszabb, mint amilyen széles, 3 alsó és csak 1 felső orbitalis sörtét visel. Arca rövid, arcéle előreugrik, szájpereme felhajlik. Orcája és pofája keskeny. Szívókája meghosszabbodott, ajakpárnája erősen megnyúlt, hátracsapott. Csápja olyan hosszú, mint az arca, csápgödrei mélyek. Pajzsocskájának erőteljes, keresztezett csúcssörtéje van.

A nem 2 palearktikus faja közül egyik hazánkban is él.

- — Életben zöldessárga színű, a szárazon preparált példányok feje és lábai azonban barnássárgák. Háta közepén fekete alapon sűrűn szür-

kén hamvas, oldalt sárga alapszínű. Torának oldalmezei közül a felsők sárgák, az alsók fekete alapon szürkén hamvasak. Potrohának hátlemezei feketék, oldalt és hátrafelé keskeny sárga peremmel, gyengén szürkén hamvasak. Tojócsöve fényes, barnásfekete, olyan hosszú, mint az utolsó 3 potrohszelvény. Szárnya átlátszó, rajztalan, csak a szegély alatti sejtben van sötétebb folt. A szárny többi részén, különösen a csúcs felé és a harántereken halvány, elmosódott foltok jelzik az egykori rajzolat maradványait. ♂ : 3 mm, ♀ : 4—5 mm.

Egész Európában megtalálható. Hazánkban mindenütt közönséges. Lárva a következő növények fészkeiben fejlődik: *Aster*, *Carduus*, *Crepis*, *Leontodon*, *Picris*, *Prenanthes*, *Scorzonera*, *Senecio*, *Sonchus* és *Tragopogon* (V—IX.)

sonchi L.

36. nem: *Euaresta* LW.

Közel áll a *Tephritis* nemhez, az r_{4+5} ér töve azonban felül is sörtézett. A szárnycsúcs sugárszerű rajzolatát 4 sugár alkotja, a 2 csúcssugáron kívül látható még 1—1 sugár ezek előtt és mögött is.

Az elsősorban Amerikában elterjedt nemnek a palearktikumban 3, Magyarországon 1 faja él.

- — Feje fehéres, csápja és lábai sárgák. Fejsörtéi feltűnően hosszúak. Fej- és torsörtéi sárgásbarnák. Hátának alapszíne a közepén fekete, oldalt sárga és sűrű, szürke hamvasság borítja, az elmosódott barna hosszanti sávok csak nehezen láthatók. Potroha fekete, a szelvények hátulso pereme azonban sárga, színét a gyenge hamvasság nem fedi el; a hím 5., a nőstény 6. hátlemeze fényes fekete, ebben a *Tephritis*-fajoktól élesen elüt. Tojócsöve széles, erősen hegyesedő, hosszúsága valamivel nagyobb a 2 utolsó potrohszelvényénél. Szárnya a pereméig barna, csúcán sugárszerű rajzolatot mutat (21. ábra: C). ♂ : 3 mm, ♀ : 4,5 mm.

Hazája Közép- és Észak-Európa. Magyarországon csak két példányát gyűjtötték (Gyón és Órszentmiklós). Lárva *Hieracium*-fajok, valamint az *Anthemis arvensis*, *Chrysanthemum leucanthemum* és *Cirsium palustre* virágzatában fejlődik (VI., IX.)

guttata FALL.

37. nem: *Camaromyia* HEND.

Homloka a csáp mögött kissé feldomborodik, különben feje teljesen *Tephritis*-szerű. Hímjének elülső combja feltűnően megvastagodott, potrohának 5. szelvénye pedig hosszúkás, henger alakú, ivarszerve a végén gombszerűen kiszélesedik. A nőstény tojócsöve életben kúp alakú, nem lapított. Szárnyán csak nagy ablakfoltok vannak.

A nem fajai főként Amerikában élnek, a palearktikumban csak 1 faj található, ez Magyarországon is előfordul.

- — A hím feje fehér, csak homloksávja kénsárga, a nőstény feje sárga, homloksávja vörössesárga. A hím csápja feketésbarna, a nőstényé világosbarna. Fej- és testsörtéi barnássárgák. Torának alapszíne fekete, a válldudoré és a pajzsocskáé sárga, sűrű szürke vagy sárgásszürke hamvasság borítja. Potroha sárga, helyenként, főleg a hátulsó szelvények tőfelén sötét alapszínű, sárgán hamvas. Torát és potrohát sárgásfehér szőrök borítják. Tojócsöve fekete, fényes, csaknem olyan hosszú, mint a 3 utolsó potrohszelvény. Szárnyának egyenletes nagyságú nagy fehér foltjait csak 2 nagyobb, barna folt szakítja meg (21. ábra: D). Szárnytöve átlátszó, csak a 2 tősejtben van 1 nagy, sötét folt. ♂ : 3,5—4 mm, ♀ : 4,5—5 mm.

Hazája Dél-Európa és Dél-Amerika. Magyarországon több helyen, főleg az Alföldön gyűjtötték. Lárvája a *Xanthium spinosum*-ban fejlődik (V—X.)

bullans WIED.

38. nem: *Tephritis* LATR.

Homloka teljesen lapos (22. ábra), csaknem olyan hosszú, mint amilyen széles, felülnézetben kétszer szélesebb a szemnél. 2 felső orbitalis sörtéje közül a hátulsó világos színű, 2 alsó orbitalisa fekete és befelé hajlik. A szem mögötti sörtesor fehér, botszerű. Orcája keskeny, pofája közel csápszélességű. Szívókája és ajakpárnája rövid, széles. Tapogatója kanálszerűen kiszélesedik. Szeme függőleges tojásdad, életben ragyogó zöld színű, vörös és kék csillogással. Szárnyrajzolatára jellemző a szárny csúcsán mindig található nagy, fehér petty. Ezáltal a szárny csúcsán többnyire villaszerű rajzolat keletkezik. Az r_{4+5} éren felül nincsenek sörték, alul azonban fajonként változó számmal találhatók.

Lárvai egyedül vagy csoportosan a Compositák virágfészkeiben élnek, több-kevesebb elváltozást okozva.

A nemnek közel 80 faja él a palearktikumban; a nearktikum már szegényebb fajokban, még szegényebb a többi régió. Magyarországon eddig 20 fajukat találták, ezenkívül a Kárpát-medencéből még 8 faj ismeretes, és a szomszédos országokban élő további 4 faj előfordulása nálunk is valószínű.

A *Tephritis*-nem némelyik fájának meghatározása ma még nagy nehézségeket okoz. Ezeket az egyes szerzők különbözőképpen és egymásnak ellentmondóan jellemzik és választják el. Fokozza a nehézségeket, hogy egy fajon belül is nagy a változatosság, sokszor a kulcsban szereplő bélyegegekben is. Ezért lehetőleg sorozatokat kell gyűjteni, illetőleg nevelni, mert egyes példányok a szakembert is félrevezethetik.

- 1 (16) 1. peremsejtjükben csak 2 nagy petty van, e sejt barna csúcsában nincs (23. ábra: A), vagy csak kivételesen van még 1 apró, fehér petty (23. ábra: B). Ha a hátulsó haránteret előrefelé meghosszabbítjuk, a 2. peremsejtben levő 1—3 petty túlnyúlik ezen a vonalon.
- 2 (7) Az r_{4+5} sugárér és a középér torkolatánál elszigetelt barna foltok vannak, amelyek egymással csak ritkán, a csúcs alatti folttal pedig egyáltalában nincsenek összekötve (21. ábra: F).

- 3 (4) A korongsejtől a végsejt csúcsán át a hónaljsejtbe megszakítatlan hosszanti sáv húzódik (21. ábra: E). A csúcs alatti barna folt szalagszerűen keskeny, a szegély alatti sejtben nincsen világos petty. Feje és függelékei sárgák. Tora sötétbarna alapon világosszürkén hamvas. Csak a pajzsocska oldalának alapszíne világos. Potrohán a szelvények hátulsó pereme szélesen sárga, elülső részük és a 2 utolsó potrohszelvény általában sötét alapú, világosszürkén hamvas. A szőrözet min-

22. ábra. *Tephritis hyoscyami* L. ♂ (Eredeti)

denütt fehéres, a sörték barnák. Tojócsöve erősen elkeskenyedik, olyan hosszú, mint a potroh utolsó 4 hátlemeze, színe vörösbarna. Lábai sárgák, szürkén hamvasak, combjuk gyakran sötét alapszínű. ♂ : 5 mm, ♀ : 7 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa. Magyarország különböző pontjain, főleg az Alföldön gyűjtötték, de sehol sem gyakori. Lárvája az *Arctium tomentosum* és az *Onopordum acanthium* virágzatában fejlődik (VI—VIII.)

postica Lw.

- 4 (3) Korongsejtjük és végsejtjük sötét foltjai egymástól elválasztottak.
- 5 (6) A szegély alatti sejtből kiinduló barna folt nem függ össze sem az elülső harántér foltjával, sem a könyökér közepén levő folttal (21. ábra: F). A hátulsó harántér foltja sokkal hosszabb, mint amilyen széles. Feje és tapogatója sárga, csápja világosbarna. Tora és potroha feketés alapon barnásszürkén hamvas, sárgásfehér szőrök borítják, sörtéi feketék (22. ábra). Tojócsöve olyan hosszú, mint a potroh utolsó 4 szelvénye, fekete színű, tövét fehér, a többi részét fekete szőrök borítják. Lábai

sárgák. Az ellentmondó leírások miatt a *Heiseri*-től nem választható el biztosan. ♂: 4–4,5 mm, ♀: 5–6 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa Albániáig. Magyarországon ritka, és csak régi példányaink vannak. Lárvája a *Carduus nutans* és *crispus* fészkeiben fejlődik, elváltozást nem okoz (IV–VI.)

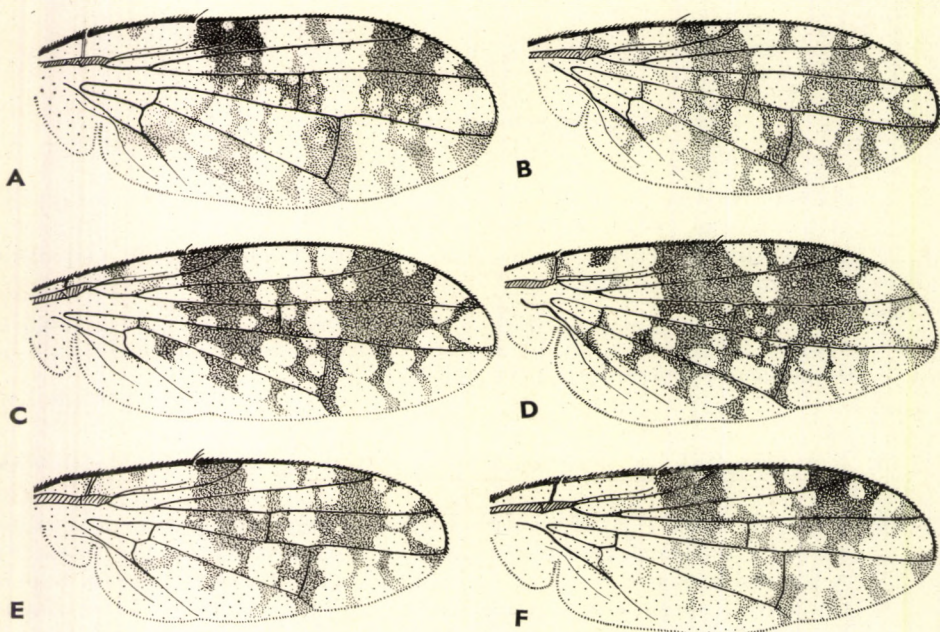
hyocyami L.

- 6 (5) A szegély alatti sejt foltja gyakran összefügg az elülső harántér foltjaival és nyúlványai a korongsejten áthatolva a könyökén túl húzódnak (23. ábra: A). A hátulsó harántér foltja közel olyan széles, mint amilyen hosszú. Alapszíne világosabb a *hyocyami*-énál, okkerszürke, helyenként agyagsárga. Tojócsövének 1. íze meghaladja az utolsó 4 potrohszelvény együttes hosszát. Szárnyrajzolata kiterjedtebb és összefüggőbb az előző fajénál. ♂: 4,5 mm.

Közép- és Dél-Európában, valamint Mongóliában terjedt el. Hazánkban még nem találták. Horvátországból Jasenakról ismeretes

[**Heiseri FRFLD.**]

- 7 (2) Szárnycsúcsuk barna foltjai sugaras, villaszerű rajzolatot mutatnak, és tövükön összefüggnek a csúcs alatti folttal (23. ábra: E).
- 8 (9) A 2. peremsejtben az elülső harántér előtt vagy felett nincsen cseppfolt, legfeljebb apró pont. Az elülső harántér az r_1 betorkollása alatt

23. ábra. A: *Tephritis Heiseri* FRFLD., B: *T. praecox* LW., C: *T. Dudichi* ACZÉL, D: *T. hungarica* HG., E: *T. nigricauda* LW. és F: *T. dioscurea* LW. szárnya (C: ACZÉL—, D: HERING nyomán, a többi eredeti)

van. Feje sárga, csápja világosbarna. Tora és potroha sötétbarna alapszínű, szürkén hamvas. Combjai és hátulsó lábszára többnyire sötét alapszínű, de lehetnek világosak is. Szárnyrajzolatuk csaknem kizárólag nagy foltokból áll, ilyenek vannak a korongsejtben is (23. ábra: B). A rajzolat hátul mélyen behatol a hónaljsejtbe. ♂: 2 mm, ♀: 3 mm.

A Földközi-tenger országaiban otthonos. Magyarországon ritka (Budakeszi, Gyón, Órszentmiklós). Lárviáját Franciaországban a *Filago gallica*-ból nevezték, hazai tápnövénye ismeretlen (VII., X.)

praecox Lw.

- 9 (8) 2. peremsejtjükben 2—3 cseppfolt van, egyikük az elülső harántér előtt vagy felett fekszik, vagy pedig a sugárér villájának elágazása üvegszerű, ezáltal a szegély alatti sejttől a hátulsó harántérig összefüggő, világos sáv húzódik. Az elülső harántér az r_1 ér torkolatánál kijebb helyezkedik el.
- 10 (11) A szárny csúcsrajzolatának sugarai keskenyek, végükön csak kevésbé szélesednek ki. Tojócsöve olyan hosszú, mint az utolsó 4 potrohszelvény. Feje és függelékei barnássárgák. Tora feketés alapon barnás-szürkén hamvas, sárgásfehér szőrök borítják. Potroha valamivel sötétebb a tornál. Tojócsövének szőrzete a tőharmadában fehér, hátrább fekete. Lábai teljesen sárgák. Szárnya hátulsó haránterének szegélye széles (23. ábra: C). ♂: 4,7 mm, ♀: 5,8 mm.

Eddig csak Erdélyben (Ferencfalva) találták. A példányok a *Telekia speciosa* fészkeiből keltek

[Dudichi ACZÉL]

- 11 (10) Szárnycsúcsuk sugarai — vagy legalább az alsók — erősen kiszélesednek. Tojócsövük rövid, csak 1—2 potrohszelvény hosszúságú.
- 12 (13) A szegély alatti sejtből kiinduló barna sáv az 1. és a 2. peremsejtben szélesebb a szegély alatti sejtnél. Az 1. peremsejt 1. cseppfoltjának elülső szegélye ferdén húzódik hátrafelé és kifelé. A 2. peremsejtben az elülső harántér előtt csak kisebb fehér pont van. Az elülső haránteret 4 fehér pont kíséri. A könyökér alján 3 barna folt látható, ezek a hosszanti ránc előtt erősen kiszélesednek, és hirtelenül végződnek (23. ábra: D). Combjai túlnyomóan feketék. Nagyon hasonlít a *dioscurea*-hoz, de attól barnább színe és kevésbé áttört szárnyrajzolata rögtön megkülönbözteti. Mérete ismeretlen.

Egyetlen nőtényét a Delibláton fogták. Életmódját és repülési idejét nem ismerjük

[hungarica Hc.]

- 13 (12) Barna sávjuk nem szélesebb, mint a szegély alatti sejt hosszúsága.
- 14 (15) A barna szárnyrajzolat a 3. szegélysejt középráncán túl terjed (23. ábra: E). A könyökér tövén levő folt összefügg a végsejt csúcsfoltjával.

val. A hátulsó harántér belső oldalán végighúzódó barna sávban 2–3 fehér petty van. Nagyon hasonlít a *dioscurea*-hoz, úgyhogy nem minden példány határozható meg biztosan. Feje és függelékei sárgák. Tora és potroha feketés alapon szürkén hamvas, fehéres szőrökkel borítva. Tojócsöve fekete, esetleg vöröses szélekkel, hossza meghaladja az utolsó 2 potrohszelvényét. Lábai sárgák, combjai azonban az egyes példányokon többé-kevésbé sötét alapszínűek. Szárnyukon az r_{4+5} ér az elülső harántérig terjedően többnyire 3–6 sörtét visel. ♂: 3–4 mm, ♀: 4–5 mm.

Egész Európában, Észak-Afrikában és Kisázsától Szibérián át Kamcsatkáig megtalálták. Magyarországon nem gyakori (Balaton, Gyón, Ócsa, Órszentmiklós). Lárva az *Achillea millefolium*, *ptarmica* és *Matricaria inodora* fészekvirágzatában fejlődnek, és abban megduzzadást okoznak (VII.)

nigricauda Lw.

- 15 (14) A barna szárnyrajzolat a 3. szegélysejtnél csak a középráncáig terjed (23. ábra: F). A könyökér tövén levő barna folt nem függ össze a végsejt csúcán levővel. A hátulsó harántér belső oldalán négyszögletű foltba zárt egyetlen cseppfolt van. Feje sárga. Tora és potroha sötét alapszínű. Háta világosszürkén, potroha sötétszürkén hamvas. Tojócsöve fekete, többnyire nem éri el a potroh utolsó 2 hátlemezőnek együttes hosszát. Lábai sárgák, combjain gyakran sötét, hosszanti folt mutatkozik. Szárnyrajzolata foszlottabb a *nigricauda*-énál. Az r_{4+5} alsó felszínén nincs söрте, vagy csak 1–2 van. ♂: 2–3 mm, ♀: 4–5 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa, valamint Kamcsatka. Magyarországon sokfelé gyűjtötték. Lárvája az *Achillea millefolium*, *Chrysanthemum corymbosum* és *vulgare*, *Crepis* sp. fészekvirágzatában fejlődik anélkül, hogy külsőleg látható elváltozást okozna (V–IX.)

dioscurea Lw.

- 16 (1) 1. peremsejtjükben a 2 nagy fehér folton kívül a csúcs felé még 1 kisebb petty van (25. ábra: A). Ha az kivételesen hiányzik, akkor a 2. peremsejt foltjai nem nyúlnak túl a hátulsó harántér meghosszabbításának a vonalán. Ide tartoznak a csillagszerű csúcs alatti folttal (26. ábra: C) díszített fajok is.
- 17 (28) Az r_{4+5} és az m ér torkolatánál elszigetelten álló barna foltok vannak, amelyek keskenyebbek, mint a közöttük levő üveges terület, és a többi rajzollattal csak ritkán és halványan állanak összeköttetésben (24. ábra: B).
- 18 (19) A 2. peremsejtben az elülső harántéren belül nincs cseppfolt, legfeljebb apró pontok (24. ábra: A). A korongsejt tövének csak közel $\frac{1}{7}$ -e üveges, a többi rész rajzos. A pettyes rajzolat elboríthatja a 3. szegélysejtet és részben a hónaljsejtet is. Feje sárga, fej- és torsiörtéi barnák vagy vörös barnák. Tora és potroha feketés alapszínű. Torát világos barnásszürke, potrohát sötétszürke hamvasság borítja. Tojócsöve fekete, kétoldalt a széle vörös, olyan hosszú, mint a potroh utolsó 2 hátlemeze. Lábai sárgák, csak a combok sötétedtek meg kissé.

Szárnyának a csúcsa fehér, csak az r_{4+5} és az m ér torkolatában van kicsiny sötét folt. A 2. peremsejtben csak 1 nagyobb petty van, ez a 2 harántér meghosszabbítása közé esik. ♂: 4 mm, ♀: 5 mm.

Közép- és Dél-Európában él. Hazánkban kevés helyen gyűjtötték. Lárvája a *Sonchus oleraceus* megduzzadó fészkeiben fejlődik (V—VIII.)

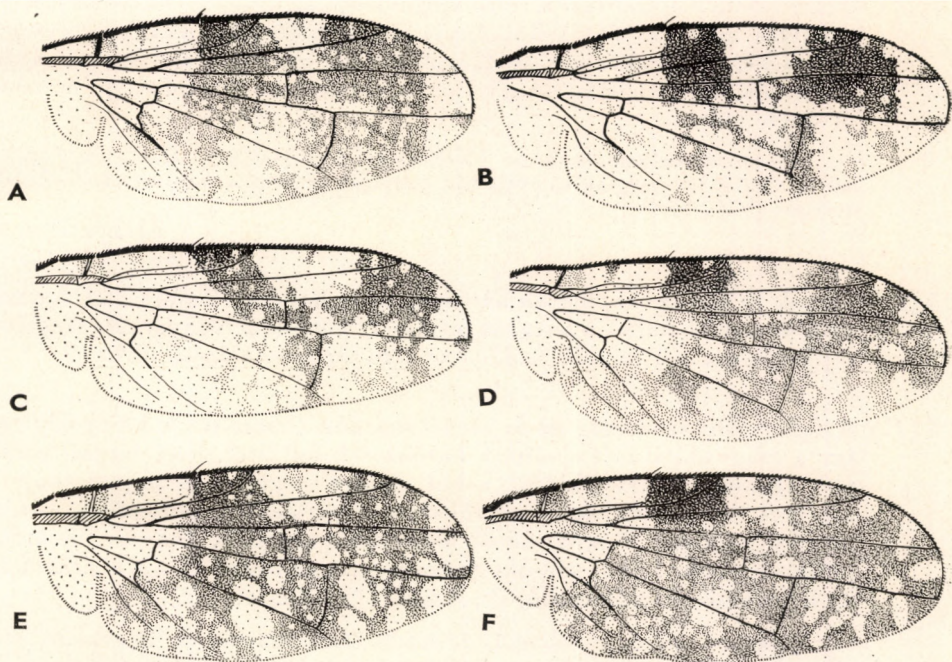
formosa Lw.

19 (18) 2. peremsejtjükben az elülső harántér előtt vagy felett és a hátsó harántér meghosszabbításán túl is van 1—1 cseppfolt. Korongsejtjüknek legalább $\frac{1}{4}$ -e üveges. A 3. szegélysejtjükben és a hónaljsejtjükben a rajzolatnak legfeljebb foszlányai láthatók.

20 (21) A szegély alatti sejtből a hátsó harántér felé haladó barna sávot az elülső harántér körüli üveges foltok és a korongsejt egész szélességét elfoglaló nagy fehér folt részekre szaggatja (24. ábra: B). Feje és függelékai sárgásfehérek. Tora fekete alapon világos hamuszürkén deres, hasonló színű, de kissé sötétebb a potroha is. Pajzsockájának csak a 2 sarka sárga. Lábai barnássárgák. Szárnyán 2 nagyobb, világos pontoktól alig megszakított folt látható a csúcs és a szegély alatti sejt alatt, valamint 1 kisebb a hátsó harántéren. ♂: 4,5—5 mm.

Közép- és Észak-Európában él. Magyarországon ritka (Dobogókő, Gyulaháza, Órszentmiklós). Lárvája a *Sonchus arvensis*, *oleraceus* és *paluster* megduzzadt fészkeiben él (VII—IX.)

dilacerata Lw.

24. ábra. A: *Tephritis formosa* Lw., B: *T. dilacerata* Lw., C: *T. Zernyi* HEND., D: *T. vespertina* Lw. E: *T. truncata* Lw. és F: *T. arnicae* L. szárnya (Eredeti)

- 21 (20) A szegély alatti sejtből a hátulsó harántér felé haladó ferde barna csíkot csak kevés üveges cseppfolt töri át.
- 22 (23) A szegély alatti sejt teljesen sötét, fehér foltok nyoma sincs. Szárnya eléri a 7,5 mm-t. A barna rajzolatban csak kevés világos pont van. A tojócső tőize olyan hosszú, mint az utolsó 4 potrohszelvény együttesen. Színezete a *Bardanae*-éhez hasonló. Szárnya csúcs előtti foltjában alig van néhány apró, fehér pont. Az elülső harántér mellett nincsenek fehér foltok. A korongsejt töfele üveges. A 3. szegélysejtben a halvány rajzolat csak a középráncig terjed. Az r_{4+5} éren az alsó felzínén 15—20 sörtécske van, az utolsók a harántéren túl érnek. 5,5—7,5 mm.

Délkelet-Európában és Kisázsiaiban találták. LOEW a fajt egy magyarországi, de pontosabb helymegjelölést nem tartalmazó példány alapján írta le. Azóta — tudomásunk szerint — hazánkban nem gyűjtötték

valida LW.

- 23 (22) Szegély alatti sejtjükben világos folt vagy annak nyoma látszik. A 2. vállsejt közepén barna folt van. Szárnyuk barna foltjait sok világos pont tarkítja. Szárnyhosszuk 5,5 mm alatt marad. Tojócsővük tőize olyan hosszú, mint az utolsó 2—4 potrohszelvény.
- 24 (25) Torának és potrohának hamvassága a mesophragmával együtt aranyokker színű. Tojócsővének tőize meghaladja az utolsó 3 potrohszelvény együttes hosszúságát. A halvány rajzolat többnyire a 3. szegélysejtben is kerek foltokat zár be (24. ábra: C). Szórtakarója durva, sárga színű. Tojócsőve vörössárga, tövén és csúcsán sötétebb. ♂: 4 mm, ♀: 5—6 mm.

Spanyolországból írták le. Elterjedését nem ismerjük. Hazánkban kevés helyen (Bükk hegység, Cserhát) találták. Lárvoját az *Arctium tomentosum* fészkeből nevezték (VII., IX.)

Zernyi HEND.

- 25 (24) Hátuk és mesophragmájuk sárgásszürkén hamvas. Tojócsővük hossza csak kevéssel haladja meg az utolsó 2 potrohszelvényét. 3. szegélysejtjükben a rajzolatnak csak össze nem függő foszlányai láthatók.
- 26 (27) A fehér foltháromszög az 1. szegélysejtben többnyire a középéig ér, így a csúcs alatti folt elválík a haránterek foltjától. Feje sárgás, torának alapszíne fekete, kivéve a hát oldalsó szegélyét és pajzsocskáját, amelyek sárga színűek. A potrohszelvények hátulsó peremén is sárga szegély húzódik. Testét szürke hamvasság borítja. Fej- és torsörtéi piszkosbarnák. Lábai sárgák. Szárnyrajzolata olyan, mint a *Zernyi*-é, csak valamivel foszlottabb. ♂: 4 mm, ♀: 5 mm.

Egész Európában előfordul, de fogták Turkesztánban is. Magyarországon sokfelé megtalálták. Lárvoját az *Arctium lappa* és *tomentosum* fészkeből nevezték (V—VII.)

Bardanae SCHRK.

- 27 (26) A foltháromszög csak apró ponttal ér be az 1. szegélysejtbe, ezért a csúcs alatti folt összefügg a haránterek foltjával. Valószínűleg a *Bardanae*-nak csak a változata. 5 mm.

Hazája Európa. Talán ide sorolható 1, a Bükk hegységből származó példány (VI.)

confusa MEIG.

- 28 (17) Az r_{4+5} és az m ér torkolatát villásan elágazó széles sáv köti össze a csúcs alatti folttal (25. ábra: B). Ha nem függnek össze egymással, akkor a sávok szélesebbek, mint a mellettük levő fehér folt, vagy legalábbis a hátulsó szélesebb annál (24. ábra: E).

- 29 (30) A szárnycsúcsban csak apró, fehér pont van, ezért a villás rajzolat gomba alakú barna folttá szélesedett ki (24. ábra: D). Arca szürkés-fehér, homloka sárgásbarna, csápja világosbarna. Tora fekete alapon kékesszürkén hamvas. Potroha barnásfekete, az 1. és 2. szelvény hátulsó szegélye sárga, potrohszőrei sötétek. Gyenge vasszürke hamvasságán átsillannak a potroh fényes hátlemezei. Lábai sárgák. Szárnyrajzolata a hónaljsejtet is teljesen kitölti. ♂: 3,5 mm, ♀: 5 mm.

Hazája Közép- és Dél-Európa, valamint Észak-Afrika. Magyarországon eddig nem találták. Faunaterületünkön Temesvárról és Jasenakról ismeretes. Lárvoját a *Hypochoeris radicata*-ból nevezték (V—VI.)

[vespertina Lw.]

- 30 (29) Szárnycsúcsukban nagy cseppfolt van, ezáltal sugárzó rajzolatot mutat.
- 31 (36) Szegélysejtjeikben a cseppfoltokon kívül 8—12 apró pont van (24. ábra: E—F). A csúcs sugarai erősen kiszélesedtek, néha elszigetelődnek. A sötét szárnyrajzolat mindenütt eléri a szárny hátulsó peremét.

- 32 (33) Torát fehér szőrök borítják, csak sörtéi feketék. Feje barnássárga, homloksávja narancssárgásba hajlik. Torának alapszíne fekete, világos barnásszürke hamvasság borítja. Potroha barnásfekete, fehér szőrök és ritka, szürke hamvasság fedi, az egyes szelvények hátulsó peremét sárga sáv szegélyezi. Tojócsöve rövidebb, mint a potroh utolsó 2 hátlemeze együtt, vörösbarna színű. Lábai sárgák, combjain néha sötétebb részek is vannak. Szárnyának csúcsfoltjai el-elszakadoznak a többi folttól (24. ábra: E). 5 mm.

Ausztriában, Triesztben és Franciaországban találták. Magyarországon még nem fogták. Lárvája csoportosan él a *Leontodon incanus* és a *Hieracium murorum* fészkekben; elváltozásokat nem okoz

[truncata Lw.]

- 33 (32) Toruk hátoldalát sötét szőrök borítják.

- 34 (35) Kisebb faj (♂: 4,4 mm, ♀: 4,8 mm). Feje világos barnásfehér. Tora és potroha feketésbarna alapszínű, sötét szürkésbarna hamvassággal. Torát és potrohát túlnyomóan sötét szőrök borítják, csak a potroh-szelvények hátulsó peremén van egy fehér szőrsor. Tojócsöve vöröses, hosszabb az utolsó 2 potroh-szelvényénél. Lábai túlnyomóan sárgák, a combokon elöl nagyobb kiterjedésű sötét, hosszanti sáv látható. Szárnya 3. szegélysejtjének és hónaljsejtjének a peremén gyöngyszerű kerek cseppfoltok sorakoznak (24. ábra: F). ♂: 4,4 mm, ♀: 4,8 mm.

Franciaországtól a Kárpát-medencéig találták (Lotriona, Szászka). Hegyvidékek lakója. Magyarországon még nem gyűjtötték. Lárvája az *Arnica montana* fészében fejlődik. Mivel tápnövénye hazánk nyugati határvidékén található, valószínűleg nálunk is él

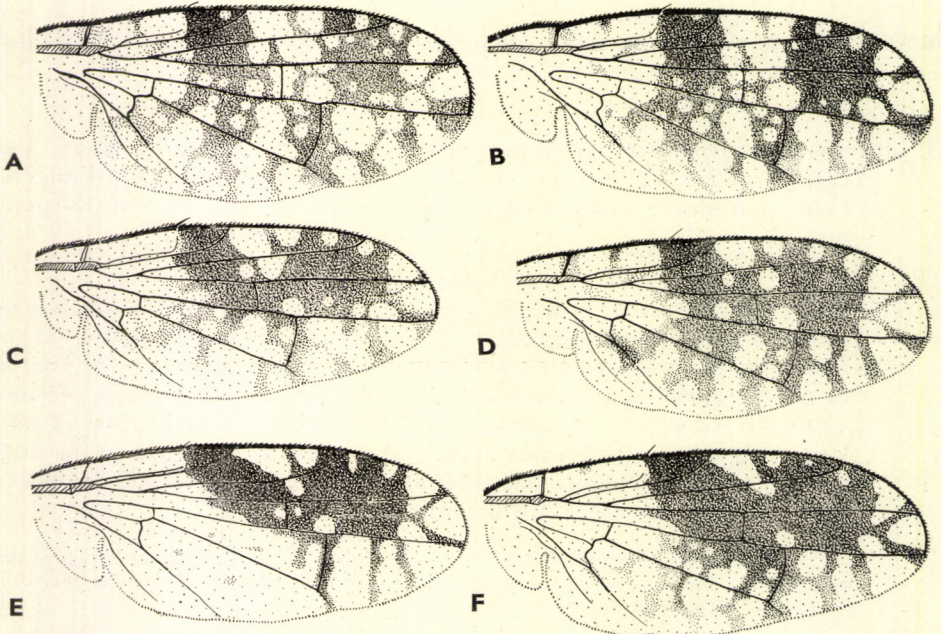
[arnicae L.]

- 35 (34) Nagyobb faj (♂: 4,8 mm, ♀: 5,4 mm). Az előbbinek valószínűleg csak változata.

Lárvája a *Doronicum austriacum*-on szárgubacsokat okoz. Valószínűleg nálunk is előfordul

[Eggeri FRFLD.]

- 36 (31) Szegélysejtjeikben a nagyobb cseppfoltok mellett csak kevés fehér pont van (25. ábra: A), vagy pedig a szárny hátulsó fele üvegszerű és a szárnyrajzolat *Trupanea*-szerű (26. ábra: C).

25. ábra. A: *Tephritis ruralis* LW., B: *T. fallax* LW., C: *T. Nesii* WIED., D: *T. pulchra* LW. f. *pulchrina* HG., E: *T. acanthophilopsis* HG. és F: *T. separata* ROND. f. *divisa* ROND. szárnya (Eredeti)

- 37 (42) Potrohukat egészen vagy legalábbis az egyes szelvények tőfelét szürke, nagy, feketés szőrök borítják. (Nehezen megfigyelhető bélyeg; az állatok forogtatásával kell kiküszöbölni a csillogást, nehogy fehér színnek tűnjék.)
- 38 (39) Szárnyának sötét mintázata a hónaljsejt hátulsó pereméig terjed. Az elülső haránteret kísérő fehér foltok többnyire egymással összeolvadnak (25. ábra: A). Feje barnásfehér. A tor hátoldalának az alapszíne fekete, aranybarna hamvassága elmosódott szélű hosszanti csíkokat mutat, közben szürke árnyalatú sávokkal. Potroha fekete alapon barnásfeketén hamvas. Torát sárgásfehér, potrohát sötétszürke szőrök borítják. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint az utolsó 2 potrohszelvény, fényes, színe vörösbarna, tövén és csúcsán fekete. Lábai sárgásbarnák, combjai sötétebbek. Szárnyrajzolatának a színe lehet vörösbarna, vagy lehet egészen világos, árnyékszerű, csak a szegély alatti sejt sötétebb. A szárnycsúcs fehér foltja nem szélesedik ki, ezáltal az alatta levő barna folt olyan széles, mint amilyen hosszú. ♂: 3—4 mm, ♀: 5 mm.

Hazája egész Európa. Magyarországon is sok helyen találták. Lárvája a *Hieracium pilorella* fészkeben él; a vacok csekély megvastagodását okozza (IV—VIII.)

ruralis Lw.

- 39 (38) Szárnyrajzolatuk összefüggően csak a 3. szegélysejt közepéig terjed. Ezen túl a rajzolatnak már csak foszlányai láthatók.
- 40 (41) A 2. peremsejt középső foltja a sejt szélességét teljesen kitölti, ezért négyszögletesnek látszik (25. ábra: B). Az elülső haránteret 2—4 fehér pont kíséri. A 2. peremsejtben a harántér előtt is van fehér petty. A könyökér közepe alatt levő barna folt fehér pettyet zár be. Feje barnásfehér, csápja világos barnásszürke. Tora és potroha feketés-barna alapon vasszürkén vagy kékesszürkén hamvas, a hátán végigvonuló barnás sávok nyomaival, amelyek a pajzsoeska előtt nagyobb pettyé olvadnak össze. A szőrök a hát elején és a potrohszelvények elülső felében szürkék, egyebütt fehérek. Tojócsöve rövidebb az utolsó potrohszelvényénél, a tövén vörösbarna vagy egészen fekete, sötét szőrök borítják. Lábai világos sárgásbarnák, combjain kisebb-nagyobb kiterjedésben sötét foltok lehetnek. A 3. szegélysejtben a rajzolat valamivel túlterjed a középráncon. Az 1. peremsejt 2 nagy cseppfoltja együttesen nem hosszabb, mint a szomszédos szárnytő felőli barna folt. ♂: 3—4 mm, ♀: 4—5 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa. Magyarországon kevés helyen, főleg a Dunántúlon fogták. Hegyvidéki állat. Hazai tápnövénye a *Leontodon hispidus* (V., VIII.)

fallax Lw.

- 41 (40) A 2. peremsejtben csak 1 középfolt van, ez alul lekerekített, és általában nem ér az r_{4+5} érig (25. ábra: C). Az elülső haránteret nem kísérik fehér pettyek. A könyökér közepe alatt levő barna foltban nincs

fehér petty. Feje világosbarna, 3. csápíze vörösbarna vagy sötétbarna. Torának hátoldala sötétbarna alapon szürkén hamvas, 3 barnás, elmosódott, hosszanti sávval. Fekete potroha a gyenge hamvasság miatt fénylő. Tojócsöve fekete, szőrözete sárga, olyan hosszú, mint az utolsó 2 potrohszelvény együtt. Lábai sárgák vagy pedig combjai sötétek, részben lábszárai is, és csak a lábfejek sárgák. Szárnyán a világos cseppek erős csökkenést mutatnak, a szegély alatti sejtben nincsen világos folt. ♂ : 2,5—3 mm, ♀ : 4,5 mm.

Hazája Európa. Magyarországon ritka (Kecskemét, Szécsény). Lárvaát a *Leontodon autumnalis* és a *Picris hieracioides* elváltozást nem mutató fészkeiből nevelték (VIII.)

Nesii WIED.

42 (37) Potrohukat sárgásfehér szőrök borítják.

43 (44) A 2. peremsejtben a harántéren túl levő folt minden oldalról lekerekített, az 1. peremsejtben levő foltoktól barna terület választja el (25. ábra: D). A rajzolat kitölti a 3. szegélysejtet, sőt nyúlványokat bocsát a hónaljsejtbe is. Feje barnásfehér, csápja világosabb vagy sötétebb barna. Háta fekete alapon barnásszürkén hamvas, 3 elmosódott, barna színű, hosszanti sáv díszíti. Potroha fekete alapon gyengén vasszürkén hamvas. Torát és potrohát sárgásfehér vagy szürkésfehér szőrök borítják. Tojócsöve vörösbarna vagy fekete, tőharmadát fehér, hátrébb sötét szőrök borítják, olyan hosszú, mint az utolsó 2 potrohszelvény. Lábai világosbarnák, a comb belső oldalán sötét sáv látható. Szárnya élénk vörösbarna alapszínű. A 2. peremsejtben a kerek cseppfolt mellett, a harántér előtt kisebb-nagyobb, néha a cseppfoltal egyenlő nagyságú kerek, fehér folt van. A törzsalakon hiányzik ez a folt, ezért a magyarországi példányok a *pulchra* f. *pulchrina* Hg. alakhoz tartoznak. A szárnycsúcs villája keskeny, szalag alakú, a vége alig szélesedik ki. Az elülső harántér mellett nincsenek fehér pontok. ♂ 4—5 mm, ♀ 5 mm.

Hazája Közép-Európa és a mediterráneum. Magyarországon több ponton, főleg az Alföldön gyűjtötték. Lárvaát a *Scorzonera cana*, *humilis* és *hispanica* fészkeiben fejlődik (IV—VIII.)

pulchra Lw.

44 (43) A 2. peremsejt cseppfoltja szélesen rátámaszkodik az r_{2+3} érre, és az 1. peremsejt foltjától csak maga az ér választja el.

45 (48) 2. peremsejtjükben a harántér előtt nincsen cseppfolt, legfeljebb apró pont.

46 (47) A középér mögött már nincs pettyes rajzolat, csak 3—4 keskeny, fekete sugár (25. ábra: E). Feje szürkésfehér, csápjának 3. íze barnás-sárga. Tora fekete alapon világos barnásszürkén hamvas. Pajzsockája közepén feketésbarna, peremén sárgásbarna. Potroha kékes-szürke hamvasságán csak kevéssé tűnik át fekete alapszíne, csak az egyes szelvények hátulsó pereme keskenyen, az utolsó szelvény széle-

sen sárga. Torát és potrohát sűrű, fehér szőrök borítják. Tojócsöve vörös, csúcsa fekete, szőrözete a tőfelén hosszú és fehér, a csúcsfelén rövid és fekete, hosszúsága nem haladja meg az utolsó 2 potroh-szelvény együttes hosszát. Lábai sárgák. Szárnya tejszerűen fehér, rajzolata élénk feketésbarna. Csillagszerű csúcsfoltját széles, sötét sáv köti össze a szegély alatti sejttel. ♀: 4 mm.

Kisázsziából írták le. Elterjedését nem ismerjük. Hazánkban egyetlen példányát Ipolytarnócon gyűjtötték. Életmódja ismeretlen (VIII.)

acanthiophilopsis Hc.

- 47 (46) A pettyes rajzolat a korongsejtet és a 2. szegélysejtet is kitölti. Nagyon hasonlít a *Nesi*-hez, de potrohát fehér szőrök borítják, csápja és lábai világos barnásfehér színűek, tojócsövét pedig sötét szőrök fedik. Torának hátoldalát sötét alapon világos sárgásszürke hamvasság borítja. Potroha fekete alapon vasszürkén hamvas. Tojócsöve fekete, olyan hosszú, mint az utolsó 3 potroh-szelvény együttesen. Szárnyrajzolata a 3. szegélysejtben — ha szakadozottan is — a hátulsó peremig terjed; a szárnycsúcsban levő villás rajzolat nem szélesedik ki, szalagszerű. A törzsalak 1. peremsejtjében levő 2 foltja közel egyforma nagyságú. Az egyetlen Magyarországon fogott példány 2. foltja jóval kisebb az 1.-nél, ezért a f. *divisa* ROND. alakhoz tartozik (25. ábra: F). 3,5—4 mm.

A Földközi-tenger vidékétől Szibériáig találták. Magyarországon ritka, csak Szécsényből ismeretes. Tápnövényét nem ismerjük (VIII.) (= *conjuncta* Lw.)

separata ROND.

- 48 (45) 2. peremsejtjünkben a harántér előtt vagy felett is van cseppfolt.
- 49 (52) 3. szegélysejtjüket és hónaljsejtjüket a rajzolat, ha csak halványan is, csaknem végig kitölti. A csúcssugarak erősen kiszélesednek; az elülső haránteret legfeljebb a felső részén kíséri 2 fehér pont (26. ábra: A).
- 50 (51) A korongsejt tövének legfeljebb $\frac{1}{8}$ -ad része átlátszó (26. ábra: A). Az 1. szegélysejtben az 1. cseppfolt a hátulsó harántér előtt van. Nagyobb faj (5—7 mm hosszú). Feje barnásfehér, csápja és lábai világos barnás-sárgák. Tora barna alapon sárgásszürkén hamvas, sárgásfehér szőrök borítják. A potroh-szelvények hátulsó szegélye többnyire agyagsárga, szőrözete szürkés vagy sárgásfehér. Tojócsöve olyan hosszú, mint az utolsó 3 potroh-szelvény, erősen hegyesedő, vörös vagy vörösbarna, tövén a szőrözet vörhenyes, egyebütt sötét. Szárnyának mintázata a szárny hónaljsejtjében is a szegélyérig ér. Jellemző, hogy az elülső harántér mellett a rokonfajok 4 pontjából legfeljebb a felső 2 van meg, és hogy az 1. szegélysejtben az 1. cseppfolt nem a hátulsó harántér folytatásába, hanem az elé esik. A szárny mintázatának színe lehet sötét-vagy világosbarna. ♂: 5 mm, ♀: 6—7 mm.

Hazája Európa középső és északi része. Magyarországon ritka (Jászberény), ezenkívül Erdélyből vannak példányaink. Lárvai a *Cirsium erisithales*, *heterophyllum*

és *oleraceum* fészkekben fejlődnek és annak erős megduzzadását és megkeményedését okozzák (V.)

conura Lw.

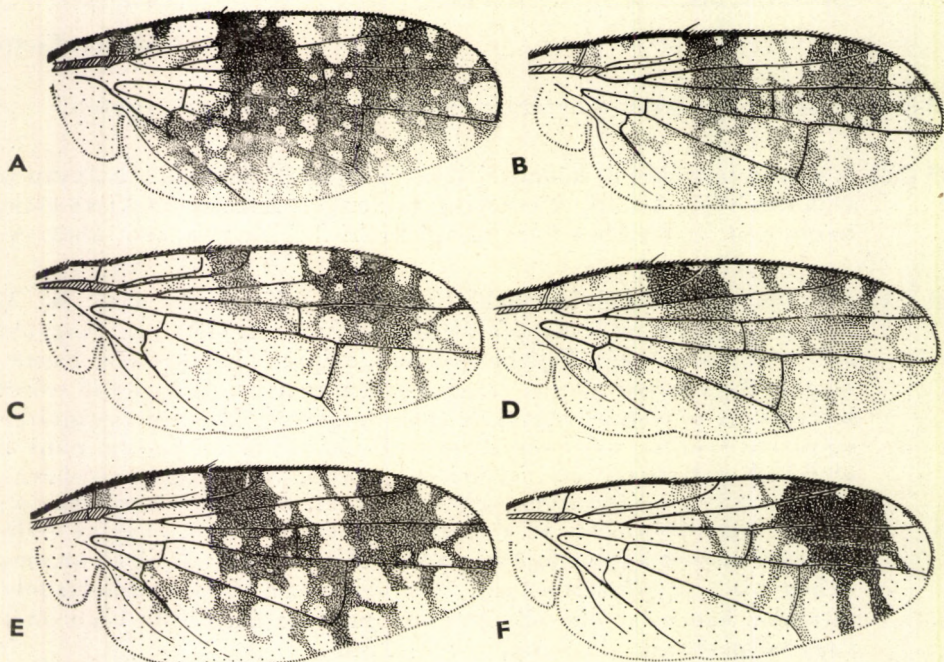
- 51 (50) Korongsejtjének $\frac{1}{4}$ -e fehér (26. ábra: B). Az 1. szegélysejtben az 1. cseppfolt pontosan a harántér fölé esik. Kisebb faj (3—4 mm hosszú). Feje sárgásfehér, csápja sárgásbarna. Tora fekete alapon szürkén hamvas, a barna hosszanti sávok nyomai alig észrevehetőek. Potroha sötétszürkén hamvas. Tojócsove fényes fekete, szélén néha pirosas, csaknem egyenlő oldalú háromszög alakú, tövén világos, hátrább sötét szőrök borítják. Lábai világossárgák. Szárnyrajzolatára jellemző, hogy a csúcs előtt a 4 cseppfolt majdnem egyenes sorban áll, míg más fajokon ez a foltos erősen hajlott ívet alkot. ♂: 4 mm, ♀: 5 mm.

Mediterrán faj. Magyarországon még nem került elő. Erdélyből Nagyenyedről és Verespatakról ismeretes. Lárvája a *Crepis capillaris* virágfészkekben fejlődik (VI—VII.)

[*matricariae* Lw.]

- 52 (49) A sötét rajzolat többnyire a 3. szegélysejtjükben végződik (26. ábra: C), ha a hónaljsejtjükbe is belenyúlik, akkor azt nem tölti ki (26. ábra:D),

- 53 (56) Szárnyuk csúcsán a barna sugarak szalagszerűen keskenyek, és végük felé alig szélesednek ki.

26. ábra. A: *Tephritis conura* Lw., B: *T. matricariae* Lw., C: *T. cometa* Lw., D: *T. cirscicola* Hg., E: *T. Frauenfeldi* HEND. és F: *Trupanea amoena* FRIED. szárnya (Eredeti)

- 54 (55) A barna rajzolat a korongsejt nagyobb részét kitölti. A 2. vállsejt közepén barna foltocska van. Feje barnássárga, csápja és tapogatója vörösbarna. Tora és potroha feketésbarna, torát barnás, potrohát szürkés hamvasság fedi. Torán 5 jól látható, barna hosszanti sáv húzódik végig. Szőrözete sárgásfehér, sörtéi feketék. Lábai vörhenyesek, combjai barnásak. Tojócsövének tőize olyan hosszú, mint az utolsó 3 potrohszelvény, fekete, csak a szélén vöröses, szőrözete sötétvörös. Szárnyrajzolatát a hasonló *Frauenfeldi*-étől megkülönbözteti az, hogy a villás rajzolat a csúcson keskeny szalagszerű, és az 1. szegélysejtben a hátulsó harántér feletti cseppfolt szabad, azaz nem olvad össze a felette levő folttal. 5,5 mm.

Németországban és Ausztriában (Wachau) találták. Valószínűleg Magyarországon is él. Tápnövénye ismeretlen

[*heliophila* HEND.]

- 55 (54) A korongsejtben alig van néhány foltocska (26. ábra: C). A 2. vállsejtben nincs sötét folt. A szárnyrajzolat 1 nagy csillagszerű foltból és néhány maradványfoltból áll, hasonlóan a *Trupanea*-fajokéhoz. Feje sárgásfehér, csápja sárgásbarna. Torát és potrohát sötét alapon szürke hamvasság, sűrűn álló piszkosfehér szőrök és szürkésbarna sörték fedik. Hátán nincsenek sávok. Tojócsöve nem éri el az utolsó 2 potrohszelvény hosszát, világosbarna színű, csúcsa fekete. Tőfelét fehér, csúcsfelét fekete szőrök borítják. Lábai barnásfehérek. Szárnyát a hasonló *Trupanea*-étől megkülönbözteti, hogy 1. peremsejtjének a csúcsában fehér petty van. ♂ : 3,5 mm, ♀ : 4,5 mm.

Hazája Európa, Kis- és Közép-Ázsia. Magyarországon mindenfelé, főleg alföldjeinken elterjedt faj. Lárvája az *Arnica montana* fészében fejlődve a virág megduzzadását okozza. A *Doronicum*-on közvetlenül a virág alatt keletkezett duzzanatban találták és kinevelték az *Aster bellidiastrum*-ból is (V—X.)

cometa Lw.

- 56 (53) Szárnyuk csúcssugarai a végükön tölcésrszerűen kiszélesednek.
- 57 (60) 3. szegélysejtjükben a rajzolatnak csak néhány barna nyúlványa van, amelyek nem érnek túl a középráncon. Tojócsövük majdnem olyan hosszú, mint a potroh utolsó 2 hátlemeze, és feketén szőrös.
- 58 (59) A 2. csápízen felül sötét vagy fekete folt látható. Hátának sávjai, hátulsó pereme és a pajzsocska töve világos rozsdabarna. Tojócsöve hosszabb, mint szélessége a tövén. Combjain, különösen az elülsőn, feketés csík látható. A korongsejtben a cseppfoltok nagyobbak és elmosódottabbak (26. ábra: D). Egyebekben a *leontodontis*-hoz hasonló. ♂ : 3 mm, ♀ : 4 mm.

Találták Németországban valamint a Kárpát-medence több pontján (Felső-lövő, Abrudbánya és Stalak). Magyarországon még nem fogták. Lárvája a *Cirsium arvense* fészében fejlődik (V., VI.)

[*cirsicola* Hg.]

- 59 (58) A 2. csápíz felül egészen világos. A hát sávjai, a középhát hátulsó része és a pajzsocska közepe (ferdén elülről nézve) sötét szürkésbarna. Tojócsövének tőize közel olyan hosszú, mint szélessége a tövén. Combjai teljesen sárgák. A korongsejt fehér foltjai számosabbak, élesebbek és kisebbek. Feje agyagsárga. Torának alapszíne kávébarna, világosszürkén hamvas, 5 hosszanti sávval. Potroha barna alapon szürkén hamvas, sárgásfehér szőrökkel borítva. Tojócsöve rövidebb a potroh utolsó 2 hátlemezenél, világos vörösarna, hegye fekete, szőrözete sötét színű. Szárnyának tőharmada üvegszerű, a 3. szegélysejtben a rajzolat csak a középráncig terjed. 3—4 mm.

Hazája egész Európa és Észak-Afrika. Magyarországon még nem gyűjtötték. Erdélyből a Retyezátról van példányunk. Lárvája a *Leontodon autumnalis* és *hispidus* fészkeiben fejlődik (VIII—X.)

[*leontodontis* DE GEER]

- 60 (57) Szárnyrajzolatuk a 3. szegélysejtben túlnyúlik a középráncra, és ágakat bocsát a hónaljsejtbe is.

- 61 (62) Az 1. csápíz elülső szegélye és a 2. csápíz felső oldala feketén foltos. Hátát sűrű, okker színű, aranyesillogású hamvasság borítja. Feje szürkésfehér, homloka sárga. Tora fekete alapszínű, aranyokker hamvassága a 2. *acrostichalis* sörte között szürkébe megy át. Potroha fekete alapon szürkén hamvas. A tor és a potroh szőrei fehérek, sörtéi feketék. Lábai barnássárgák, elülső combja sötétebb sávot mutat. Tojócsöve fényes fekete, karsú és hegyes, olyan hosszú, mint az utolsó 3 potrohszelvény együtt. Szárnya hasonlít a *leontodontis*-éhoz, de az r_{4+5} és az m ér torkolatában levő barna foltok többé-kevésbé elszakadnak a villájuktól. ♂ : 3,5—4 mm.

Ausztriából és Spanyolországból közölték. Magyarországon még nem találták. Szlovákiából Árvaváraljáról van példányunk. Életmódját nem ismerjük (VII.)

[*cornipuncta* HEND.]

- 62 (61) Csápjuk egészen sárgásbarna vagy sárgásvörös.

- 63 (64) A sötét rajzolat nem ér a hónaljéren túl, itt legfeljebb már csak egy árnyékfolt látható (26. ábra: E). Tojócsöve hosszabb, mint a potroh utolsó 4 hátlemeze. Feje barnásfehér, csápjja világosbarna. Tora feketés alapon világosszürkén hamvas, sávok nincsenek rajta. Potroha fekete alapon sötétszürkén hamvas, és sűrű, fehér szőrözete fedi. Tojócsöve vörös vagy fekete, elülső felében fehér, a hátulsóban sötét szőrök borítják. Szárnyán az 1. peremsejt cseppfoltjai között húzódó barna sáv erősen ferde, és az alatta levő csepp szélét eléri. Ezáltal összefüggő fehér harántsáv keletkezik az 1. peremsejt 1. foltjától a hátulsó harántérig. ♂ : 4,5 mm, ♀ : 6 mm.

Franciaországtól Romániáig és Albániáig találták. Magyarországon csak a Mecsek hegységben és Veszprém környékén gyűjtötték. Horvátországból (Jasenak) is van példányunk. Lárvája a *Jurinea mollis* megkeményedő fészkeiben fejlődik (VI.)

Frauenfeldi HEND.

64 (63) A sötét rajzolat a szárny hátulsó szegélyét eléri, a hónaljsejtben is körülhatárolt üvegfoltok vannak. Feje sárgásfehér. Tora és pajzsocskája csaknem egyszínűen agyagsárgán hamvas, nem hamuszínű, mint a *leontodontis*-é. Torának hátrajzolata alig látszik. Potroha kissé okkersárga árnyalatú, szőrzete feltűnőbben fehéressárga színű, úgy, mint a *leontodontis*-é. Tojócsöve valamivel hosszabb, mint a potroh utolsó 2 hátlemeze, sárgászörös, mindkét végén többé-kevésbé feketés. 4–4,5 mm.

Hazája Közép-Európa és Trieszt. Magyarországon még nem találták. Lárváját a *Crepis biennis* és más *Crepis*-fajok fészkeiből nevelték

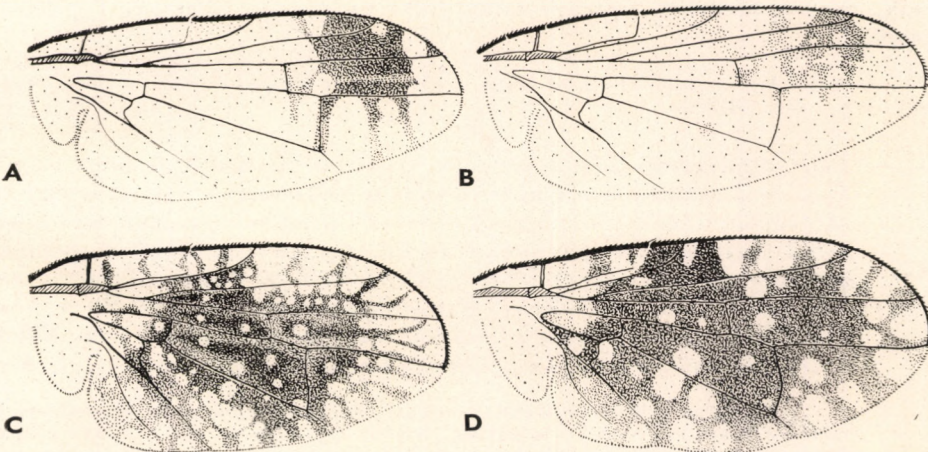
[*crepidis* HEND.]

39. nem: *Trupanea* SCHRK.

Homloka felülnézetben kétszer olyan széles, mint a szeme. 3 befelé hajló alsó és 2 felfelé hajló felső orbitalis sörteje van. Utóbbiak közül a hátulsó fehér, a többi sötét színű. Orcája keskeny, pofája közel csápszélességű. 3. csápíze alig kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles, csúcса hegyben végződik. Jellemző a nemre a pajzsocska csücssörtéinek a hiánya, csak a tövén van 1 sörtepár. Torát és potrohát kékesfehér hamvasság fedi. Szárnya túlnyomórészt üvegszerű, csak a csúcs alatti barna folt van meg, nyúlványai sugarasan kifutók.

A nem mintegy 15 palearktikus fajából 2 él Magyarországon is.

1 (2) Az elülső harántér meghosszabbítása az 1. peremsejt barna rajzát metszi (26. ábra: F). Feje és függelékei sárgásfehérek. Tora és potroha fekete alapszínét teljesen eltakarja a szürkésfehér hamvasság, szőrzete fehér és sárga, fej- és torsörtéi piszkosfehér színűek. Tojócsöve olyan

27. ábra. A: *Trupanea stellata* FUESS., B: *Acanthiophilus helianthi* ROSSI, C: *Noëta pupillata* FALL. és D: *Dithryca guttularis* MEIG. szárnya (Eredeti)

hosszú, mint az utolsó 3 potrohszelvény, fekete, szőrözete tőharmadában fehér, hátrább fekete. Lábai sárgák. Szárnya elülső haránterének sötét keretét halvány csík köti össze a csúcs alatti folttal. A hátulsó harántér sötét sávja hátul a szárny pereméig ér. A mellékér torkolatából sötét sáv fut a szárny közepébe. ♂: 3 mm, ♀: 4—5 mm.

Az északi területek kivételével a palearktikum nagy részében és Dél-Ázsiában elterjedt faj. Hazánkban az alföldeken mindenütt gyakori. Lárvája különböző *Lactuca*-fajok (*saligna*, *sativa*, *serriola* és *viminea*), azonkívül az *Achillea millefolium*, *Centaurea calcitrapa*, *Helium autumnale* és a *Sonchus oleraceus* fészkeiben fejlődik anélkül, hogy észrevehető elváltozást okozna a növényeken. Kárt okozhat azonban a salátamag természetében. Védekezésül bevált a magsaláta permetezése bimbózás idején 1%-os kálicsappan és 0,15%-os nikotin oldatával (VI—IX.) Foltos-szárnyú salátalégy

amoena FRFLD.

- 2 (1) Az elülső harántér meghosszabbítása előrefelé nem metszi a csúcs alatti csillag alakú rajzolatot (27. ábra: A). Nagyon hasonló az előző fajhoz, csak szárnyrajzolatában tér el tőle. Az elülső harántér foltja ugyanis elől nem kapcsolódik az 1. peremsejt foltjához, és a hátulsó harántér sötét szegélye a könyökernél ér véget. ♂: 2 mm, ♀: 3 mm.

A palearktikum nagy részében elterjedt faj. Magyarországon mindenfelé, főleg a síkvidékeken gyakori. Sokféle tápnövénye van. Nevelték *Anthemis*, *Artemisia*, *Aster*, *Bellis*, *Calendula*, *Centaurea*, *Chrysanthemum*, *Eupatorium*, *Helium*, *Helichrysum*, *Inula*, *Matricaria*, *Senecio*, *Serratula* és *Stenactis* virágzatából (V—X.)

stellata FUESS.

40. nem: *Acanthiophilus* BECK.

Homloka lapos, 3 alsó és 2 felső orbitalis sörtéje van. Orcája keskeny, alig $\frac{1}{5}$ -e a csáp szélességének, pofája alig haladja meg a fél csápszélességet. Torán a szokott sörtézettség van. Pajzsockájának csúcstörtei fele olyan hosszúságúak, mint a tőstörtek. Szárny- és torpikkelye hosszú, fülszerű. Tojócsöve hosszú.

A nem 3 faja a palearktikumot lakja, néhány faj az etiópiai régióban él. Hazánkban eddig csak 1 fajt találtak.

- — Feje sárgásfehér, csápja hegyben végződik, és mélyebb sárga színű. Tora és potroha feketés alapon világos kékesszürke hamvassággal és sárgásfehér szőrökkel fedett. A tor sörtéi piszkosfehér színűek, a fejen levők sötétebbek. Tojócsöve olyan hosszú, mint az utolsó 4 potrohszelvény együtt, tőfelét fehér szőrözet borítja. Lábai világossárgák. Szárnyrajzolata változó, de mindig halvány (27. ábra: B). A csúcs alatti folt hol összefügg a 2 harántér sötét szegélyével, hol nem. Többnyire a könyökér közepén is látható kisebb folt. ♂: 4 mm, ♀: 6 mm.

Az egész palearktikumban elterjedt. Magyarországon a legközönségesebb, mindenütt megtalálható *Trypetida*-faj. Sokféle tápnövénye van. Nevelték néhány *Centaurea*-fajból, azonkívül *Carduus*-, *Carlina*-, *Carthamus*-, *Cirsium*- és *Helichrysum*-fajok virágzatából (V—IX.) (= *eluta* MEIG.)

helianthi ROSSI

41. nem: *Noeëta* ROB.-DESV.

Homloka felülnézetben jó háromszor olyan széles, mint a szeme, jóval szélesebb, mint amilyen hosszú. Fejtetőlemeze hosszú, előre felé erősen összetart, és a homlok közepéig ér. Rajta 4 felső orbitalis sörte áll, az 1. a leghosszabb, fekete színű és előbbre áll, mint az utolsó alsó orbitalis sörte, a többi fehér, vaskos és rövid. 4 alsó orbitalis sörtéje fajok szerint változhat. Valamennyi fejsörtéje feltűnően hosszú és erőteljes. Orcája keskeny, nem éri el a fél csáp szélességet, pófája szélesebb a csápnál. A 3. csápíz hegyben végződik, elől erősen homorú. Tera alig hosszabb, mint amilyen széles, hátát erős, vaskos, fehér és fekete szőrök, valamint fekete sörték borítják. Vaskosak a fehér szőrök a tor oldalán és a potrohon is, és ezáltal az állatnak sündisznószerű külsőt kölcsönöznek. Szárnya rövid és széles. Az r_{4+5} ér felül a harántérig sörtézett. Szárnyrajzolata jellegzetes, az elülső szegélyre és szárnycsúcsra kifutó nagyszámú keskeny barna sugárról a nemet rögtön felismerhetjük.

A nem 5 palearktikus fajából eddig kettőt találtak Magyarországon.

- 1 (2) Homloksávja közepén nincsenek keresztben álló fehér infraorbitalis sörték, arcpajzsának alsó fele fénytelen, a hím homlokának elülső fele ezüstösen csillogóan hamvas. Torának hátoldala a pajzsocskáig szerkén hamvas, a supraalaris sörték tövén levő fekete folt nem terjed ki nagy, fényes területté. Feje sárgásfehér, csápjja és környéke sárga, fejtetője világosbarna. Fekete hátát szürke hamvasság borítja, csak a sörték tövén vannak fekete talppontok. Pajzsocskája fénylő fekete, peremén a jobb és a bal oldalon 1—1 kerek, sárga folt van, csúcán apró, sárga foltocska. Potrohát okkerszínű vagy szürkés hamvasság fedi, és 4 sorban elhelyezkedő nagy, fekete foltok díszítik. A hím potrohának 5. hátlemeze fényes, sárga, 2 nagy, fekete folttal, a nőtényé nem fényes, de a 6. szelvény fényes fekete. A tojócső rövid, fekete, felét sem éri el az utolsó potrohszelvénynek. Lábai sárgák, a combokon a térd előtt gyakran sötét folt van, amely egyes példányokon teljes gyűrűt alkot. A szárny peremére 21—22 sugár fut ki, a leghosszabbak a csúcson vannak, hátrafelé egyre rövidebbek lesznek (27. ábra: C). Szárnyának belseje sötétbarna, csak kevés, kicsiny, kerek petty tarkítja. A csúcsvilla kétoldalán levő fehér foltok a hátulsó harántér és a szárnysegély közti távolságnak majdnem a feléig terjednek. 4—5 mm.

Hazája Észak- és Közép-Európa. Magyarország hegyes-dombos vidékein nem ritka. Lárvája különböző *Hieracium*-fajok fészkeiben másod-harmadmagával fejlődik. A virág és a magvak elpusztítása után a kissé felduzzadt fészek körülveszi a tonnabábokat. Nevelték a *Hieracium florentium*, *laevigatum*, *silvaticum*, *sabaudum*, *lachenalii*, *umbellatum* stb. fajokból (IV—IX.)

pupillata FALL.

- 2 (1) Homloksávja közepén 2—3 pár fehér infraorbitalis keresztisörte van, arcpajzsának alsó fele fényes. Torának hátoldala a pajzsocska előtt szélesen, aranyokker színűen hamvas. A supraalaris sörték tövén nagy, fényes foltok vannak, amelyeket csak keskeny, hamvas csík választ el egymástól. A hím homlokán nincsen ezüstösen csillogó fehér hamvasság.

A pajzsocskájának oldalán levő sárga folt nem kerek, hanem nyúlványokban folytatódik. Potrohának utolsó fényes szelvénye a hímen is egészen fekete. Szárnyrajzolata olyan, mint a *pupillata*-é, de az 1. szegélysejt villáját kísérő fehér foltok a hátulsó harántérig terjedő távolság $\frac{3}{4}$ részéig érnek. 3,5—4 mm.

Németországból közölték. Hazánkban eddig csak 2 példányt gyűjtöttek (Budapest, Kőszeg). Szlovákiából (Trencsén) is van példányunk. Tápnövénye ismeretlen, az imágókat Németországban a *Crepis biennis*-en fogták (V—VI.)

crepidis Hc.

42. nem: *Dithryca* ROND.

Feje hasonlít a *Noeëta*-éhoz, de csak 2 felső orbitalis sörtéje van, közülük az elülső nem áll előbbre az utolsó alsó orbitalis sörténél, 3—4 alsó orbitalis sörtéje közül a hátulsó 2 fekete, az elülső 1—2 fehér. Homloksávjában elszórt fehér szőrök láthatók. Torának hátoldalán a harántvarrat előtt is áll 1 dorso-centralis söрте.

A csak a palearktikumból ismeretes nemnek 2 fajtát ismerjük, közülük 1 hazánkban is él. Lárvai szár- és gyökérgubacsokat okoznak.

- — *Arca* sárgásfehér, homloka és csápja barnássárga. Torának hátoldalán a sötét foltok a harántvarraton szélesen megszakított 4 hosszanti csíkot alkotnak. Pajzsocskája fényes fekete, csak két sarkában van kisebb hamvas folt. Potroha fekete, a hímnak az utolsó, a nősténynek az utolsó 2 potrohszelvénye fényes, a többi fénytelen. Tojócsove fényes fekete, olyan hosszú, mint a potroh utolsó 3 hátlemeze, tőfelén felfújtan megduzzadt. Lábai világosbarnák, combjai feketésbarnák, csak tövük és térdvégük világos. Szárnya sötétbarna, belsejét kevés fehér petty tarkítja, peremét végig fehér foltok kísérik. Ez utóbbiak alig hosszabbak, mint amilyen szélesek, a hátulsó perem felé egyre kerekesebbek, többnyire éppen csak érintik a szegélyt (27. ábra: D). ♂: 3—4 mm, ♀: 5 mm.

Hazája Európa. Magyarországon mindenfelé elterjedt faj. Lárvája az *Achillea millefolium* gyökerén fejlődik, és ott gyökérgubacsokat okoz (V—VII., IX.)

guttularis MEIG.

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetek:

(A sorozat 1—50. füzetének adatait lásd az 52. füzethez mellékelt tájékoztatóban.)

51. *Móczár Miklós*: Ósméhek, Földi méhek — Colletidae, Melittidae.
XIII. kötet (Hymenoptera III.) 9. füzet, 64 oldal, 24 ábra (1960. I. 14.)
52. *Dr. Erdős József*: Fémfűrkészek II. — Chalcidoidea II.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 3. füzet, 230 oldal, 97 ábra (1960. V. 18.)
53. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak II. — Curculionidae II.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 5. füzet, 126 oldal, 61 ábra (1960. X. 10.)
54. *N. Bajári Erzsébet*: Fűrkészdarázs-alkatúak I. — Ichneumonoidea I.
XI. kötet (Hymenoptera I.) 4. füzet, 266 oldal, 72 ábra (1960. XII. 17.)
55. † *Dr. Zilahy-Sebess Géza*: Fonalscsápúak I. — Nematocera I.
XIV. kötet (Diptera I.) 2. füzet, 70 oldal, 32 ábra (1960. XII. 19.)

Ára: 13,— Ft

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetei:

- I. kötet (Protozoa) 1. füzete:
R. Dr. Stiller Jolán, Állati egysejtűek — Protozoa. Általános bevezetés.
- I. kötet (Protozoa) 5. füzete:
Dr. Pellérdy László, Sejtélősködők — Coccidiomorpha.
- X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 1. füzete:
Dr. Endrődi Sebő, Orrosbogarak — Anthribidae.
- X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 4. füzete:
Dr. Endrődi Sebő, Ormányosbogarak I. — Curculionidae I.
- XII. kötet (Hymenoptera II.) IV. füzete:
Dr. Erdős József, Fémfürkészek III. — Chalcidoidea III.
- XVI. kötet (Lepidoptera) 2. füzete:
Dr. Gozmány László, Molylepkék I. — Microlepidoptera I.
- XVI. kötet (Lepidoptera) 7. füzete:
Dr. Gozmány László, Molylepkék VI. — Microlepidoptera VI.